

Unge og Cannabis

**Et kvalitativt studie af unges holdning til
cannabis i Hjørring Kommune**

Gruppenummer: 26
Andreas Taagaard
Anne-Sofie Andersen
Julie Kjær
Christina Nyland Bach

Kriminologi 2018, 4. semester

Vejleder: Jan Brødslev Olsen

Antal ord: 36.965

Abstract

This thesis focuses on the young population of Hjørring, a town in the northern region of Denmark. The essential here is the young populations attitude towards cannabis, how this attitude is created and which actions can be taken to prevent young people from trying it and/or abuse it. The inspiration to focus on this topic has arisen from a previous survey of young people and their familiarity with and knowledge about different euphoric substances. This survey took place in Hjørring and focused upon the young population in the ages 13 to 25. However, this thesis is concentrated around the 15-25-year-old, based on the assumption that they can reflect on preventive work as they may have experienced. Also, the earlier survey found that the attitude towards cannabis changes when adolescents go from primary school to high school or the like.

A perspective on identity and cannabis use, Graham Sykes' and Davis Matza's Theory of Neutralization and Ronald Akers' Social Learning Theory are used as central theories.

These are used to help elaborate the views and opinions of the participants. Furthermore, the adaptive approach has made it possible to include further relevant theory since the analysis exposed elements which the previous selected theories could not help to explain. For example, it was found necessary to briefly include subculture theory and the Flamingo effect.

The results are based upon two group interviews, with in total eight participants, an interview with an SSP consultant, an interview with a prevention officer and the results from the previous survey. This thesis found that the attitude of young people in Hjørring towards cannabis is influenced by parents, friends and social media. The parents attitude is essential in childhood, but for adolescent's friends' attitude and their experience has a greater impact when they form their own opinion on cannabis. In collaboration with this the media, especially social media, plays a significant role, because cannabis according to the young people often are portrayed as harmless. Furthermore, the young people seek a more neutral and scientific based information about cannabis relating to the preventive work. The young people in this thesis argue that campaigns which are only created to scare them do not have a preventive effect. It is when the use of cannabis can affect their ability to continue their education that these campaigns seem to have an effect.

Indholdsfortegnelse

<i>Tro og loveerklæring</i>	3
<i>1.0 Indledning</i>	1
<i>2.0 Problemfelt</i>	2
2.1 Situationen i Hjørring Kommune.....	2
2.2 Cannabis i Danmark gennem tiden	4
2.3 Legalisering af cannabis.....	6
2.4 Cannabis som kriminologisk problem.....	7
2.5 Hvem er det et problem for?.....	8
2.6 Problemformulering.....	10
2.7 Afgrænsning	10
2.8 Begrebsafklaring	11
2.8.1 Cannabis	11
2.8.2 Cannabissens virkning	11
<i>3.0 Litteraturreview</i>	13
<i>4.0 Metode</i>	18
4.1 Undersøgellesdesign.....	18
4.2 Kvalitativ metode	19
4.3 Adaptiv tilgang	20
4.4 Det semistrukturerede interview	21
4.5 Interviewguide.....	22
4.6 Ekspertinterview	23
4.7 Fokusgruppeinterview	24
4.8 Rekruttering af informanter	25
4.9 Udførelsen af interviews.....	27
4.9.1 Ekspertinterviews	27
4.9.2 Fokusgruppeinterviews	28
4.10 Etik	28
<i>5.0 Teori</i>	31
5.1 Social læringsteori.....	31
5.2 Neutraliseringsteknikker	33
5.3 Selvet i ungdomsforskningen	35
5.4 Tidsstyring i unge stofbrugeres liv	36
5.5 Teoriernes sammenspil	38
5.6 Orienterende begreber	39
<i>6.0 Analyseprocedure</i>	41
<i>7.0 Analyse</i>	43

7.1 Har cannabis indtaget Hjørring?	43
7.1.1 Udbredelsen af cannabis.....	43
7.1.2 Cannabis og andre euforiserende stoffer	44
7.2 Cannabis - en tillært adfærd.....	45
7.2.1 Informanternes holdning.....	45
7.2.2 Den første gang.....	46
7.2.3 Holdninger i et socialt læringsperspektiv.....	47
7.2.4 Ændring af holdninger.....	49
7.2.5 Opsamling.....	52
7.3 Når unge neutraliserer	52
7.3.1 Benægtelse af skade.....	53
7.3.2 Fordømmelse af fordømmeren	56
7.3.3 Appel til højere loyalitet	59
7.3.4 Opsamling.....	61
7.4 Identitetsdannelse i et krævende samfund	61
7.4.1 Holdninger i et identitetsperspektiv	62
7.4.2 Et perfekt selv.....	63
7.4.3 At spejle sig i andre	66
7.4.4 Et nysgerrigt selv.....	69
7.4.5 Et normalt selv	70
7.4.6 Opsamling.....	74
7.5 Hvad virker, hvad virker ikke?	74
7.5.1 Opsamling.....	81
8.0 Diskussion.....	83
8.1 Ulovligt – og hvad så?	83
8.2 Blot en ungdomskultur?.....	84
8.3 Oplysning som forebyggende indsats	85
8.4 Holdningsdannelse	88
8.5 Kvalitetskriterier.....	90
9.0 Konklusion.....	93
10.0 Kildehenvisning.....	95

Tro og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står vi inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

1.0 Indledning

”Cannabis er langt mere udbredt end andre illegale stoffer. Cannabis bruges typisk eksperimentelt i ungdomsårene. Den aldersgruppe, der har det største aktuelle brug ses blandt de 16-24-årige, hvor 24 % har brugt cannabis inden for det sidste år og 8,5 % inden for sidste måned (2013)” (Sundhedsstyrelsen, 2018). Dette er de facts, du bliver mødt af, hvis du læser om cannabis på Sundhedsstyrelsens hjemmeside anno 2018. De fortæller således læseren, at næsten en fjerdedel af unge mellem 16-24 år har prøvet cannabis inden for det seneste år, hvorefter de kort kommer ind på skadesvirkningerne ved at bruge cannabis. Angst, panik, sløvhed og koncentrationsbesvær er blot nogle af de ting, der nævnes (ibid.). Hvad der ikke nævnes, er hvorfor 24 procent af de unge, på trods af førnævnte risici, alligevel vælger at prøve cannabis. Dette er noget vi vil forsøge at belyse gennem denne undersøgelse, hvor vi, ved hjælp af fokusgrupeinterviews med unge i Hjørring Kommune, vil komme nærmere ind på, hvordan deres holdning til cannabis egentlig bliver dannet. I den forbindelse antager vi, at en positiv holdning til cannabis medfører en risiko for brug, mens en negativ holdning er med til at afholde den unge fra at prøve det.

Samfundets holdning til og syn på cannabis er ved en skillevej, idet debatten omkring legalisering ofte tager plads i mediebilledet. Diskussionen om, hvorvidt det skal være lovligt eller ej, og i hvilken grad, skiller vandene. Vi ser allerede, at lande som Portugal, Holland og Canada samt de amerikanske stater Colorado og Washington forsøger sig med legalisering eller afkriminalisering af cannabis. I Danmark er cannabisolien blevet gjort lovlig til medicinsk brug. Denne udvikling er med til at gøre emnet interessant, hvorfor vi vil komme nærmere ind på det i det følgende problemfelt, hvor vi ligeledes vil uddybe, hvor interessen for dette emne udspringer fra. Derudover vil vi, i forlængelse af det ovenstående, argumentere for, hvorfor brugen af cannabis fortsat er et kriminologisk problem i det danske samfund.

2.0 Problemfelt

Forud for denne undersøgelse har vi foretaget en kvantitativ undersøgelse af rusmidler i Hjørring Kommune. Vi vil ud fra denne beskrive situationen omkring cannabis i Hjørring Kommune, hvorfor den tidligere undersøgelse kort vil blive præsenteret. Dernæst vil vi komme ind på cannabis i Danmark, herunder hvordan lovgivningen har ændret sig gennem tiden. Vi vil desuden komme ind på legalisering af cannabis, samt hvilken erfaring andre lande har med dette. Herefter vil vi beskrive, hvorvidt der er tale om et kriminologisk problem, og hvem dette er et problem for. Efterfølgende vil vi præsentere undersøgelsens problemformulering, og hvilke afgrænsninger vi har foretaget. Endelig vil vi beskrive, hvad cannabis er og hvilken virkning, det kan have.

2.1 Situationen i Hjørring Kommune

I det følgende vil vi præsentere vores tidligere undersøgelse og supplerende information om Hjørring Kommune.

Som nævnt tager denne undersøgelse udgangspunkt i *Undersøgelse af narkotikaforbruget blandt unge i Hjørring Kommune* (Andersen, Bach, Christensen, Kjær & Taagaard, 2017). Vi har fra september til december 2017 foretaget en undersøgelse blandt Hjørring Kommunes unge i folke-, privat-, og friskolens 7.-9. klasse, 10. klasse, samt nogle ungdomsuddannelser. Formålet var at undersøge omfanget af unge mellem 12-25 år, der havde erfaringer med diverse rusmidler, samt hvilke beskyttelses- og risikofaktorer der kunne have betydning for unges brug af rusmidler. Derudover var undersøgelsen rettet mod at finde frem til hvilken ungdomskultur, der eksisterer i Hjørring Kommune med henblik på rusmidler. Undersøgelsen blev foretaget ved hjælp af et spørgeskema, der blev sendt ud til de forskellige deltagende uddannelsesinstitutioner. Der var afsat tid til besvarelse af spørgeskemaet i undervisningen, mens der var en underviser tilstede. Dette for at sikre så mange besvarelser som muligt fra de elever, som var i skole den pågældende dag. Undersøgelsespopulationen bestod af 3531 personer, hvoraf 2645 besvarede spørgeskemaet. Der blev kun inddraget svar fra respondenter, som var bosiddende i Hjørring Kommune og mellem 12-25 år, hvorfor de personer, som ikke opfyldte disse krav, blev sorteret fra. Datasættet fra undersøgelsen endte således med at bestå af 2483 besvarelser, med en svarprocent på 70,32 procent.

Databearbejdningen blev foretaget ved hjælp af tabeller, en klyngeanalyse og en logistisk regressionsanalyse. Der er tale om en undersøgelse, der kun er foretaget én gang, hvorfor resultaterne danner et øjebliksbillede af, hvordan det så ud i efteråret 2017. Det er desuden vigtigt at nævne, at

det ikke var alle uddannelsessteder i Hjørring Kommune, der deltog i undersøgelsen. Derudover har vi ikke haft mulighed for at inddrage de unge, der ikke er en del af uddannelsessystemet.

Det viste sig, at 17 procent af undersøgelsespopulationen på 2483 personer, det vil sige en ud af seks, havde prøvet cannabis (Andersen et al., 2017:4). Derudover fandt vi frem til, at der eksisterer en særlig kultur omkring netop dette euforiserende stof. Dette bygger på, at vores undersøgelsespopulation mente, at det i højere grad var i orden at prøve cannabis, sammenlignet med andre euforiserende stoffer. En ud af fire syntes, at det var i orden at prøve cannabis, hvorimod der var en klar holdning om, at det ikke er i orden at prøve andre euforiserende stoffer (ibid.:4, 23).

Herudover blev der i undersøgelsen foretaget en klyngeanalyse, hvor respondenterne blev inddelt i fire forskellige grupper. Disse grupper bestod af *de grænsesøgende*, *rødderne*, *dydsmønstrene* og *de socialt udsatte*. Ud fra dette fandt vi, at klyngerne de grænsesøgende og rødderne havde prøvet cannabis én eller flere gange (ibid.:18-20). Vi kunne således konstatere, at det er forskellige typer af personer, der prøver cannabis. I dette tilfælde to meget forskellige persontyper da de grænsesøgende både har prøvet at ryge og drikke, men ikke gør det ofte samtidig med, at de har et godt forhold til deres forældre. Derudover er rødderne dem, der ryger fast, går meget til fest, ofte pjækker fra skole og har et dårligt forhold til deres forældre (ibid.:18f). Ud fra vores tidligere undersøgelse kan vi således konkludere, at brug af cannabis ikke er begrænset til én type af personer i Hjørring Kommune. Vores tidligere undersøgelse efterlader et videnshul, da undersøgelsens design medførte, at det ikke var muligt at besvare spørgsmålet om, hvorfor unge prøver cannabis. Dette vælger vi derfor som fokus i denne undersøgelse. Vi fastholder derudover fokus på de unge, da vores tidligere undersøgelse viste et billede af, at hvis det er muligt, at afholde unge fra at prøve cannabis inden de er 18 år, så mindskes sandsynligheden for, at de prøver det (ibid.:10).

Hjørring Kommune har været genstandsfelt for vores tidligere undersøgelse, og det vil derfor også være tilfældet i denne. Det er således vores vurdering, at en kort beskrivelse af Hjørring Kommune vil være gavnlig i forhold til forståelse af genstandsfeltet.

Hjørring by er placeret i Vendsyssel og er, med et befolkningstal på mere end 65.000 indbyggere pr. 1. januar 2017, den andenstørste kommune i Nordjylland (Henningsen, 2018). Der er tale om en mindre provinsby, hvor fordelingen af kønnene, pr. 1. januar 2017, er ligeligt fordelt. Desuden er der i Hjørring Kommune 4.152 unge i alderen 15-19 år, 3.511 unge i alderen 20-24 år, mens der, i alderen 25-29 år er 3.175 unge (Danmarks Statistik). I forlængelse af dette findes der seks forskellige

ungdomsuddannelser i Hjørring Kommune, herunder Hjørring Ny 10., Hjørring Gymnasium og HF, VUC, SOSU Nord, EUC Nord og Produktionsskolen.

2.2 Cannabis i Danmark gennem tiden

I dette afsnit vil vi beskrive cannabissens historie i Danmark samt hvordan lovgivningen løbenden har ændret sig.

Cannabis er et rusmiddel, som mange danske unge prøver eller anvender i en periode, hvorefter de stopper. Dette kan, ifølge Vibeke Asmussen Frank, professor ved Århus Universitet, og Helle Dahl, adjunkt ved Center for Rusmiddelforskning, blandt andet skyldes, at voksenlivet presser på i forhold til at finde arbejde eller begynde at stifte familie. Hertil peger forskere på, at cannabis er blevet en normalitet i det danske samfund, som ikke længere er forbundet med en bestemt livsstil eller subkultur, men som et forbrug, alle kan have (Frank & Dahl, 2012:12).

Cannabis har været forholdsvis ukendt i Vesten frem til 1960'erne, hvor danske unge for alvor begyndte at stifte bekendtskab med cannabis som et nydelsesmiddel. Ifølge Frank og Dahl skyldtes dette blandt andet de bevægelser, der foregik i samfundet på daværende tidspunkt, der især er kendetegnet af ungdomsoprøret, Christianias opkomst, hippiebevægelsen og Thylejren. Cannabissens egenskaber blev under disse bevægelser brugt til at understrege de værdier, der var i samfundet, som for eksempel handlede om frisættelse, fællesskab og selvudvikling (ibid.).

I 1990'erne begyndte cannabis at blive en del af techno- og dansemiljøet, som ellers var præget af euforiserende stoffer som kokain, ecstasy og amfetamin. Her blev cannabis anvendt som et afslapningsmiddel til at 'falde ned igen' dagen efter en fest (ibid.).

I løbet af 00'erne har Danmark været igennem et policy-skift inden for euforiserende stoffer generelt, og særligt i forhold til brugen af cannabis (Frank, 2008:26). Den danske policy gik fra at være liberal til det vi i dag kender som nul-tolerance. Dette skift resulterede i forsøget på at lukke Pusher Street, hvormed salget af cannabis ikke længere var lokaliseret i et bestemt område, men blev bredt ud over et større geografisk område (ibid.:31f). Ifølge Vibeke Asmussen Frank har skiftet ikke medført et fald i brugen af cannabis, men en større kriminalisering, eftersom salget blev overtaget af kriminelle bander og medførte en større voldsrate (ibid.:32). Endvidere udtaler hun, at skiftet havde et politisk

formål, men at der ikke kan påstås, at det har forbedret samfundssikkerheden eller helbreds billedet (Frank, 2008:32).

Loven om euforiserende stoffer blev indført i 1996 (ibid.:27). Dette skete efter salget af stoffer på Vesterbro og indre by i København, blev en stor udfordring for politiet. Borgernes øgede klager pressede dengang politiet til at være mere tilstede i disse områder, men loven, eller mangel på samme, gjorde det svært for dem, at kontrollere og fjerne salget af stoffer. Politiets største problem var, at der blev solgt meget små mængder, der svarede til en enkelt dosis. Ifølge loven kunne sælgerne derfor kun straffes med bøder og advarsler, så de var hurtigt tilbage på gaden igen (ibid.). På et tidspunkt blev 56 individer tilbageholdt i en større politiaktion, men kun én kunne anholdes. Resultatet af denne aktion, var med til at lægge pres på regeringen, som herefter ændrede loven om euforiserende stoffer, Pusher-lovgivningen, til hårdere straffe, hvis små mængder af stoffer blev solgt gentagne gange (ibid.). Ydermere kunne anden- og tredjegangsbrydere blive straffet med op til seks måneders fængsel (Asmussen & Jepsen, 2007; Jepsen & Laursen, 1998 begge ifl. Frank, 2008:27). Ændringen mødte dog især kritik for, at den medførte en udvaskning af differentiationen mellem sælgere og brugere (Frank, 2008:27).

Det næste skifte af den danske narko-policy skete i 2001, hvor hash-klubber begyndte at dukke op på tværs af de større danske byer (Asmussen & Moesby-Johansen, 2004 ifl. Frank, 2008:28). Dette fænomen forårsagede, hvad der kan refereres til som en moralsk panik blandt befolkningen, der mente at unge hang ud i disse klubber, sammen med deres venner, og indtog cannabis. Endnu en gang blev politiet tvunget til at fokusere på lukningen af klubberne, på trods af at lovgivningen gjorde det svært, da de kun havde mulighed for at uddele bøder til klub-ejerne (Frank, 2008:28). Regeringen foretog endnu en ændring af lovgivningen og indførte, hvad der i folkemunde blev kaldt loven mod hash-klubber. Denne gjorde det muligt for politiet, at forbyde ejere at modtage besøgende på specifikke lokationer og besøgende at hænge ud i nærheden, hvis de aktiviteter, der blev foretaget der, *“systematisk indebar strafbare handlinger, og som er egnet til at medføre ulempe og utryghed hos omkringboende”* (Asmussen & Moesby-Johansen, 2004 ifl. Frank, 2008:28; Justitsministeriet, 2001). Umiddelbart efter denne lovindførelse lukkede mange hash-klubber i København og Århus. Klubberne dukkede dog op igen, enten et andet sted, eller blev åbnet af andre personer. Dette medførte at loven blev revurderet i 2005, så politiet havde lettere ved at lukke klubberne. Antallet af registrerede hændelser blev reduceret fra 10-15 til 3-5 (Asmussen & Moesby-Johansen, 2004; Møller, 2008 begge ifl. Frank, 2008:28).

Handlingsplanen 'Kampen mod stoffer' blev indført i 2003 med nøgleelementer, der inkluderede kriminaliseringen af besiddelse af stoffer samt øget straf for salg og trafficking af stoffer. Derudover blev der sat fokus på behandling, forebyggelse og skadesreduktion (Pedersen & Nielsen, 2007 ifl. Frank, 2008:28). I 2004 blev der tilføjet flere ændringer til loven om euforiserende stoffer og straffelovens §191 blev tilføjet. Dette medførte, at besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug som minimum ville blive straffet med en bøde. Det blev således ulovligt at være i besiddelse af cannabis uanset mængden (Frank, 2008:28). Endvidere blev straffen for at sælge små mængder af stoffer til børn og unge under 18 år hævet fra at være en bøde til fængselsstraf. Den maksimale fængselsstraf for kriminalitet relateret til stoffer blev desuden hævet fra seks til ti år (ibid.).

Ændringerne af loven om euforiserende stoffer er centrale for ændringerne af den danske narko-policy, og er blevet brugt til at ophæve den tidligere adskillelse af sælgere og brugere, og mellem bløde og hårde stoffer. Ifølge Vibeke Asmussen Frank står det klart, at denne tilgang er rettet mod at afholde unge fra at eksperimentere med euforiserende stoffer (ibid.).

2.3 Legalisering af cannabis

I det følgende vil vi beskrive den debat, der eksisterer omkring legaliseringen af cannabis i Danmark.

I 2017 var legaliseringen af cannabis ofte til debat blandt landets politikere. Københavns socialdemokratiske socialborgmester Jesper Christensen talte i starten af året for, at der skulle etableres fem til seks kommunale salgssteder hvor særligt uddannet personale kunne sælge danskproduceret cannabis til personer over 18 år, såfremt de var bosiddende i Københavns kommune (Dahlin, 2017). Københavns Kommune har flere gange anmodet Justitsministeriet om at få lov, til at starte denne forsøgsordning. Anmodningen er især baseret på erfaring fra andre lande, der nu har haft legaliseret cannabis i flere år. Portugal fremhæves især, da cannabis her har været legaliseret siden 2001. Andelen af 16-24-årige portugisere, der har indtaget stoffet inden for det seneste år, er siden 2001 faldet fra 7 procent til 5,8 procent i 2012, mens tallet for de 25-34-årige er faldet fra 7 procent til 4,6 procent (ibid.). Ifølge Jesper Christensen tyder disse tal på, *“at så sjovt er det altså heller ikke”* (ibid.). Han mener desuden at danske unge generelt opfører sig ekstremt fornuftigt, og at dialog, åbenhed og afstigmatisering vil give gode resultater i forhold til brugen af cannabis (ibid.).

I oktober 2017 mente 53 procent af danskerne, ifølge Danmarks Radio, at cannabis burde legaliseres (Larsen, 2017). Hvorvidt cannabis skal legaliseres, er en hyppig debat, men flertallet i Folketinget er dog stadig imod. Argumentet, fra de partier der støtter op om en legalisering, lyder på, at det kunne

være med til at komme kriminelle bander til livs samtidig med, at et statskontrolleret salg af cannabis vil give godt til statskassen. Disse penge vil blandt andet kunne bruges på forebyggelse og behandling. De partier, der er imod legaliseringen af cannabis, argumenterer derimod for, at Sundhedsstyrelsen fortsat anser cannabis for at være sundhedsfarligt (Larsen, 2017). Ydermere nævner socialdemokratiets sundhedsordfører Flemming Møller Mortensen, at nyere undersøgelser foretaget i andre lande og amerikanske stater har vist, at det ikke kan bevises, at legaliseringen af cannabis vil medføre en reduktion af kriminalitet. Han henviser her til rapporten '*Lessons learned after 4 years of marijuana legalization*' omhandlende staterne Colorado og Washington. Her ses det, at andelen af unge der indtager cannabis stiger hurtigere i disse stater end i resten af USA. Endvidere rapporteres der et større antal af forgiftninger, hospitalsindlæggelser og trafikdødsfald som følge af marihuana-påvirkning (ibid.).

Undersøgelserne fra Portugal, Colorado og Washington rapporterer om modstridende hændelsesforløb. Her er det værd at bemærke, at Portugal legaliserede cannabis allerede i 2001 i modsætning til Colorado og Washington, hvor cannabis blev legaliseret for fire år siden. Portugals befolkning har haft en længere tilvænningsperiode, mens Colorado og Washington formentlig stadig befinder sig i en tilvænningsperiode, hvor den umiddelbare begejstring endnu ikke har lagt sig. Endvidere udtaler Dansk Folkepartis rets-ordfører Peter Kofod Poulsen, at der endnu ikke findes dokumentation for, at legalisering af cannabis vil medføre et fald i bandekriminalitet, eftersom der stadig findes bander i Colorado (ibid.).

Der er således både argumenter for og imod legalisering af cannabis. Desuden skal man have i mente, at det kan være svært at sammenligne forhold på tværs af lande og stater.

2.4 Cannabis som kriminologisk problem

I dette afsnit vil vi argumentere for hvorfor cannabis er et kriminologisk problem.

Kan cannabis stadig anses for at være et reelt kriminologisk problem, hvis det er på tegnebrættet til at blive legaliseret? I det følgende vil vi gennemgå nogle konsekvenser ved cannabis, som gør, at det fortsat vil kunne anskues som et kriminologisk problem.

På nuværende tidspunkt er cannabis det mest udbredte euforiserende stof (Sundhedsstyrelsen, 2006:3). Derudover har det i Hjørring Kommune vist sig, at 31 procent af de unge, der har prøvet cannabis mere end én gang, også har prøvet andre euforiserende stoffer (Andersen et al., 2017:11). Det er dog svært at konkludere at cannabis automatisk fører til andre former for euforiserende stoffer,

eftersom 92 procent af de unge, der har prøvet cannabis én enkelt gang, aldrig har prøvet andre euforiserende stoffer (Sundhedsstyrelsen, 2006:14; Andersen et al., 2017:11f). Dog har 98 procent af dem, der har prøvet andre euforiserende stoffer, ifølge Sundhedsstyrelsen, også prøvet cannabis (Sundhedsstyrelsen, 2006:3). Hertil har et norsk studie desuden vist, at hash er årsagen til senere brug af hårdere stoffer (Melberg, Jones & Bretteville-Jensen, 2010 ifl. Thomsen, 2016:222). Det er dermed muligt at se cannabis, som et skridt på vejen mod andre euforiserende stoffer, selvom det er de færreste, der går hele vejen. Denne udvikling kan skyldes, at individet opbygger en form for tolerance overfor cannabis ved fortsat brug, der medfører et behov for at øge mængden (Sundhedsstyrelsen, 2006:12f), hvilket i sidste ende kan føre til et behov for brug af andre euforiserende stoffer, for at opnå den samme rus.

Ud fra ovenstående kan der argumenteres for, at man ved at forebygge indtagelsen af cannabis, mindsker risikoen for, at unge prøver andre euforiserende stoffer (ibid.:14).

I forbindelse med ovenstående anses loven om besiddelse og salg af cannabis for at være en beskyttelseslov overfor samfundet (Greve, 1985:103 ifl. Møller, 2011:159). Dette skyldes, at brug og salg af cannabis i høj grad kan medføre konsekvenser for samfundet, i særdeleshed på baggrund af dannelsen af det sorte marked, hvilket dog ikke fremstår eksplicit i lovgivningen (Møller, 2011:158f). En legalisering af cannabis vil dog ikke nødvendigvis fjerne disse samfundskonsekvenser, da der stadig kan eksistere et sort marked, for de personer der ikke opfylder kravene i forhold til lovligt køb heraf. Ifølge Andersen et al. ses der desuden en sammenhæng mellem de unge, der har prøvet cannabis, og hvorvidt de har været i kontakt med politiet i forbindelse med overtrædelse af loven generelt (Andersen et al., 2017:19). Der eksisterer dermed en sammenhæng mellem forskellige lovovertrædelser og brug af cannabis.

Hvorvidt cannabis i fremtiden skal opfattes som et kriminologisk problem i Danmark, er svært at sige, da der ikke foreligger nogle klare beviser på, at det for eksempel vil betyde en mindskning af det sorte marked eller andre samfundsproblemer, såfremt dette legaliseres. Det står dog klart, at det endnu opfattes som noget, der er i strid med den danske lovgivning, hvorfor denne undersøgelse vil tage udgangspunkt i, at cannabis fortsat er et kriminologisk problem blandt unge i Danmark.

2.5 Hvem er det et problem for?

I det nedenstående vil vi beskrive hvem cannabis er et problem for.

Det kan være vanskeligt at skelne mellem de tilfælde, hvor et forbrug af cannabis synes at være en direkte årsag til sociale konsekvenser samt de tilfælde, hvor årsags-virknings-forholdet kan være sværere at afgøre grundet indirekte og cirkulære konsekvenser (Nordentoft et al., 2015:61). Personer der, i større eller mindre omfang, anvender cannabis, har øget tendens til fravær fra skole, uddannelse eller job. Endvidere øger det risikoen for frafald og manglende gennemførelse af den påbegyndte uddannelse (ibid.:60). Dette kan påvirke den senere tilknytning til arbejdsmarkedet, som kan have konsekvenser for den enkelte person samtidig med, at det har en samfundsmæssig betydning. Det er således ikke kun problematisk for individet, men også for samfundet, da unge uden uddannelse eller arbejde er forbundet med store omkostninger for samfundet (Schultz-Nielsen & Skaksen, 2016:1).

Det er ikke kun i relation til personer uden for arbejdsmarkedet, at cannabis kan have konsekvenser. For personer i arbejde kan brugen af cannabis have konsekvenser for deres evne til at udføre arbejdet (Nordentoft et al., 2015:60). Dette kan tænkes både at have personlige, men i sidste ende også arbejdsmæssige omkostninger, i form af dårlige relationer til kollegaer, manglende glæde ved arbejde samt udførelsen af arbejdsopgaver. På et mere personligt plan kan cannabis have betydning for forholdet til familien, da det kan føre til konflikter med familien og resultere i, at unge misligholder aftaler og pligter i hjemmet (ibid.:66-67).

Cannabis findes desuden problematisk i relation til politiet og deres bekæmpelse af cannabis. Dette skyldes, at det er politiet, der har til opgave at håndhæve lovgivningen om euforiserende stoffer, hvorfor de bruger mange ressourcer på bekæmpelsen heraf (Haislund, 2015). Denne problemstilling findes ikke kun aktuel, hvis cannabis fortsat er ulovligt, men også hvis cannabis bliver legaliseret. Her vil det stadig kunne tænkes at være problematisk og have omkostninger for politiet, som nævnt tidligere. Forskning viser nemlig, at cannabis kan føre til andre former for kriminalitet (Nordentoft et al., 2015:68). Vores tidligere undersøgelse viser ligeledes, at personer, som har prøvet cannabis, har større tendens til at have haft kontakt med politiet, end personer som ikke har prøvet cannabis (Andersen et al., 2017:19). Dette vidner om, at cannabis ikke kun er problematisk i sig selv, men også fører anden kriminalitet med sig, der er ressourcekrævende for politiet. Det er ikke kun politiet, som oplever konsekvenserne af cannabis og dens udbredelse. Andre offentlige institutioner som kommunerne har også ressourcekrævende forpligtelser i forbindelse med cannabis. Dette indebærer blandt andet det forebyggende arbejde med unge, der skal modvirke, at de ender ud i et brug af cannabis. Dernæst er det opfølgende arbejde med de unge, som har et forbrug af cannabis, noget som

kan have store omkostninger, ikke blot for de unge selv, men også for kommunen (Jakshøj & Boisen, 2017).

2.6 Problemformulering

I forlængelse af ovenstående gennemgang af perspektiver i forbindelse med emnet cannabis og vores tidligere undersøgelse, har vi valgt at arbejde ud fra følgende problemformulering:

Hvordan dannes holdningen til brug af cannabis blandt unge i Hjørring Kommune, og hvad kan der gøres for at forebygge brugen af cannabis?

2.7 Afgrænsning

I det følgende vil vi beskrive de afgrænsninger vi har foretaget i forbindelse med denne undersøgelse.

Da dette speciale er en videreudvikling af vores tidligere undersøgelse: *Undersøgelse af narkotikaforbruget blandt unge i Hjørring Kommune*, som er foretaget i forbindelse med et praktikforløb hos Hjørring Lokalpoliti, afgrænser vi os også i denne undersøgelse til Hjørring Kommune.

Derudover afgrænser vi os til cannabis, da der i vores tidligere undersøgelse, har vist sig at være væsentlig flere unge, der har prøvet cannabis end andre euforiserende stoffer (Andersen et al., 2017:4). Denne afgrænsning er ligeledes foretaget, da cannabis som tidligere nævnt kan lede til brug af andre euforiserende stoffer, hvilket vores tidligere undersøgelse også peger hen imod.

Vi afgrænser os til unge mellem 15-25 år i Hjørring Kommune. Dette skyldes, at vi i vores tidligere undersøgelse har fundet, at gennemsnitsalderen for debut med cannabis ligger på 15,4 år for piger og 15,9 år for drenge. Hertil er denne afgrænsning foretaget på baggrund af tidligere forskning på området, samt kommunens SSP+ arbejde, som arbejder med unge op til 25 år (ibid.:5, 8).

Vi afgrænser os til ungdomsuddannelser, da vi fra vores forrige undersøgelse kan se, at der sker et skift i de unges holdninger, når de går fra folkeskolen til en ungdomsuddannelse. 21 procent af undersøgelsespopulationen i folkeskolen syntes, at det er i orden at prøve cannabis, hvorimod 51 procent af undersøgelsespopulationen på ungdomsuddannelserne syntes, at det er i orden (ibid.:2). Vi har derudover valgt at se bort fra unge i den valgte aldersgruppe, der går på en videregående uddannelse i Hjørring. Dette skyldes, at vi ønsker at skabe det bedst mulige sammenligningsgrundlag i forhold til resultaterne fra vores tidligere undersøgelse. Ud fra denne afgrænsning foretager vi et

dataudtræk fra den tidligere undersøgelse, til anvendelse i denne undersøgelse. Der er tale om et dataudtræk af de 751 besvarelser, der er givet af personer, som går på en ungdomsuddannelse i Hjørring Kommune. Klassefordelingen i det udtræk fordeler sig således, at 37 procent går på 1. år på en ungdomsuddannelse, 34 procent er på 2. år, mens 29 procent går på 3. år eller længere. Derudover er 35 procent af besvarelserne fra drenge og 65 procent fra piger (Bilag 1:1).

Slutteligt tager vi ikke højde for køn, samt hvorvidt de unge har prøvet cannabis eller ej, da dette ikke vil være omdrejningspunktet for nærliggende undersøgelse. Vi er derimod interesserede i at få uddybet de unges holdninger og opfattelser i forhold til cannabis, samt det forebyggende arbejde, de eventuelt har oplevet i henhold til cannabis.

2.8 Begrebsafklaring

I dette afsnit vil afklare hvad der menes med ordet cannabis, og hvilken virkning dette euforiserende stof har.

2.8.1 Cannabis

Vi gør brug af betegnelsen cannabis, da det er en samlet betegnelse for alle produkter, man kan få ud af cannabisplanten, som indeholder tetrahydrocannabinol (THC). THC er det stof som er rusfremkaldende. Brugen af cannabis har således både fysiske og psykiske effekter. Fysisk gør cannabis brugeren afslappet i hele kroppen, mens den psykisk giver en oplevelse af opstemthed og kan give ændrede lyd-, sanse- og synsoplevelser (Frank & Dahl, 2012:8-9).

Herhjemme er cannabis bedst kendt som enten hash eller pot. Hash er derudover kendt under navne som, tjald, galar, charas, shit og fed, og består af harpiks fra cannabisplanten, som i rensat eller rå form presses sammen med plantedele og som findes i klumper eller plader. Pot derimod, er kendt som marihuana, ganja, græs og hamp, og består af tørrede plantedele fra hunplanten, hvor blomst og topskud har det højeste indhold af psykoaktive stoffer. Endelig er hash-olie, som også kaldes for 'nol', et koncentreret udtræk af hunplanterne (ibid.).

2.8.2 Cannabissens virkning

Cannabis kan være vanedannende og i sidste ende blive til afhængighed. I forlængelse af dette kan cannabis medføre en tilvænning som gør, at et pludseligt stop kan føre til abstinenssymptomer, eksempelvis i form af angst (Sundhedsstyrelsen, 2006:12-13). Hyppigt brug af cannabis kan have

betydning for hukommelse og koncentration, hvilket betyder at brugeren får en nedsat evne til at lære og udvikle sig. Dette har især betydning for unge, da de fleste unge er under uddannelse og har brug for, at deres indlæringssevne fungerer, som den skal. Hjerne og centralnervesystemet er under udvikling helt op til 20-årsalderen, hvilket betyder, at unge har større risiko for at udvikle afhængighed end voksne (Sundhedsstyrelsen, 2006:12-13). Derudover kan cannabis føre til psykisk sygdom, hvor virkelighedsopfattelsen er forstyrret, og hvor brugeren behøver psykiatrisk behandling (ibid.).

Som modpol til dette kan cannabis virke beroligende og smertelindrende, men kan også bruges til at afhjælpe psykiske problemer. Nogle brugere af cannabis anvender det som selvmedicinering for at modvirke blandt andet tristhed, depression og stress (Ege, 2010:271f).

3.0 Litteraturreview

Dette afsnit vil indeholde en redegørelse for allerede eksisterende litteratur, som vi mener indeholder relevant viden for og giver inspiration til denne undersøgelse.

Vi har foretaget en søgning med både danske og engelske søgeord i databaserne Google Scholar samt Projektbiblioteket på Aalborg Universitet. Desuden har vi søgt i Aalborg Universitetsbiblioteks søgemaskine Primo, som giver adgang til bøger, artikler, rapporter og andet i en række internationale databaser. Søgningen i de forskellige databaser er foretaget med følgende ord: “*narko*” “*forebyggelse*”, “*hash*” “*forebyggelse*”, “*cannabis*” “*forebyggelse*”, “*narcotics*” “*preventive work*”, “*hash*” “*preventive work*” og “*cannabis*” “*preventive work*”. Resultaterne fra de enkelte søgninger kan ses i tabellen i bilag 2. Såfremt nogle af teksterne er forekommet ved flere søgninger, fremgår disse udelukkende ved den første søgning.

Ovenstående søgeord er udvalgt på baggrund af vores problemformulering, der har fokus på forebyggelsesarbejdet i forhold til cannabis. Vi har således ikke medtaget søgeord, der relaterer sig til de unges holdning til cannabis, idet vi anser holdninger for at være omskiftelige i sociale kontekster. Derudover viste det sig, at inddragelse af holdninger som søgeord, både på dansk og engelsk, medførte et begrænset antal hits på flere af søgedatabaserne. Derudover gav denne søgning nogle af de samme resultater, som de øvrige søgninger. Vi har således valgt, at holdninger ikke vil indgå som et søgeord.

I nedenstående vil disse tekster blive gennemgået med fremhævelse af de mest relevante.

Ovenstående søgninger har resulteret i en række tekster, der har givet inspiration til denne undersøgelses emne, både med viden og konkrete tiltag. Her kan teksten *The reasons why children in their pre and early teenage years do or do not use illegal drugs* fremhæves, da der redegøres for, hvad der har betydning for, hvorvidt de unge vælger at tage eller ikke tage euforiserende stoffer. Undersøgelsens fund viser, at de unge, der tager euforiserende stoffer regelmæssigt eller lejlighedsvist, gør det på baggrund af personlige valg (McIntosh, MacDonald & McKeganey, 2005:255, 256, 259). Forfatterne kommer ind på motiveringen for denne indtagelse, hvor der lægges vægt på nydelse og kedsomhed. Årsagerne til at unge ikke vælger at tage euforiserende stoffer er blandt andet en manglende interesse for euforiserende stoffer, frygten for hvad der kunne ske hvis de gjorde det samt frygten for at gå på kompromis med andre aktiviteter. Hertil viste undersøgelsen desuden, at forældrenes reaktioner havde en påvirkning således, at unge ikke indtog euforiserende

stoffer. Derudover fandt de frem til, at det ikke spiller en rolle, at det er ulovligt. Et andet fund var, at en forebyggende indsats skulle omhandle alternative aktiviteter, som de unge kunne engagere sig i (McIntosh, MacDonald & McKeganey, 2005:255, 256, 259).

Teksten *Det drogförebyggande arbetet i Sverige 2008: Rapport om det förebyggande arbete mot alkohol-, narkotika-, tobaks-och dopingsproblem* giver ligeledes inspiration til denne undersøgelses emne. Denne tekst indeholder en gennemgang af Sveriges forebyggelsesarbejde i forbindelse med rusmidler i 2008. Her fremgår det, at 90 procent af kommunerne i Sverige har en politisk plan for deres forebyggelsesarbejde. Det er dog op til de, der arbejder med relevant forebyggelsesarbejde, hvordan de vil udføre planen (Statens Folkhälsoinstitut, 2009:7). Teksten fremhæver desuden, at tilgængeligheden af de euforiserende stoffer spiller en rolle. Hertil peger denne tekst desuden på vigtigheden i, at påvirke normerne samt de unges holdninger til euforiserende stoffer, da dette kan have betydning for, hvorvidt de unge vælger at indtage euforiserende stoffer eller ej. Forebyggelsesarbejdet skal derfor være rettet mod, at arbejde med normerne omkring de euforiserende stoffer, samt de unges holdninger hertil (Statens Folkhälsoinstitut, 2009:6, 9-11). Dette aspekt er særligt relevant for os, idet det er med til at legitimere vores fokus i denne undersøgelse.

I bogen *Cannabis - forbrug, interventioner og marked i Danmark* fra 2012 skriver Kim Møller, at danske unge, sammenlignet med unge i Norge og Sverige, i langt større omfang opfatter cannabis som let tilgængeligt (Møller, 2012:65). Han nævner derudover, at de opfatter cannabis som værende mindre farligt (ibid.:60-61). I forlængelse af dette fremhæver han, at der mangler nyere studier, der fokuserer på hvilken cannabiskultur, der knytter sig til det omfattende brug af cannabis, der eksisterer i Danmark (ibid.:67-68). Ud fra dette anser vi vores fokus i denne undersøgelse, som særlig relevant, idet vi ønsker at undersøge de unges holdninger, samt dannelsen heraf, og dermed komme cannabiskulturen blandt unge nærmere.

Flere af teksterne, der omhandlede det forebyggende arbejde, havde et metodisk udgangspunkt i fagpersonerne og deres perspektiv. Mere præcist undersøgte de hvordan fagpersonerne opfattede de unges rusmiddelvaner og det forebyggende arbejde i forbindelse med dette. Her fandt vi studiet *Mellan kontroll och stöd - Om socialarbetares drogförebyggande arbete bland ungdomar* særligt relevant. Der er tale om et kvalitativt svensk studie af hvordan socialarbejdernes arbejde er udformet, og hvilke unge de forestiller sig indtager narkotika. Fokus er her på unge i alderen 12-25 år (Abassifar & Eriksson, 2012:2, 7). Studiet bygger på semistrukturerede interviews med fagpersoner, der alle er beskæftiget med det forebyggende arbejde med unge i den pågældende aldersgruppe (ibid.:12f). Her

viser det sig, at fagfolk har et forenet syn på, hvad det forebyggende arbejde, i forbindelse med narkotika, inkluderer, samt hvordan dette skal praktiseres. De har desuden samme overvejelser om, hvordan den svenske narkotikalovgivning involverer vanskeligheder i det forebyggende arbejde med unge (Abassifar & Eriksson, 2012:2). Dette studie findes relevant i forhold til vores undersøgelse, idet vi ligeledes ønsker, at medtage denne vinkel i en dansk kontekst ved at inddrage personer, som indgår i det forebyggende arbejde med unge i Hjørring kommune.

Vi har desuden valgt at inddrage det svenske studie *Ungdomars förhållningssätt till cannabis - En kvalitativ studie med fokusgruppsintervjuer i en västsvensk kommun*. Denne undersøgelse er foretaget i 2013 og omhandler unges holdning til og viden om cannabis. Undersøgelsen fremhæver, at cannabis bliver mere og mere almindeligt blandt unge, og mange eksperter mener, at grunden til dette er den øgede tilgængelighed, samt at de unge har fået en mere liberal holdning til cannabis. Hertil sammenligner flere unge cannabis med alkohol og påpeger, at cannabis ikke er nær så skadeligt som alkohol (Enström og Sjöstrand, 2013:1). Undersøgelsens data bygger på fem fokusgruppeinterviews med unge mellem 15-18 år, der er bosat i én svensk kommune. Informanterne er rekrutteret gennem besøg på blandt andet gymnasiet (ibid.:6-7). For at belyse de unges holdninger og tilgang til cannabis, anvendes social identitetsteori til at fremhæve forskellige elementer, de unge selv mener er relevante, når der tales om cannabis. I forbindelse med dette fandt undersøgelsen, at unge mener, at tilgangen til cannabis kan påvirkes af forskellige faktorer. Voksne og forældre har stor betydning for unge teenagere, men påvirkningen fra forældrene falder, jo ældre de bliver og påvirkningen kommer fra den ungdomskultur, der befinder sig i samfundet. Dette betyder, at normer, social tilknytning, venner og gruppepres bliver faktorer, der påvirker den unges tilgang til cannabis. Hertil mener de unge desuden, at medierne, de voksnes adfærdsmønstre samt skolernes alkohol-, narkotika-, doping- og tobaksundervisning spiller en rolle i forhold til andre faktorer, der har en betydning for, om unge prøver cannabis eller ej (ibid.:33). Derudover har unges holdning til cannabis ændret sig til at være mere liberal, og deres erfaringer viser, at cannabis er blevet et almindeligt euforiserende stof blandt unge. De mener desuden, at cannabis er nemt tilgængeligt og forfatterne konkluderer derfor, at et forebyggelsesinitiativ kunne være at sætte ind overfor tilgængeligheden af cannabis (ibid.). Undersøgelsen findes således relevant, da dens fokus ligger meget tæt op ad vores undersøgelse, og dermed har givet teoretisk såvel som metodisk inspiration.

Vi finder studiet *En måte å synes at livet er litt bedre - En kvalitativ studie av rekreasjonell cannabisbruk* relevant i et teoretisk perspektiv. Der er i dette studie fokus på personer, der indtager

cannabis i deres fritid, og som tilsyneladende er velfungerende i samfundet. Studiet beskriver en kobling mellem identitet, ritualer og sociale relationer (Furan, 2006:4). I den forbindelse anvendes begreberne personlig og social identitet til at forklare, hvordan informanterne ser sig selv, og hvordan de forestiller sig, at deres omgivelser ser dem (ibid.:20). Studiets resultater viser, at informanterne ikke selv opfatter brugen af cannabis, som en del af deres identitet. De oplever derimod, at dele af deres omgivelser overdriber den rolle, som brugen af cannabis har i forhold til deres identitet, på en sådan måde, at den er årsag til negative personlige egenskaber (ibid.:4). Denne tekst har dermed inspireret os til at inddrage et identitetsperspektiv i vores undersøgelse, da det lader til, at dette kan have en betydning for holdningen til cannabis.

En anden undersøgelse vi har fundet relevant som inspiration til teori, er undersøgelsen *Jeg ryger for hyggens skyld-agtigt. Fællesskabet. Et kvalitativt studie af danske unge og deres cannabisforbrug* fra 2017. Denne undersøgelse fokuserer på, hvad der påvirker unge mellem 15-17 år i forhold til deres cannabisforbrug, samt de unges erfaringer med cannabis (Preut, 2017:10). For at belyse, hvad der påvirker de unges cannabisforbrug, er social læringsteori anvendt. Social læringsteori er blevet anvendt som en grundlæggende teori, der indfanger mange perspektiver, blandt andet neutraliseringsteknikker og de unges primære og sekundære grupper som venner, familie og medierne (ibid.:29-35). Undersøgelsen viste, at unge påvirkes mere af vennerne end forældrene. Deres holdning har desuden ændret sig i forhold til at have en mere åben holdning til cannabis, efter at de havde prøvet det, og derfor mener de også, at det burde legaliseres (ibid.:67-69). Vi finder dette perspektiv særligt interessant, hvorfor vi ligeledes vælger, at anvende sociale læringsteori og neutraliseringsteknikker til at belyse dannelsen af de unges holdning til cannabis.

Vores litteratursøgning har desuden ført til undersøgelser, der har beskæftiget sig med andre teorier, end de der er blevet gennemgået i det ovenstående. For eksempel anvendes teorier om rational choice og afskrækkelse. Vi har dog valgt ikke at inddrage disse, idet rational choice henvender sig til individniveau, hvilket vi ikke umiddelbart er interesseret i. Afskrækkelsesteori er blevet fravalgt, da vores indledende ekspertinterviews har ført til viden om, at der ikke ønskes at afskrække de unge, men derimod skabe en dialog (Bilag 3:7). Vi er dog åbne for at vores fokusgruppeinterviews kan føre til, at det bliver nødvendigt, at inddrage yderligere teoretiske begreber i forbindelse med analysen, hvorfor vi vil have disse in mente.

En anden undersøgelse, der findes relevant er *The importance of cannabis culture in young adult cannabis use*, som er foretaget i Skive Kommune. Undersøgelsen bygger på et spørgeskema, der er sendt ud til ti uddannelsesinstitutioner (Holm, Sandberg, Kolind & Hesse, 2014:252). Undersøgelsen viser, at positive overbevisninger om effekten af cannabis former dele af cannabiskulturen, hvilket er essentielt for forståelsen for debut samt fortsat indtagelse af cannabis. Dette har betydning for det præventive arbejde og kalder på videre undersøgelse af relationen mellem cannabiskultur og individuelt brug (ibid.:251). Derudover viser det sig, at unge der indtager cannabis tilslutter sig et relativt sammenhængende sæt af overbevisninger omkring de positive effekter af cannabis. Disse er et tegn på cannabiskulturen, som synes at være lige så vigtig for brugerne, som de opfattede risici og overbevisninger om, at cannabis er almindeligt anvendt og accepteret blandt skolekammeraterne (ibid.:255). Resultaterne viser således, at der er ved at blive dannet et billede, hvor cannabis ikke længere opfattes som farligt.

Udover den litteratur, der er fundet frem til ved hjælp af ovenstående databaser, har vi valgt at inddrage yderligere litteratur, der kan være med til at belyse et identitetsperspektiv. Vi har i den forbindelse fundet frem til tekster, der i høj grad undersøger og beskriver unges identitet i forhold til brugen af cannabis og euforiserende stoffer generelt. Disse tekster har givet inspiration til vores undersøgelses emne, samt et teoretisk syn på ungdomskulturen i forhold til cannabis, som den ser ud i dag.

Teksten *Out of sync: Time management in the lives of youth drug users* fra 2017, beskriver således hvordan unges tidsperspektiv har betydning for deres brug af cannabis. Det fremhæves her, hvordan brugen af cannabis anvendes til at få tiden til at stå stille, så de unge ikke behøver at forholde sig til deres fortid eller fremtid (Järvinen & Ravn, 2017:259).

Derudover finder vi teksten *Selvet i ungdomsforskningen* relevant, da den beskriver ungdomslivet og hvilke udfordringer, unge står overfor i dannelsen af deres identitet. Denne artikel fremhæver desuden uddannelsesverdenens krav til de unge, og de mange valg som de står overfor (Sørensen og Nielsen 2014:36f, 44). Disse valg kan være overvældende for unge, der har svært ved at vurdere, hvad der er det rigtige valg (ibid.:37).

Disse tekster vil således danne baggrund for vores forståelse af nutidens ungdomskultur, og dermed senere blive uddybet som et teoretisk perspektiv.

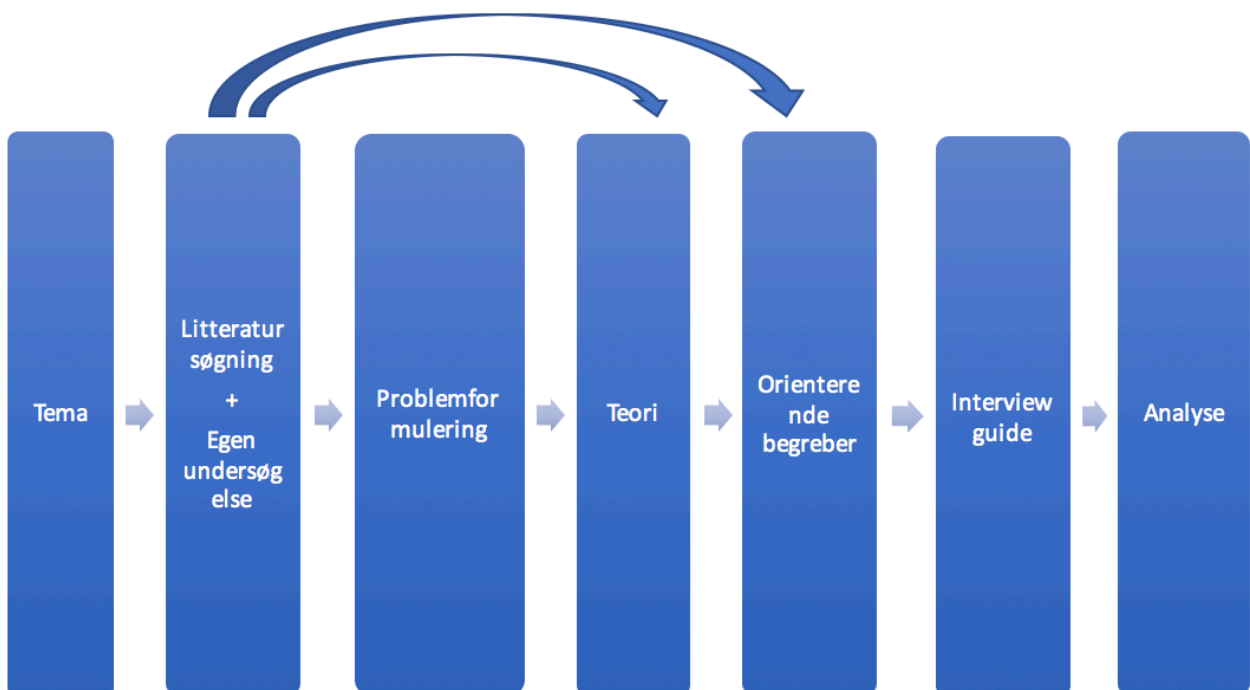
4.0 Metode

I dette kapitel vil vi præsentere vores metodiske udgangspunkt, samt nogle af de refleksioner og udfordringer vi er stødt på i forbindelse med udarbejdelsen af denne undersøgelse. Først og fremmest vil vi redegøre for vores undersøgelsesdesign, hvorefter den kvalitative metode, og dennes relevans, kort vil blive præsenteret. Dernæst præsenterer vi den adaptive tilgang samt anvendelsen af denne og orienterende begreber. Den næste del af dette kapitel vil redegøre for hvordan vi konkret har båret os ad med at indsamle empiri. Vi vil herunder redegøre for det semistrukturerede interview og vores interviewguides. Herefter vil vi redegøre for henholdsvis ekspert- og fokusgruppeinterviews. Efter dette vil vi gennemgå processen, hvormed vi har søgt informanter og hvordan selve interviewene vil foregå. Slutteligt vil vi gennemgå nogle etiske retningslinjer og hvordan vi har forholdt os til dem gennem undersøgelsen.

4.1 Undersøgelsesdesign

I forbindelse med udarbejdelsen af vores undersøgelse, anvender vi et undersøgelsesdesign, der vil blive gennemgået i det nedenstående. Dette design er desuden fremstillet grafisk i nedenstående figur 1.

Figur 1: Undersøgelsesdesign

Første del af vores design omhandler valg af tema. Som nævnt tidligere har vi valgt temaet unge og cannabis ud fra vores tidligere undersøgelse, vi har foretaget i forbindelse med vores fælles praktikforløb (jf. Problemfelt). Med nærliggende undersøgelse ønsker vi at bidrage med yderligere viden inden for emnet, hvorfor der fokuseres på unges holdning til cannabis samt muligt forebyggelsesarbejde. Vi anvender dernæst vores tidligere undersøgelse og et litteraturreview til at udvide vores viden om emnet. Som det fremgår i figur 1 anvender vi desuden denne vidensindsamling til at få inspiration til teori- og metodevalg, som det er blevet gennemgået i vores litteraturreview (jf. Litteraturreview). Vores indsamlede viden anvendes desuden til at konkretisere vores problemformulering, som det kan ses i figur 1.

Efterfølgende lægger vi os fast på valget af teorier, der vil blive gennemgået i det næste kapitel. Ud fra disse teorier udvælger vi relevante orienterende begreber, der herefter vil danne baggrund for udarbejdelsen af vores interviewguide. Disse orienterende begreber vil ligeledes spille en rolle i analysen af vores indsamlede data. På denne måde kommer vores udvalgte teorier til at blive en vigtig del af udarbejdelsen af vores undersøgelsesdesign. Da vi i analysen vil fokusere på at være meget empirinære vil vi have mulighed for, at inddrage yderligere teori senere i analysen, såfremt dette bliver relevant, hvilket vi vil komme nærmere ind på senere.

4.2 Kvalitativ metode

I dette afsnit vil vi præsentere den kvalitative metode, og hvordan denne anvendes.

Vi vil i denne undersøgelse gøre brug af den kvalitative metode, idet denne tilgang anvendes til at beskrive menneskelige oplevelser og forståelser bedst muligt, og vi vil således opnå den størst mulige indsigt i informanternes oplevelse af deres livsverden (Brinkmann & Tanggaard, 2010:22). Vores informanter skal således udfolde deres holdninger og opfattelser i forhold til cannabis samt det forebyggende arbejde. Den kvalitative tilgang anses dermed ideel som udgangspunkt for vores undersøgelse. Derudover har vi på forhånd undersøgt dette felt kvantitativt, som beskrevet tidligere. I den forbindelse er det relevant at nævne, at Hjørring Kommune ikke betragtes som en case i denne undersøgelse. Dette skyldes, at vi ikke har undersøgt fænomenet i Hjørring Kommune i sin fulde kontekst. Fordelen herved er således, at vi kan koncentrere os om de aspekter, der er relevante for besvarelsen af denne undersøgelses problemformulering. Vi vil dog have sværere ved at sige noget om den eksterne validitet i forbindelse med generaliserbarheden, end hvis der havde været tale om et

casestudie. Hvis vi havde gjort brug af casestudie, ville det være relevant at inddrage aspekter som demografi, socioøkonomiske forhold, uddannelsesfrekvens samt regional beliggenhed.

Indenfor den kvalitative tilgang findes der forskellige fremgangsmåder, man kan anvende til at opnå indsigt i informanternes holdninger og opfattelser (Brinkmann & Tanggaard, 2010:22). I denne undersøgelse vil vi gøre brug af forskellige former for interviews med aktører, som er essentielle for at kunne opnå indsigt i de unges holdninger og opfattelser. Vi vil anvende fokusgruppinterviews bestående af unge fra ungdomsuddannelserne i Hjørring Kommune. Endvidere vil vi foretage to ekspertinterviews med henholdsvis en forebyggelsesbetjent fra Hjørring Lokalpoliti samt en SSP-konsulent fra Hjørring Kommune. Disse interviewformer vil blive gennemgået senere i dette kapitel.

4.3 Adaptiv tilgang

I dette afsnit vil vi redegøre for den adaptive tilgang og anvendelsen af orienterende begreb.

I denne undersøgelse anvender vi den adaptive tilgang, som den er forklaret af Derek Layder. Som udgangspunkt er formålet med den adaptive tilgang at danne ny teori ud fra empiriske fund og allerede eksisterende teori (Layder, 1998:38). Hertil er det værd at nævne, at vi ikke arbejder på at danne en ny teori, men derimod på at skabe indsigt i unges holdning til cannabis.

Den adaptive tilgang er en måde at systematisere en tankegang, hvor forskning dannes på baggrund af flere kombinationer af forskellige forskningselementer. Det vil sige, at den låner fra andre tilgange samtidig med, at den fremstår som et distinktivt alternativ (ibid.:25, 132). Der er blandt andet tale om anvendelse af både deduktion og induktion, men det præcise forhold mellem de to vil afhænge af omstændighederne (ibid.:133f). I dette tilfælde har vi som udgangspunkt valgt at arbejde deduktivt, da vi, grundet vores tidligere undersøgelse, har en forforståelse i forhold til emnet. Vi forholder os dog åbne for bidrag, der kan medføre, at vi også kommer til at arbejde induktivt. Den deduktive tilgang har betydet, at teorien har været styrende for udformningen af interviewguiden. Det er med til at sikre en rød tråd fra problemformuleringen til den indsamlede empiri, og undersøgelsens resultater. Den induktive tilgang er derimod med til at åbne op over for andre aspekter af undersøgelsens genstandsfelt, som kan være relevant for besvarelsen af problemformuleringen.

Denne multidimensionelle tilgang adskiller sig fra andre tilgange, der ofte kun fokuserer på én dimension eller ét domæne af det sociale liv (ibid.:27). På denne måde kæder den adaptive tilgang teoretisk og empirisk forskning sammen (ibid.:5, 38).

Ifølge Layder sikrer tilpasningen af den adaptive tilgang, at der ikke er nogle teorier, der bliver overset. I den forbindelse lægges der vægt på en konstant tilpasning og følsomhed overfor mulige teorier (Layder, 1998:26). Derudover lægger Layder vægt på at teorier konstant kan modificeres og omfortolkes (ibid.:40-42).

Ifølge den adaptive tilgang er den sociale verden kompleks, mangesidet og tæt komprimeret. Der sættes derfor fokus på mangesidede forbindelser mellem mennesket og forskellige sociale aktiviteter (ibid.:133). Derudover fremstår Layders tilgang, ifølge Jacobsen, som et forsøg på at koble kritisk realisme og kritisk rationalisme. Det vil sige, at der eksisterer en objektiv verden, væk fra menneskets sansning og fortolkning, samtidig med at forskeren besidder en teoretisk forforståelse (Jacobsen 2012:252). Dette er dog ikke et perspektiv vi vil komme yderligere ind på, idet det ikke findes relevant for vores problemstilling, da vi bevæger os på aktørniveau, og ikke på det strukturelle niveau.

En del af den adaptive tilgang består desuden i anvendelsen af orienterende begreber (Layder, 1998:101, 104). Ifølge Jacobsen er orienterende begreber ikke blot dekorative, men de besidder en vis forklaringskraft, samtidig med at de er vejledende eller strukturerende for det videre analytiske arbejde (Jacobsen, 2012:267). Disse begreber er centrale, idet de som heuristiske redskaber hjælper med at fokusere samt danne overblik over forskningen (ibid.:273). Orienterende begreber skaber således indledende forklaringer eller indfaldsvinkler i forhold til datamaterialet, samt måder at fortsætte det videre empiriske arbejde på, som endnu ikke er forsøgt. Endelig fortæller disse begreber hvilke temaer eller områder, der efterfølgende bør udforskes, ligesom de kan bringe andre relevante teoretiske begreber i spil, som kan assistere den adaptive tilgang (ibid.). Det er dog væsentligt, at de orienterende begreber fungerer provisorisk og ikke dikterer forskningen (ibid.). Der vil blive redegjort for udvælgelsen af disse orienterende begreber i et senere kapitel.

4.4 Det semistrukturerede interview

I det følgende vil vi præsentere det semistrukturerede interview, herunder hvilke elementer forskeren skal være opmærksom på, og hvorfor denne interviewform er at foretrække.

Til at udføre vores interviews vil vi gøre brug af et semistruktureret interview, så vores informanters viden og erfaring indenfor området bedst kan udfolde sig. Det semistrukturerede interview er defineret ved at have nogle på forhånd fastlagte spørgsmål, som kan virke styrende for interviewet. De er dog ikke mere bestemte, end at der kan afviges herfra, hvis der åbner sig andre perspektiver og retninger i løbet af interviewet. Dette kan være med til at øge den interne validitet, da vi dermed er

åbne overfor andre aspekter, der kan besvare vores problemformulering. Vi kan således anvende vores forforståelse og viden indenfor området til at deltage aktivt som interviewer (Brinkmann & Tanggaard, 2010:17). Dette skaber desuden en mulighed for at få mere viden og indsigt i emnet end ved et fuldt struktureret interview. Ifølge Brinkmann og Tanggaard kan det, i interviewsituationen, derfor være nødvendigt, ”[...] *at man ved at lytte til interviewpersonen og skubbe sine egne præfabrikerede spørgsmål lidt i baggrunden alligevel kommer rundt om de temaer, man havde forberedt at komme ind på*” (Brinkmann & Tanggaard, 2010:38).

Før der foretages et semistruktureret interview, er det afgørende at have tilstrækkelig viden om det emne interviewet omhandler. Som et resultat af vores adaptive tilgang har vi sikret dette, dels gennem vores tidligere arbejde med Hjørring Lokalpoliti og Hjørring Kommune og dels gennem vores litteraturreview. Denne fremgangsmåde møder dog til tider kritik, idet man risikerer at være begrænset i sit udsyn, og dette kan påvirke forskerrollens neutralitet og objektivitet (ibid.:37). Vi ser det dog som en væsentlig styrke for vores undersøgelse, at vi har denne viden, da vi har mulighed for at stille de ‘rigtige spørgsmål’ og således øge undersøgelsens validitet. Endvidere kan vi udtrække mere specifik viden og nemmere styre interviewet, end hvis vi var uvidende. Vi skal dog sikre os at eksemplificere det, som er nødvendigt, samt sikre at eksperterne gør det samme, da der kan være en risiko for, at dele af interviewsituationen kunne blive indforstået, idet vi tidligere har arbejdet med undersøgelsesfeltet i samarbejde med vores eksperter.

4.5 Interviewguide

I dette afsnit vil vi gennemgå hvorfor vi har valgt at udforme to forskellige interviewguides, samt hvordan disse udformes.

Til selve udførelsen af vores interviews vil vi gøre brug af to interviewguides - én til ekspertinterviews og en anden til fokusgruppeinterviews (Bilag 4; Bilag 5). Dette skyldes, at der er tale om forskellige interviewsituationer, samtidig med at vi ønsker at opnå forskellige former for viden. Dette er med til at øge vores undersøgelses validitet. Disse interviewguides vil have en styrende rolle og vil bygge på den forforståelse vi har for emnet og danne rammen for, hvordan vi ønsker, at interviewet skal foregå (Brinkmann & Tanggaard, 2010:38).

Eftersom vores ekspertinterviews i høj grad skal anvendes til at uddybe vores viden inden for undersøgelsens emne, er denne blevet udformet anderledes end guiden for fokusgruppeinterviewet. I den forbindelse spørger vi ind til deres opfattelse af cannabis, hvor stort et problem der er tale om,

hvor udbredt det er i Hjørring Kommune, deres opfattelse af de unges holdning til det, hvem de mener, der indtager det, og hvad de tror, der har betydning for brugen af cannabis. Derudover fokuserer vi, som nævnt, på deres forebyggelsesarbejde på uddannelsesinstitutionerne. Her spørger vi både ind til hvad de gør, og hvad de har gjort, samt hvorfor de muligvis har ændret deres fremgangsmåde.

Udarbejdelsen af interviewguiden til vores fokusgruppeinterviews tager udgangspunkt i orienterende begreber fra de gennemgåede teorier, der kan være behjælpelige til at besvare undersøgelsens problemformulering (jf. Adaptiv tilgang). Vi kategoriserer disse orienterende begreber ud fra, om de kan belyse de unges holdninger eller det forebyggende arbejde. Da vi anser nogle af begreberne for at være relevante inden for begge kategorier, vil de fremgå begge steder. Denne inddeling af spørgsmål fremgår i vedlagte bilag (Bilag 6). Efterfølgende udarbejder vi åbne spørgsmål, med dertilhørende uddybende underspørgsmål. Underspørgsmålene vil blive anvendt som en støtte for interviewerens i tilfælde af, at informanterne afviger fra emnet.

4.6 Ekspertinterview

I det følgende redegør vi for ekspertinterviewet og hvorfor vi anvender denne interviewform. Derudover præsenterer vi undersøgelsens eksperter - hvem de er, og hvor de kommer fra.

For at skabe en forståelse af det forebyggende arbejde, der foretages i Hjørring Kommune, i forhold til cannabis, finder vi det relevant at interviewe nogle af de personer, der dagligt arbejder indenfor feltet. Disse personer interviewes i deres egenskab som ekspert på området, hvorfor der er tale om ekspertinterviews (Kvale og Brinkmann, 2009:167). I dette tilfælde er der tale om forebyggelsesbetjent Ib Andreassen fra Hjørring Lokalpoliti samt Mads Haugaard, som er SSP-konsulent i Hjørring Kommune. Der er således tale om aktører i feltet, der besidder en praksisnærhed, og i deres egenskab som ekspert har et fagligt overblik.

En væsentlig udfordring ved denne type interviews består ofte i, at få adgang til interviewpersonerne (ibid.). Da vi gennem vores tidligere arbejde indenfor området, allerede har skabt en kontakt til disse personer, er dette ikke en udfordring for os. Eksperter er derudover vant til at blive spurgt om deres meninger, og de kan således have nogle indøvede oplæg, som kan fremme de holdninger, som de ønsker at kommunikere ud gennem interviewet (ibid.). En interviewer der har sat sig godt ind i interviewemnet vil få respekt samt være i stand til at legitimere, at eksperten bruger sin tid på interviewet (ibid.). Det er således en fordel, at vi har arbejdet med emnet og i gennem længere tid har været i kontakt med de personer, der inddrages som eksperter.

Idet vi arbejder med ekspertinterviews, er der en sandsynlighed for, at vi i højere grad tager deres udtalelser for gode varer, netop fordi de fremstår som eksperter. Dette er vigtigt at have for øje i vores analytiske arbejde med interviewene, således at vi forholder os kritisk til, hvornår deres udtalelser er formodninger, samt hvornår der er tale om reelle fakta. Vi skal ligeledes være opmærksomme på, hvornår de udtaler sig på vegne af den organisation, som de arbejder for, og hvornår de giver udtryk for deres egen personlige holdning.

I et forsøg på at få større indblik i det forebyggende arbejde, der udføres af Hjørring Kommunes SSP-konsulenter, vil vi deltage i et orienteringsmøde om rusmidler, for forældre i 7. klasse. Her vil vores ekspert Mads Haugaards kollega, Michael Thirup, holde oplæg for forældrene, hvorefter der vil være et diskussionsforum om rusmiddelpolitikken, i den pågældende 7. klasse. Vores deltagelse i forebyggelsesarbejdet skal bruges som baggrundsviden, i forhold til det forebyggelsesarbejde, der laves i Hjørring Kommune. Vi vil derfor, under denne deltagelse, gå induktivt til værks. Noterne som bliver taget undervejs, vil efterfølgende blive samlet i et bilag (Bilag 7).

4.7 Fokusgruppeinterview

I dette afsnit vil fokusgruppeinterviewet blive præsenteret.

Et fokusgruppeinterview består som regel af seks til ti personer, og styres af en såkaldt moderator (Chrzanowska, 2002 ifl. Kvale & Brinkmann, 2009:170). Vi er dog nødsaget til at afholde vores med fire personer i hvert interview grundet mangel på frivillige informanter, hvilket vil blive beskrevet senere. Dette opfatter vi ikke udelukkende negativt, da vi mener, at en mindre gruppe er med til at sikre et større overblik over informanternes holdninger.

Fokusgruppeinterviewet går først og fremmest ud på at få så mange synspunkter frem om det emne, der er fokus for selve interviewet. Vi har således vurderet, at fokusgruppeinterviews vil være mest hensigtsmæssige sammenlignet med individuelle interviews. Dette skyldes, at informantens holdninger kan fremstå tydeligere, når de kommer i samspil med de øvrige informanternes holdninger. Moderatoren er ikke-styrende, men fremlægger emnerne, der skal diskuteres, og letter ordvekslingen. Det er dennes opgave at skabe en atmosfære, hvor deltagerne kan udtrykke deres personlige, og muligvis modstridende, synspunkter (Kvale & Brinkmann, 2009:170). Ved et fokusgruppeinterview søges der ikke efter en konsensus mellem deltagerne, men efter så mange synspunkter som muligt indenfor det pågældende emne (ibid.). Hvis det drejer sig om følsomme, tabubelagte emner, kan fokusgruppeinterviews være at foretrække, da gruppesamspillet gør det lettere at udtrykke

synspunkter, der som regel ikke ville fremstå under individuelle interviews (Kvale & Brinkmann, 2009:170).

Ved brug af fokusgruppeinterviews forsøger vi at lægge op til en mere generel diskussion om cannabis. Formålet bliver, at få klarlagt de unges opfattelser vedrørende brugen af stoffet, og i særdeleshed hvorfor nogen vælger at eksperimentere med det. Derudover søger vi, at få en fornemmelse af deres egne erfaringer med forebyggelsesarbejdet i forbindelse med cannabis, herunder forebyggelsesbetjentenes og SSP-konsulenternes arbejde, samt de unges oplevelse af dette. Vi har valgt at interviewe unge på ungdomsuddannelserne i Hjørring, da de muligvis kan erindre dette forebyggelsesarbejde og sætte det i relation til deres nuværende opfattelser, på en måde som unge i folkeskolen ikke er i stand til. I forbindelse med fokusgruppeinterviews skal man have in mente, at dette kan påvirke reliabiliteten, da det ikke vil være muligt at opnå den samme gruppedynamik og sammenspil, og dermed få de samme resultater. Dette er ligeledes gældende i forbindelse med rekrutteringen af informanter, som beskrives i nedenstående afsnit.

4.8 Rekruttering af informanter

I dette afsnit vil vi gennemgå hvordan vi har rekrutteret informanter til vores undersøgelse.

I forbindelse med vores tidligere undersøgelse havde vores respondenter mulighed for, at skrive deres e-mailadresse, hvis de var interesserede i at deltage i interviews på et senere tidspunkt. Efter at have afgrænset os til unge på en ungdomsuddannelse, viste det sig, at fire af de tidligere respondenter, havde gjort netop dette. Vi kontaktede dem efterfølgende, hvor kun én af dem viste interesse. Da vi ønskede adgang til flere informanter forsøgte vi os derfor ad flere forskellige veje. Vi tog kontakt til de forskellige ungdomsuddannelser i Hjørring Kommune, som havde mulige informanter i målgruppen, og spurgte, om der var mulighed for at uddele flyers, hvorpå vi præsenterede undersøgelsens formål og efterspurgte informanter (Bilag 8). Disse ungdomsuddannelser var henholdsvis EUC Nord, SOSU Nord, Hjørring Gymnasium, VUC, Produktionsskolen og Hjørring Ny 10. Ungdomsuddannelserne gav deres tilladelse, hvorefter vi tog derud og hængte flyererne op på opslagstavler og lagde den på diverse borde i fællesarealer og deres kantine. Vi forsøgte desuden at søge informanter ved hjælp af sociale netværk som Facebook. Her blev vi medlem af flere relevante grupper, hvor vi lavede opslag med de samme informationer, der fremgik af vores flyer. Der var tale om grupper og sider, der på forskellig vis havde tilknytning til uddannelserne eller aldersgruppen. Gennem vores opslag på Facebook blev vi kontaktet af en person, som skrev for onlinemediet

Flaskeposten.nu, der skriver historier fra og om lokalområdet i Hjørring Kommune. De ville gerne bringe en artikel om vores undersøgelse og henvise til kontaktoplysningerne så eventuelle informanter, som læste artiklen, kunne kontakte os. Efter den indledende kontakt hørte vi dog ikke yderligere herfra.

Disse fremgangsmåder førte til, at nogle få personer henvendte sig til os. En enkelt af vores informanter er dog rekrutteret gennem personlig kontakt fra vores eget netværk. Efter vi fik kontakt til vores første informanter opfordrede vi dem til at sprede budskabet om undersøgelsen og derigennem udnytte vores kontakt med dem til at skaffe endnu flere informanter. Ved at benytte os af sneboldeffekten lykkedes det os, at rekruttere flere informanter ved at bruge de førstankomne informanters netværk blandt venner og klassekammerater på skolerne.

På dette tidspunkt havde vi nok informanter til at kunne afholde to fokusgruppeinterviews, men fortsatte søgningen efter flere. Vi tog derfor endnu en gang kontakt til uddannelsesinstitutionerne, for at høre om muligheden for at komme ud i klasserne og tale direkte til de unge. Flere af institutionerne var meget behjælpelige på dette område, og vi kom ud i mindst 40 klasselokaler. Her fortalte vi kort de unge om, hvem vi var, hvad vi lavede og at vi havde brug for deres hjælp. De fik således mulighed for at sætte ansigt på os, samtidig med at vi kunne skabe en uformel stemning omkring deres eventuelle deltagelse, hvilket vi håbede ville få flere til at deltage. En enkelt af uddannelsesinstitutionerne meddelte, at der ikke var mulighed for at komme ud i klasserne, men tilbød at sende vores flyer ud til alle eleverne ved hjælp af deres interne digitale system.

Vores arbejde førte desværre ikke til flere henvendelser, og vores informanter består derfor af syv drenge og en pige i alderen 17-24 år. Vi er dog klar over, at denne fordeling ikke øger generaliserbarheden af undersøgelsens resultater. Årsagen, til at vi har haft svært ved at rekruttere informanter, kan, ifølge Patricia Martin, findes i vores undersøgelsespopulations karakteristik, idet nogle populationer er sværere at rekruttere end andre (Martin, 1995:50). Vi forestiller os således, at de unge, i den aldersgruppe vi er interesserede i, har travlt med deres egne ting, og ikke har lyst til at bruge deres fritid på at deltage i vores undersøgelse. Ifølge Martin er deltagerne i en undersøgelse ofte motiveret af tre ting, herunder at de finder undersøgelsens emne særligt relevant (ibid.:52). Der kan således være en manglende motivation blandt nogle af de unge, der har valgt ikke at deltage. Der fremgik desuden en tydelig motivation i den indledende kontakt med vores informanter, hvor der blev udtrykt en stor interesse i emnet. I forhold til dette skal vi være opmærksomme på, om vores informanter har en skjult dagsorden i forbindelse med deres deltagelse. Da vi undersøger deres holdning til cannabis, forventer vi dog, at en mulig dagsorden vil få vores informanters holdninger til

at fremstå tydeligere. I forbindelse med dette skal vi dog være opmærksomme på, om der eksisterer selektionsbias blandt vores informanter, i forhold til hvem det er, der har valgt at deltage i vores undersøgelse.

Disse udfordringer i forbindelse med rekruttering af informanter har desuden ført til, at vi har valgt at inddrage resultaterne fra vores tidligere undersøgelse i højere grad. For at øge mængden af empiri overvejede vi at udføre observationer i Hjørrings natteliv, eller foretage korte uformelle samtaler med de unge ude på uddannelserne. Vi endte dog med at fravælge det, da vi ikke mente, at disse metoder kunne medføre en dybere indsigt i de unges holdning til cannabis, og at de svar, vi ville få, ville stemme overens med det data, vi allerede har fra vores tidligere undersøgelse.

4.9 Udførelsen af interviews

I dette afsnit vil vi komme ind på, hvordan vi udførte både ekspertinterviews og fokusgruppeinterviews.

Under både ekspertinterviews og fokusgruppeinterviews var to interviewere til stede. Den primære interviewer havde til opgave at stille spørgsmålene fra vores interviewguide, mens den sekundære interviewer holdt styr på, om alle spørgsmål blev stillet, og eventuelt kunne komme med uddybende spørgsmål til informanterne.

4.9.1 Ekspertinterviews

Vores ekspertinterviews foregik på henholdsvis Hjørring Politistation med forebyggelsesbetjent Ib Andreassen og på Hjørring Kommune med SSP-konsulent Mads Haugaard. Begge interviews kom til at foregå i rolige omgivelser, hvor det på politistationen foregik på forebyggelsesbetjentens kontor, mens det på kommunen foregik i et åbent lokale, hvor der var mulighed for gennemgang af ansatte. Kontakten til både forebyggelsesbetjent og SSP-konsulent foregik over mailkorrespondancer, hvor både Ib Andreassen og Mads Haugaard var meget behjælpelige og imødekommende overfor vores forespørgsel om et interview. Under selve interviewene oplyste vi igen begge parter omkring undersøgelsen, samtidig med at de blev informeret om, at interviewet blev optaget. Både Ib Andreassen og Mads Haugaard blev desuden tilbudt anonymitet i forbindelse med udfærdigelsen af vores undersøgelse, men begge vurderede, at dette ikke var nødvendigt. Derudover fik de tilbudt, at få tilsendt citater, vi ville anvende i undersøgelsen, til godkendelse.

4.9.2 Fokusgruppeinterviews

Vores fokusgruppeinterviews foregik på Hjørring Bibliotek, hvor vi havde booket lokaler til afholdelse af interviews. Vi valgte at afholde interviewene på biblioteket, da det er et neutralt sted i Hjørring midtby med gode muligheder for offentlig transport frem og tilbage for informanterne.

For at skabe en hyggelig atmosfære var der slik, frugt og noget at drikke til informanterne. Vi startede interviewene med at fortælle lidt om os selv, og den undersøgelse vi var i gang med, i et forsøg på at få dem til at føle sig godt tilpas. Informanterne blev derefter informeret om, at interviewet blev optaget, men at de ville være anonyme i selve undersøgelsen. Derudover indsamlede vi deres informerede samtykke i forhold til ovenstående, samt forældrenes samtykke, såfremt de var under 18 år (Bilag 9; Bilag 10).

Før gennemførelsen af vores interviews vidste vi ikke, om vores informanter havde personlig erfaring med cannabis, da det ikke ansås for at være relevant for besvarelsen af undersøgelsens problemformulering. Informanterne blev derudover tilfældigt sammensat i fokusgrupper. Vi opstillede interviewene således, at ingen af os kom til at deltage i et interview, hvor der var personer, som vi havde et personligt kendskab til, for at det ikke ville påvirke informantens svar.

4.10 Etik

I dette afsnit vil vi gennemgå etiske retningslinjer i forbindelse med en interviewundersøgelse og sætte dem i relation til denne undersøgelse.

Kvalitativ forskning er, ifølge Brinkmann & Tanggaard, en værdiladet aktivitet, og medfører dermed en række etiske problemer (Brinkmann & Tanggaard, 2010:429). Interviewforskning generelt er fyldt med moralske og etiske spørgsmål, da det menneskelige samspil i selve interviewsituationen kan påvirke deltagerne, og den viden, som undersøgelsen producerer, påvirker vores forståelse af menneskets vilkår (Kvale & Brinkmann, 2009:80).

Ifølge Kvale og Brinkmann kan forskning inddeles i syv faser, der hver især medfører forskellige etiske spørgsmål (ibid.:81). Den første fase er *tematisering*, hvor selve forskningsfeltet skal lægges fast. Ifølge Kvale og Brinkmann er det vigtigt både at betragte interviewundersøgelsen i lyset af den søgte videns værdi og med henblik på at forbedre den menneskelige situation, der udforskes (ibid.). Som det fremgår i projektets problemfelt, har vi valgt at undersøge unges holdninger i forhold til brugen af cannabis og det forebyggende arbejde, der udføres indenfor dette felt. Vi ønsker at få dybere

indsigt i den ungdomskultur der eksisterer i forhold til cannabis og muligvis anvende dette som en hjælp til videre forebyggelsesarbejde.

Design er den anden fase, hvor det inden for selve interviewsituationen drejer sig om at indhente personens informerede samtykke, sikre fortrolighed og tage hensyn til undersøgelsens mulige konsekvenser for denne person (Kvale & Brinkmann, 2009:81). I forbindelse med dette har vi udformet to forskellige dokumenter omhandlende informeret samtykke, alt efter om der er tale om personer over eller under 18 år (Bilag 9; Bilag 10). Vi har derudover efterspurgt en meget begrænset mængde information om vores informanter; køn, alder og navn, alt udover dette har de frivilligt valgt at dele med os. Ydermere har vi lovet vores informanter anonymitet i sådan en grad, at det ikke vil være muligt for andre, at identificere dem efter undersøgelsen er blevet publiceret. Dog forekommer der en udfordring i forhold til anonymitet i selve interviewsituationen, idet informanterne vil vide, hvordan de øvrige informanter hver især har udtalt sig. Informanterne vil dog være informeret om dette før interviewene bliver foretaget.

Selve *interviewsituationen* er den tredje fase, hvor der skal tages hensyn til interviewsamspillet personlige konsekvenser for vores informanter, for eksempel stress i situationen og forandringer af selvopfattelsen (Kvale & Brinkmann, 2009:81). I forhold til undersøgelsens mulige konsekvenser for vores informanter, har vi i særdeleshed diskuteret hvordan vores interviewsituation skal sættes op, da der er tale om fokusgruppeinterviews. Her har vi overvejet, hvor meget vi skulle vide om deres personlige erfaringer med cannabis på forhånd, og hvorvidt dette skulle være en bidragende faktor i forbindelse med sammensætningen af informanter i fokusgrupperne. Dette skyldes, at der kan opstå flere forskellige situationer, alt efter om vi inddeler fokusgrupperne i dem der har prøvet cannabis, og dem der ikke har, eller blander disse typer. Et eksempel, hvis de bliver blandet, kunne være, at nogle af informanterne ville holde sig lidt tilbage, på baggrund af en manglende følelse af legitimitet eller frygt for stigmatisering fra de andre. Modsat kan man frygte, at fokusgrupperne bliver meget homogene, hvis de ikke bliver blandet. I begge tilfælde kan vi risikere, at det påvirker validiteten. Derudover har vi ligeledes overvejet, om vi skulle fordele dem ud fra deres uddannelsessted, for blandt andet at kunne beskytte vores informanters anonymitet, ved at blande dem. Derudover er der også en mulighed for, at det vil skabe enten en tryk atmosfære eller en situation, hvor de ikke har lyst til at udtale sig, hvis informanterne kommer fra samme uddannelsessted. Der er således fordele og ulemper ved alle sammensætninger, og derfor har vi besluttet os for at vide så lidt som muligt om vores informanter. I forbindelse med dette er der dog en risiko for, at informanterne bliver påvirkede af hinandens holdninger og opfattelser, og går derfra med en anden holdning til cannabis, end de

havde, da de kom. Dette er dog altid en risiko der vil eksistere i forbindelse med fokusgruppeinterviews (Kvale & Brinkmann, 2009:170).

Den fjerde fase er *transskription af interviewene*, hvor interviewpersonernes fortrolighed skal beskyttes (ibid.:81). I den forbindelse har vi sørget for at tildele vores informanter et bogstav, når de nævnes i transskriptionen, og ellers sløre eventuelt andre oplysninger, der kan forbindes med deres identitet. Derudover sørger vi for at opbevare vores data fortroligt, samtidig med at det slettes efter endt afrapportering.

Den femte fase er *analysen*, hvor der eksisterer et etisk spørgsmål om hvor dybdegående interviewene kan analyseres, og hvorvidt informanterne skal have indflydelse på, hvordan deres udtalelser fortolkes (ibid.). Vi har valgt, at vores eksperter får lov til at godkende, vores fortolkninger af deres udtalelser, da de ikke er anonyme i vores undersøgelse, og derfor kan blive stillet til ansvar herfor. I forlængelse heraf har vi valgt, at informanterne ikke skal have indflydelse på vores fortolkning af, hvad de siger, fordi deres udtalelser bliver anonymiseret. Endvidere vil vi i analysen være særligt opmærksomme på, hvad der egentlig bliver sagt. På den måde undgår vi, at overfortolke det vores informanter udtaler. *Verifikation* er den sjette fase, hvor det er forskerens etiske ansvar at rapportere viden, der er så sikret og verificeret som muligt. Dette indebærer spørgsmålet om hvor kritiske spørgsmål, der kan stilles til informanten (ibid.). Eftersom vi er interesserede i vores informanters holdninger og opfattelser sætter det en grænse for hvor kritiske spørgsmål vi stiller dem. Der vil derfor være tale om spørgsmål, der af natur er mere eksplorative.

Den syvende og sidste fase er *rapporteringen*, der omhandler fortroligheden i forbindelse med offentliggørelse af private interviews og om konsekvenserne for de interviewede og de grupper de tilhører (ibid.). Da vi har anonymiseret vores informanter, eksisterer der ikke nogen direkte risiko for konsekvenser for dem efter offentliggørelse af vores projekt. Derudover har vi, som nævnt tidligere, sørget for at få godkendt anvendelsen af vores eksperters citater, så de fuldt ud kan stå inde for det, vi skriver. De konsekvenser projektet muligvis kan medføre, er således en ændring af kommunens eller politiets håndtering af de unge, ud fra de resultater, der fremkommer.

5.0 Teori

I nedenstående afsnit vil teorier med relevans for besvarelse af problemformuleringen blive præsenteret.

5.1 Social læringsteori

I dette afsnit vil Ronald Akers' *social learning theory* blive beskrevet med afsæt i denne undersøgelses fokus på unge og cannabis. Derudover vil der blive draget paralleller til andre perspektiver, der kan kobles på den sociale læringsteori.

Ronald Akers' sociale læringsteori fremgår som en videreudvikling af Edward Sutherlands *differential association theory*. Sutherland argumenterer for, at kriminel adfærd er tillært gennem interaktion med andre, men han specificerer ikke hvilke mekanismer, der er tale om (Akers, 2014:140f). Det er her Akers kommer ind i billedet, da han ligeledes trækker på adfærds- og social læringsteori fra psykologien, når han forsøger at beskrive, hvordan kriminalitet læres. Det vil sige, at den sociale læringsteori går mere i dybden med at forklare kriminel og afvigende adfærd. Teorien fremhæver således forklaringer, der omhandler dele, der er med til både at motivere og kontrollere kriminel adfærd samt promovere og underminere konformitet (ibid.:141).

Akers' sociale læringsteori hviler på fire koncepter; *differential association*, *definitions*, *differential reinforcement* og *imitation* (Akers et al., 1979; Akers, 1985; Akers, 1998 alle ifl. Akers, 2014:142). *Differential association* definerer processen, hvor individet bliver udsat for normative definitioner, der enten ser positivt eller negativt på afvigende adfærd. Denne proces indeholder både adfærdsinteraktionelle og normative dimensioner. Den interaktionelle dimension er den direkte association og interaktion med andre, der involverer sig i en bestemt form for adfærd (Akers, 2014:142). I dette tilfælde hvis individet interagerer med andre, der anvender cannabis. Den normative dimension beskriver forskellige normmønstre og værdier, som individet bliver eksponeret for gennem ovennævnte association (ibid.). Det vil sige, at hvis individet interagerer med andre, der anvender cannabis, udsættes det for normer og værdier, der ser positivt på cannabis, og er i risiko for at adoptere deres opfattelse af stoffet.

Definitions (definitioner) beskriver individets egen attitude eller betydning, det kobler på en given adfærd, for eksempel om brugen af cannabis anses for at være rigtig eller forkert. I jo højere grad individet anser en adfærd for negativ, jo mindre sandsynlighed er der for, at det selv udviser denne adfærd (ibid.). Akers argumenterer for, at individet lærer at indgå i kriminalitet, da det udsættes for

og adopterer definitioner, der ser positivt på kriminalitet (Akers, 2014:140). I forbindelse med dette nævnes blandt andet Sykes og Matzas beskrivelse af neutraliseringsteknikker, der inkluderer undskyldninger og retfærdiggørelse i forhold til at udvise afvigende adfærd (Akers, 2014:143; Sykes & Matza, 2014:221f). Dette vil blive uddybet i et senere afsnit. De omtalte definitioner kan indenfor social læringsteori være både generelle og specifikke (Akers, 2014:143). De generelle inkluderer religion, moral samt andre værdier og normer, der er favorable overfor konformitet og ugunstige overfor kriminel adfærd. Specifikke definitioner er med til at orientere individet til bestemte handlinger; et individ tror på, at det er moralsk forkert at stjæle, og at loven mod det skal overholdes, men ser samtidig ikke noget problem med at anvende cannabis og rationaliserer dermed, at det er i orden, at bryde loven om handlende besiddelse af stoffer (ibid.). Disse definitioner udvikles ved hjælp af koncepterne *differential reinforcement* (differential forstærkning) og *imitation*.

Differential forstærkning beskriver balancen mellem den forventede eller faktiske belønning og straf, der følger eller er konsekvensen af en adfærd (ibid.). Hvorvidt individet vil indgå i eller afstå fra kriminel adfærd afhænger af tidligere, nutidige og fremtidige belønninger eller straf. Sandsynligheden for at individet vil agere på en bestemt måde, og gentage denne handling, forstærkes via belønnende udfald (ibid.). Belønninger kan i høj grad være symbolske, især når der tales om sociale belønninger (ibid.:144). Det vil sige, at individets adfærd ikke nødvendigvis belønnes med en håndgribelig ting, men at der også kan være tale om anerkendelse, for eksempel fra omgangskredsen, når individet anvender cannabis. Hvorvidt cannabissens effekt opleves som positiv eller negativ afhænger af tidligere lærte forventninger. Gennem social forstærkning lærer individet at fortolke effekten som behagelig eller ubehagelig (ibid.). Denne læringsproces fremhæves desuden af Howard Becker i hans tekst *Becoming a Marijuana user*, hvor han fremhæver, at individet kun kan opnå fornøjelse ved anvendelse af cannabis, hvis det gennemgår en læringsproces i forbindelse med anvendelsen (Becker, 1953:241). Becker mener, at “*No one becomes a user without (1) learning to smoke the drug in a way which will produce real effects; (2) learning to recognize the effects and connect them with drug use (learning, in other words, to get high); and (3) learning to enjoy the sensations he perceives*” (Becker, 1953:242). Derudover nævner Becker, at når individet har gennemgået denne proces er det villigt og i stand til at anvende cannabis for fornøjelsens skyld.

Det sidste og fjerde koncept, *imitation*, beskriver det engagement individet lægger i en adfærd efter at have observeret noget lignende hos andre. Hvorvidt individet vil imitere andres adfærd påvirkes af det observerede individs karakteristik og de observerede konsekvenser adfærden medfører (Akers, 2014:144).

Hvorvidt et individ engagerer sig i kriminel adfærd afhænger således af den sociale læringsproces, hvor det har observeret ikke bare selve adfærden, men hvilke konsekvenser eller former for straf den medfører. Allerede inden individet sættes over for beslutningen om at udvise en adfærd, har denne tillært sig en holdning i forhold til selve adfærden, i dette tilfælde brugen af cannabis. Denne holdning bygger i særdeleshed på ovenstående imitations-begreb, og hvad individet ønsker at få ud af at udleve adfærden eller ved at undgå at udleve den.

5.2 Neutraliseringsteknikker

Graham Sykes og David Matzas teori om *techniques of neutralisation* (neutraliseringsteknikker) er dannet på baggrund af Sutherlands teori om differential association og Cohens subkulturteori. Dette skyldes, at de mener disse teorier besidder visse mangler, når det kommer til beskrivelse af kriminel adfærd (Sykes & Matza, 1957:664). Ifølge Sykes og Matza står det klart, at kriminel adfærd skal læres gennem social interaktion, som Sutherland ligeledes nævner, der dog ikke kommer ind på, hvad der bliver lært i denne proces. Derudover mener Sykes og Matza, at Cohens subkulturteori anser kriminel adfærd for at opstå ud fra kriminelle normer og værdier, hvor adfærden opfattes som rigtig. De kriminelle lever efter regler, der adskiller sig fra resten af samfundet. Ud fra dette vil det være rimeligt at påstå, at de omtalte kriminelle individer hverken føler skyld eller skam over deres kriminelle adfærd, men derimod ser sig selv som en martyr (ibid.). Dette er muligvis tilfældet for nogle kriminelle, men Sykes og Matza fremhæver, at der er bevis for, at en stor del af de kriminelle rent faktisk oplever en følelse af skyld eller skam (ibid.:664f). Ydermere nævner de, at ungdomskriminelle ofte udviser beundring og respekt overfor lovlydige personer, på trods af at disse personer retter sig efter modstridende normer. Der kan for eksempel være tale om tilknytning til en ydmyg mor eller en tilgivende retskaffen præst. Ud fra dette eksempel kan det formodes, at den unge kriminelle ikke nødvendigvis anser de, der overholder loven, for at være umoralske (ibid.:665). Sykes og Matza nævner desuden, at kriminelle kan udvise modvillighed, hvis en af deres nære bliver udsat for en ulovlig handling (ibid.).

Ungdomskriminelle danner en skarp linje mellem hvem der er acceptable ofre, hvor nogle sociale grupper anses for at være over grænsen. Denne skarpe linje skaber, ifølge Sykes og Matza, en mistanke om kriminalitetens anstændighed (ibid.).

Sykes og Matza mener, at det er tvivlsomt, at ungdomskriminelle er fuldstændig uimodtagelige overfor kravene om konformitet, der er dannet af den dominante samfundsdel (ibid.). En familie kan

for eksempel godt se lovbrud som forkert, men stadig selv bryde loven. Det vil sige, at forældrenes holdning til kriminalitet ikke nødvendigvis er med til at danne en positiv udvikling for den unge (Sykes & Matza, 1957:665). Endvidere kan den unge opfatte en straf fra forskellige aktører, lærere og retssystemer, som et incitament til at være mere påpasselig fremover, frem for at stoppe en gentagelse af den kriminelle handling (ibid.:665f).

I forlængelse af ovenstående argumenterer Sykes og Matza for, at meget ungdomskriminalitet er baseret på, hvad der hovedsagelig er forsvarsværker til forbrydelser. Dette kan manifestere sig i form af begrundelser for afvigelse, der kan opstå ubevidst. Disse begrundelser ses som gyldige af den kriminelle, men ikke af retssystemet eller samfundet som helhed (ibid.:666). Dette beskrives som rationaliseringer, eller neutraliseringsteknikker, der efterfølger den kriminelle adfærd, for at beskytte mod bebrejdelser fra sig selv og andre. De kan dog også forekomme før den kriminelle adfærd, og gør adfærden mulig og individet fri til at begå kriminelle handlinger (ibid.:666f).

Der findes fem typer af neutraliseringsteknikker:

Den første er *ansvarsbenægtelse*, hvor individet ikke tager ansvar for sine egne handlinger, fordi han ikke mener, at kunne kontrollere det. Individet ser sig selv som en billardkugle, der bliver kastet rundt på bordet (ibid.:667).

Den anden neutraliseringsteknik er *benægtelse af skade*, hvor det, for det kriminelle individ, er åbent for fortolkning, hvorvidt der er nogen, der er blevet skadet af den kriminelle handling. Linket mellem handling, og dens konsekvens, er brudt (ibid.). Det vil sige, at hvis individet ikke mener, at et brug af cannabis har medført en form for skade, vil dette ikke stoppe ham i at udføre handlingen igen.

Benægtelse af offer er den tredje teknik, hvor individet tager ansvar for sin handling, men insisterer på, at skaden på offeret, under omstændighederne, ikke er forkert. Derudover kan denne teknik også indebære, at handlingens mulige offer er skjult eller svær at identificere, og handlingen bliver således mere acceptabel (ibid.:668). Hvis skaden for sig selv og samfundet ikke er tydelig, vil det altså ikke kunne påvirke individets valg om at prøve cannabis.

Fordømmelse af fordømmerne, den fjerde teknik, refererer til, at det kriminelle individ blandt andet anser regelsætterne som hyklere. Dette går oftest ud over politiet, lærere og forældre, hvormed det forkerte ved handlingen undertrykkes eller forsvinder (ibid.). I forbindelse med denne undersøgelse kan der være tale om fordømmelse af lovsætterne, politikerne, for eksempel ved at anvende det udsagn, at cannabis ikke er farligere end alkohol, som er lovligt. Brugen af cannabis bliver ikke længere betragtet som en kriminel handling.

Den femte og sidste neutraliseringsteknik, *appel til højere loyalitet*, beskriver hvordan kravene fra samfundet bliver tilsidesat til fordel for den mindre gruppe. Dette kan for eksempel betyde, at individet er blevet sat i et dilemma mellem at overholde loven ved ikke at tage cannabis, eller være en del af vennegruppen ved at gøre det (Sykes & Matza, 1957:669).

De ovenstående teknikker fremstår dog ikke som kraftfulde nok til at skygge for den skyld eller skam, en kriminell adfærd kan medføre, og visse teknikker vil passe bedre til bestemte former for kriminalitet end andre. Nogle individer kan dog være så langt fra at konformere til samfundet, at teknikkerne ikke er nødvendige (ibid.).

5.3 Selvet i ungdomsforskningen

Vi har valgt at inddrage denne sammensatte teori som en del af vores teoretiske udgangspunkt, da den tager udgangspunkt i ungdomslivet og fokuserer på de udfordringer et ungt menneske kan stå overfor i dannelsen af sin identitet.

Niels Ulrik Sørensen og Jens Christian Nielsen forholder sig til modernitetsteorien, der har udviklet en lang række af begreber, som drejer sig om selvkonstruktion. Her tager Sørensen og Nielsen blandt andet fat i *selvidentitet* af Anthony Giddens, *gør-det-selv-biografi* af Ulrich Beck og Elisabeth Beck Gernsheim, samt Thomas Ziehes begreb om *frisættelse*. Disse begreber menes, at stå centralt i forhold til nutidens samfund, da de omhandler individualiseringen. Modernitetsteorien handler om, at sociale og kulturelle positioner og fællesskaber, der før har været identitetsgivende, er under opløsning, hvilket har medført, at individet er blevet friset. Modernitetsteorien beskriver identitet, som værende den primære opgave i et individs liv, hvilket kan være en udfordring i nutidens samfund (Sørensen og Nielsen, 2014:35).

Da moderniseringsteorien gør individet til sit teoretiske omdrejningspunkt, tager Sørensen og Nielsen fat på den poststrukturalistiske vinkel på de unges konstruktion af sig selv. Denne har fokus på de sociale og kulturelle processer, hvor grupper og individer bliver til som selver. Poststrukturalismen har, modsat modernitetsteorien, mindre fokus på en friset selvkonstruktion og mere fokus på sociale og kulturelle processer. Poststrukturalismen ser derfor på, hvordan normative idealer som køn, alder, etnicitet og andre baggrundsfaktorer har betydning for individets selvkonstruktion. Her kan et individ risikere at blive udstødt, hvis det konstruerer sig selv på måder, som ikke lever op til idealerne (ibid.:35, 36).

Sørensen og Nielsen kommer også ind på, hvordan uddannelsesverdenen stiller krav til de unge og deres fremtid. De møder her en individualiseret logik og retorik, hvor der er forventninger til, at de

er målrettede og reflekterer over deres egen situation. De unge får derved en oplevelse af, at de selv skal vælge, og selv skal være ansvarlige for deres eget liv. Hertil må de overveje, hvem de er, og hvem de kan blive. I søgningen efter 'hvem er jeg,' og 'hvem kan jeg blive,' konkluderer forfatterne, at det ikke nødvendigvis handler om alle de valg, de unge skal træffe, men derimod en oplevelse af, at de ikke kan måle sig med andre unge. Det handler om, at unge gerne vil opnå succes i forhold til blandt andet venner eller søskende, som de enten ser op til, eller gerne vil kunne måle sig med. De kan derfor føle sig pressede over, at skulle konstruere sig selv og de kan derfor reagere med en selvrettet adfærd, som blandt andet kan være at indtage cannabis (Sørensen og Nielsen, 2014:36, 37, 44). De unges kritiske refleksioner, om hvem de er, og hvem de kan blive, er ikke målrettet sociale og kulturelle forhold, men er rettet mod dem selv. De unge forsøger at sammenligne sig selv med *den perfekte normalitet*, hvis dette ikke kan lade sig gøre, ser de unge sig selv som uperfekt, også kaldet *mit uperfekte selv*. Hvor hårdt de unge rammes af den perfekte normalitet afhænger af klasse-mæssige forskelle i samfundet, som de unge ikke nødvendigvis ser, men som kan være en forklaringsfaktor for, hvorfor unge fra mindre privilegerede miljøer har sværere ved at håndtere selvkonstruktionen (ibid.:46, 47). Ungdomsforskningen peger i retningen af, at selvkonstruktionen sidder i klemme mellem de unges mange valg omkring, hvordan de vil konstruere sig selv og de valg, som de fra samfundets side bliver nødt til at tage. De valgmuligheder, de unge har, kan blive for meget for dem, og de må overveje, om der overhovedet findes et rigtigt eller forkert valg og i så fald, hvad det rigtige valg er (ibid.:37).

5.4 Tidsstyring i unge stofbrugeres liv

Denne sammensatte teori, skrevet af Margaretha Järvinen og Signe Ravn, er inddraget som en del af vores teoretiske udgangspunkt, da den omhandler unge cannabisbrugere, som er i behandling efter et større misbrug. Den beskriver hvordan disse unge oplever tid, samt hvordan dette har betydning for deres brug af cannabis.

De unge kan opleve tid set ud fra to perspektiver, hvor det ene perspektiv omhandler, hvordan de unges hverdag er relateret til sociale tidsstrukturer, og det andet hvordan de unge håndterer tid med forskellige strategier (Järvinen & Ravn, 2017:245). Hertil trækker forfatterne på David Lewis og Andrew Weigerts tre begreber omkring tid: 1) *tidsmæssig stratifikation*, 2) *tidsmæssig indlejring* og 3) *tidsmæssig synkronitet*.

1. Den tidsmæssige stratifikation indikerer, at tiden kan forstås på forskellige strukturelle niveauer, hvor der skelnes mellem *personlig tid* (individuel), *interaktionstid* (gruppe), *institutionel tid* (formelle organisationer) og *cyklisk tid* (samfundskulturel). Disse niveauer er hierarkiske, hvor institutionel tid og cyklisk tid er de styrende niveauer, hvor individet må tilpasse sin interaktions- og personlige tid, for at blive socialt integreret (Järvinen & Ravn, 2017:247)
2. Den tidsmæssige indlejring skal forstås som den mekanisme, der binder tidsniveauerne sammen i et menneskes liv og muliggør følelser for forskellige sociale oplevelser og handlinger. Jo mere socialt integreret en person er, som opnås ved hjælp af meningsfulde sociale roller, desto hurtigere passerer tiden (ibid.).
3. Den tidsmæssige synkronitet beskriver forholdet mellem stratifikation og indlejring. Man må tilpasse sin personlige tid til samfundet og vise sin normalitet. En manglende overholdelse af stratifikationens krav til det sociale liv kan føre til, at der bliver sat spørgsmålstejn ved individets moralske karakter, samt beskyldninger om dovenskab, usikkerhed og ringere selvstændighed (ibid.:248).

I forbindelse med dette kommer Järvinen og Ravn ind på, at unge individer laver strategier for at gøre tiden meningsfuld i sammenhænge, hvor balancen mellem *personlig tid* og *institutionel tid* er udfordret. Brugen af cannabis anvendes til at få tiden til at stå stille, så de unge lever i nuet og ikke skal bekymre sig om eller forholde sig til fortiden eller fremtiden. Det konkluderes af Järvinen og Ravn, at cannabis ikke kun er et stof, der giver et ungt individ problemer, men er en måde hvorpå, den unge kan løse sine problemer. Personlig tid, og en meningsfuld indlejring af personlig tid, er afgørende for individets identitet og følelse af formål og retning i livet. Hvis fremtiden nærmer sig hurtigere, end den unge kan følge med, kan dette føre til *tidsmæssig panik*, hvor unge ser deres personlige tid som fri fra samfundets strukturer. Når unges personlige tid er fri for samfundets strukturer, oplever de ikke noget tidspres fra omgivelserne og taber deres orientering mod fremtiden. Her kommer Järvinen og Ravn ind på *frosset tid*, hvor individet er fanget i nutiden og ikke er i stand til at finde sammen med de forventninger, samfundet har, som for eksempel uddannelse, arbejde og at stifte familie. Det unge individ vil, i frosset tid, forsøge at få tiden til at gå og finde alternative løsninger. Et eksempel herpå kan være, at de unge begynder at indtage cannabis. Dette giver den unge et pusterum i forhold til de mange valg, der skal tages, som forholder sig til fremtiden. Den frosne tid bliver en ond cirkel, hvor cannabis bliver løsningen på problemerne, men samtidig skaber problemer (ibid.:258-260). Da denne sammensatte teori er rettet mod unge med et misbrug, hvor de må i

behandling, skal det nævnes, at vi i denne undersøgelse ikke har samme fokus. Vi søger de unges holdninger til cannabis, hvor fokus ikke er rettet mod unge med et misbrug, men hvor vi stadig mener, at ovenstående begreber er relevante. Begreberne skal i vores undersøgelse bruges til en forståelse af, hvorfor nogle unge finder cannabis attraktivt, og at unge kan gøre brug af stoffet, fordi fremtiden bliver uoverskuelig, hvilket ligeledes konkluderes i Järvinen og Ravns sammensætning af teori.

5.5 Teoriernes sammenspil

I dette afsnit vil vi redegøre for, hvordan de ovenstående teorier kan supplere hinanden. De to sammensatte teorier omkring ungdomsforskning skal bruges til at forstå den ungdomskultur, der eksisterer i samfundet, og som præger de unge og deres valg i livet. Dette afsnit vil derfor fremhæve, hvordan disse supplerer social læringsteori og neutraliseringsteknikkerne, der er tæt på selve handlingen, hvorimod identitetsperspektivet ser overordnet på mennesket.

Med de mange valg, de unge skal tage, kan det være svært at passe ind i samfundets normer om, hvad der er den perfekte normalitet. De unge forsøger at leve op til den perfekte normalitet, og hvis dette ikke kan lade sig gøre, kan den unge se sig selv som uperfekt. I forhold til dette spejler den unge sig blandt andet i venner, hvilket hænger sammen med social læring, hvor der argumenteres for, at unge lærer adfærd ved at imitere andre. De unge prøver at måle sig med andre og kopiere deres adfærd i et forsøg på at lykkes i samfundet. Denne imitation af andre kan både foregå i den virkelige verden, men kan også sættes i forbindelse med sociale medier. Sociale medier er en platform, hvor individet blandt andet kan følge med i andres liv, og det gør det muligt at kunne spejle sig i dem. Dette kan være idoler, der, i musikvideoer eller på sociale medier, giver udtryk for, at vedkommende gør brug af cannabis, hvilket kan lede til, at de unge overvejer at engagere sig i samme adfærd. Sættes dette i relation til denne undersøgelses emne, kan det være af betydning, at den unge selv kan registrere, at det er en kriminel handling at gøre brug af cannabis, samt forholde sig til hvilke fordele og ulemper der er ved at indtage cannabis. Disse overvejelser om, hvorvidt det kan betale sig at indtage cannabis, hænger derfor sammen med social læringsteori og begrebet om den forventede og faktiske belønning eller straf, der følger en bestemt adfærd.

Ydermere kan de unge blive låst fast i frossen tid, da de kan være ubevidste om, hvem de gerne vil være. Derfor kan unge komme til at sidde fast i nutiden og komme længere og længere væk fra fremtiden. De unge kan anvende neutraliseringsteknikkerne til at retfærdiggøre, hvorfor de sidder fast

i nutiden, da de vil beskytte sig selv fra bearbejdelser fra andre og sig selv. For eksempel kan de unge bebrejde andre for, at de sidder i en situation, hvor de gør brug af cannabis.

Social læringsteori og teorien om neutraliseringsteknikker supplerer hinanden konstruktivt i denne undersøgelse, idet nogle elementer går på tværs af de to teorier. Dette fremstår i særdeleshed i forbindelse med begrebet definitioner fra social læringsteori, hvor neutraliseringsteknikkerne går dybere ind og beskriver processen hvormed udviklingen af de specifikke definitioner finder sted. Overordnet set kan man sige, at social læringsteori fokuserer på, hvordan det unge individ lærer kriminel adfærd i en social kontekst, mens neutraliseringsteknikkerne henvender sig mere til de unges indre rationalisering af den kriminelle adfærd. Disse teorier giver en forståelse af ydre såvel som indre faktorer, der kan have en betydning for, hvorvidt de unge vælger at indtage cannabis.

5.6 Orienterende begreber

I den videre undersøgelse vil begreber fra de ovennævnte teorier blive inddraget som orienterende begreber, såfremt de kan åbne op for spørgsmål, der er relevante for at kunne besvare problemformuleringen.

Fra social læringsteori vil vi anvende begreberne definitioner, differential association og differential forstærkning. Denne udvælgelse bygger på, at vi er interesserede i de unges holdninger, og begreber som definitioner og differential association kan hjælpe os på vej til spørgsmål, der omhandler disse, og især hvordan de er blevet dannet. Differential forstærkning er blevet udvalgt til at kunne stille spørgsmål til besvarelse af problemformuleringens anden del omhandlende forebyggelse, da denne fokuserer på belønning og straf.

Fra teorien om neutraliseringsteknikker har vi udvalgt det overordnede begreb neutralisering i forhold til både dannelsen af holdninger og forebyggelsesarbejdet. Dette sker fordi vi er interesserede i at undersøge, om de unge generelt anvender neutraliseringsteknikker i dannelsen af deres holdninger til cannabis. Derudover mener vi også, at det kan give os mulighed for at identificere nogle områder med relevans for forebyggelsesarbejdet.

Ud fra vores afsnit om selvet i ungdomsforskningen og tidsstyring i unge stofbrugeres liv, har vi valgt begrebet identitetsdannelse som orienterende begreb. Her sætter vi igen fokus på

problemformulerings første del, for at undersøge hvorvidt de unges identitetsdannelse har betydning for deres holdninger til cannabis.

6.0 Analyseprocedure

I dette afsnit vil vi gennemgå den analyseprocedure, vi har anvendt i analysen af vores interviews.

For at kunne analysere vores interviews har vi først og fremmest transskriberet dem. Det har været dem, der var til stede under de pågældende interviews, der transskriberede, for at undgå eventuelt tab af information. Vi håber dermed, at vi har undgået diverse uklarheder i forhold til, hvad der bliver sagt i interviewene. Derudover har vi valgt at udelade diverse lydord, medmindre det var nødvendigt, for forståelsen, at inddrage dem.

Efter transskriberingen har vi kodet interviewene ud fra de orienterende begreber, som interviewguiden er dannet ud fra. De orienterende begreber såvel som interviewspørgsmålene er således en operationalisering af teoretiske begreber. Vi har anvendt en begrebsstyret kodning, der er defineret ved, at koderne er udviklet på forhånd (Kvale & Brinkmann, 2009:224). I analysearbejdet forsøgte vi at finde udsagn, der kunne samles omkring nogle grundstrukturer fra de orienterende begreber - eller som dannede nogle helt nye. Derudover gik vi systematisk til værks i kodningen af vores interviews. Vi sad alle fire og kodede i samme dokument, hvor vi læste alle transskriberinger igennem og noterede, når de orienterende begreber kunne sige noget om informanternes udtalelser.

I forhold til det orienterende begreb *definitioner* søgte vi efter udtalelser, der omhandlede hvorvidt informanterne ser handlingen, at indtage cannabis, som rigtig eller forkert. Dette gjorde vi, da holdningen hertil kan kobles til en bestemt adfærd.

Næst at nævne er det orienterende begreb *differential association*. Her så vi efter om informanterne gav udtryk for, at de bliver udsat for en bestemt retorik, der kan have betydning for deres holdning til cannabis. Dette kan blandt andet være medierne eller omgangskredsen, der har en særlig positiv eller negativ virkning på informanternes holdning og opfattelse af stoffet.

Det tredje orienterende begreb er *differential forstærkning*, hvor vi søgte efter udsagn, der omhandlede hvilken forventet belønning eller straf, de unge mener, der medfølger brugen af cannabis. Her lagde vi mærke til, om informanterne mener, at der er specielle goder ved brugen af cannabis, eller om de ser nogle risici herved.

Med det fjerde orienterende begreb *neutralisering* så vi efter udtalelser, hvor informanterne forsøgte at retfærdiggøre deres holdninger til eller brugen af cannabis. Derudover så vi efter, om informanterne anser indtagelse af cannabis, som værende en kriminel handling eller ej.

Sidst at nævne er det orienterende begreb *identitetsdannelse*. Her så vi efter udsagn, der beskrev, hvordan unge agerer i samfundet i dag. Vi så efter, hvordan informanterne beskrev ungdomslivet i forhold til blandt andet valg om uddannelse, familie eller drømme de end måtte have. Vi søgte desuden efter, om de unge selv mener, de har truffet de rigtige eller forkerte valg, og hvordan dette hænger sammen med deres holdning og opfattelse af cannabis.

Denne kodningsproces er karakteriseret som værende deduktiv, idet vi tager udgangspunkt i nogle allerede definerede begreber, som empirien analyseres i lyset af. Som tidligere nævnt, forholdt vi os åbne over for nye bidrag, hvormed den induktive tilgang kom i spil. Dette sammenspil mellem den deduktive samt den induktive tilgang er desuden karakteristisk ved den adaptive teori (jf. Adaptiv tilgang).

Endvidere har vi delt analysen op i fem dele. Den første del vil have fokus på hvordan informanterne beskriver omfanget af cannabis i Hjørring Kommune. De næste tre dele vil have fokus på informanternes holdning til cannabis, samt hvordan denne bliver dannet. I den forbindelse har empirien været det centrale udgangspunkt, hvormed teorien, som de orienterende begreber er udtrukket fra, anvendes som en uddybende forklaringskraft. I den sidste del vil forebyggelsesperspektivet være i fokus, særligt hvad der kan have en effekt, ifølge vores informanter og eksperter. Analysen vil desuden fungere som en parallel analyse, idet det empiriske udgangspunkt tager afsæt i fokusgruppe- og ekspertinterviews samt datamateriale fra vores tidligere undersøgelse. I analysen inddrager vi desuden tabeller fra vores tidligere undersøgelse og danner således ikke nye statistiske udspil. Dette fordi vi under udførelsen og kodningen af vores interviews, ikke er faldet over noget, som ikke er belyst af vores tidligere statistiske undersøgelse. Vi vælger således, at inddrage vores allerede eksisterende statistiske materiale til at belyse informanternes udtalelser for at efterrationalisere det, vores informanter fortæller. Dermed er der tale om en ny anvendelse af empirien fra den tidligere undersøgelse, idet den anvendes til at skabe yderligere belæg for vores informanternes udtalelser.

Da vi i analysen vælger at inddrage 'Undersøgelse af narkoforbruget blandt unge i Hjørring Kommune', må læseren være opmærksom på, at der skelnes mellem respondenter og informanter. Respondenter er således de unge, der har svaret på spørgeskemaet fra vores tidligere undersøgelse, hvor informanterne er de unge, der har deltaget i fokusgruppeinterviewene.

7.0 Analyse

7.1 Har cannabis indtaget Hjørring?

I følgende analyseafsnit vil vi forsøge at beskrive omfanget og udbredelsen af cannabis i Hjørring Kommune. Analysen vil derfor foregå på to niveauer, hvor vi løbende analyserer informanternes udtalelser under fokusgruppeinterviewet, og sætter dem i relation til data fra den tidligere undersøgelse. Vi vil således anvende informanternes udsagn til at belyse den kvantitative data.

7.1.1 Udbredelsen af cannabis

Indledende i vores fokusgruppeinterview ønskede vi at høre de unges opfattelse af, hvor udbredt cannabis er blandt unge i Hjørring Kommune. Dette var ikke for at søge eksakte tal og værdier, men for at belyse de unges subjektive holdning og kunne beskrive, hvor udbredt de oplever cannabis i deres livsverden. Alle vores informanter havde en klar opfattelse af, at det er meget udbredt blandt kommunens unge. Vi kan således argumentere for, at cannabis er noget, som er til stede i de miljøer, hvor de færdes, og de oplever, til trods for at vores informanter har forskellige omgangskredse. Videre berettes der, fra en af informanterne, at han har kendskab til, at unge helt ned i 8. klasse har erfaring med cannabis.

”Altså min lillebror, han går i 8. klasse, og han har allerede fået venner der ryger og sådan noget. Så det er meget udbredt, og også på gymnasiet bare, kan jeg i hvert fald tale for, at der er også rigtig mange der ryger. Så jeg mener, at det er meget udbredt i Hjørring.” (Bilag 11:1)

Med dette citat uddyber vores informant, nogle af de faktorer, som er med til at skabe hans opfattelse af, at cannabis er meget udbredt. Med dette citat må man tage højde for, at denne informant forsøger, at normalisere brugen af cannabis ved at fortælle, at unge helt ned i 8. klasse har erfaring med det. Her kan det diskuteres, om denne opfattelse af cannabis bunder i en flertalsmisforståelse, da vores data fra den tidligere undersøgelse viser noget andet, end det informantten fortæller. Vi kan her se, at syv procent af unge i 8. klasse har prøvet at indtage cannabis enten én eller flere gange (Bilag 1:1). Derudover kan vi se, at der samlet set er seks procent af de unge i 7.-9. klasse, der har erfaring med cannabis (Bilag 1:1). Cannabis forefindes i folkeskolen, som vores informant påpeger, men ikke på det niveau han henviser til. En anden informant forsøger desuden, at normalisere brugen af cannabis:

”Hvis du tager 30, så er der i hvert fald 15 der ryger. Ej okay, det er måske lige, 10 måske. En tredje del. Der er satme mange der har prøvet at ryge i hvert fald hash, det er der satme mange der gør her i Hjørring.” (Bilag 12:1)

Med ovenstående udtalelse forsøger informanten at sætte tal på hvor stor en andel, der indtager cannabis i Hjørring Kommune. Han anslår, at en tredjedel har prøvet at indtage cannabis, en procentdel han selv beskriver som værende rigtig stor. Denne opfattelse understøttes af vores faktiske tal, der viser, at over en tredjedel af kommunens unge har prøvet at indtage cannabis, hvis man udelukkende ser på de personer, som går på en ungdomsuddannelse. Helt præcis har 40 procent af kommunens unge på en ungdomsuddannelse prøvet at indtage cannabis, 26 procent har prøvet det flere gange, mens 14 procent har prøvet det én gang. (Bilag 1:1) Det er dog værd at fremhæve, at informanten i første omgang anslår, at 50 procent af kommunens unge har prøvet cannabis, hvorefter han retter sig selv, og sænker antallet. Spørgsmålet er, hvorvidt der er tale om en faktisk fortælling eller en bortforklaring, der er med til at normalisere brugen af cannabis. Ifølge Balvig og Holmberg kan der være tale om en social overdrivelse, hvor vores informant i første omgang tror, at der er flere, der tager cannabis, end det er tilfældet (Balvig & Holmberg, 2014:21).

7.1.2 Cannabis og andre euforiserende stoffer

Under vores interviews var der tendens til en meget skarpere holdning mod andre euforiserende stoffer end cannabis. Cannabis beskrives af de unge som værende i en kategori for sig selv, som et stof der er mildere, mere accepteret og knap så forhadet. Hertil udtaler en af vores informanter følgende:

”Ja, men altså det er jo rigtig nok, at der bliver ikke set ned på cannabis lige så meget som for eksempel andre hårde stoffer. Det er ikke så forhadet. Det er mere accepteret blandt mange mennesker i samfundet, ikke. Det er ikke alle der accepterer det, men rigtig mange accepterer det.” (Bilag 11:3)

Informanten fortæller, at samfundet anser cannabis som mere acceptabelt end andre euforiserende stoffer. Der er en distinktion mellem de to grupper af stoffer, hvor cannabis beskrives som værende mildt, særligt når det sættes i relation til andre euforiserende stoffer. Det nedenstående citat viser

hvordan vores informant forsøger at bagatellisere cannabis, ved at sætte det i kontrast til meget farlige kemiske stoffer:

”Altså der ser jeg cannabis som et af de mildeste [...] fordi virkningen på cannabis er ikke så stærk, altså der er ikke noget trip eller noget som der er på stærkere stoffer og så er det også i større grad naturligt end de kemisk fremstillede stoffer.” (Bilag 12:1)

Informanten skaber på denne måde en afstand til de stærkere stoffer, der ikke er naturlige, men kemiske og i højere grad rusfremkaldende. At der er en større modstand, overfor andre euforiserende stoffer end cannabis, var desuden en tendens, vi så i den tidligere undersøgelse. Her var accepten af andre euforiserende stoffer markant lavere end accepten af cannabis. I undersøgelsen fremgik det, at otte procent i større eller mindre grad syntes det var i orden at prøve andre euforiserende stoffer. En betydelig forskel i forhold til de 52 procent, der fandt det i orden at prøve cannabis (Bilag 1:2).

7.2 Cannabis - en tillært adfærd

I denne del af analysen vil vi fokusere på de unges holdninger til cannabis med udgangspunkt i social læringsteori. I den forbindelse vil vi særligt benytte os af begreberne *differential association* og *definitioner*, da de har fokus på, hvordan andres normer og værdier kan læres, og dermed påvirke individets holdning, og muligvis hvordan de agerer. Det vil sige, at individet har en klar holdning i forhold til en specifik adfærd, før det eventuelt vælger at handle ud fra den. Det vil således være de unges holdning, og især dannelsen af denne, der vil være fokus i det nedenstående.

7.2.1 Informanternes holdning

Ud fra vores fokusgruppeinterviews blev det tydeligt, at de unge i dag har en liberal holdning til cannabis. Det fremgik, at stort set alle vores informanter synes, det er okay at prøve cannabis, uanset om de selv har prøvet det eller ej (Bilag 11:3; Bilag 12:2). Derudover har en af vores eksperter ligeledes den opfattelse, at der er kommet en holdning til cannabis, hvor det ikke længere opleves særlig farligt, men som et festligt indslag (Bilag 13:5). Dette kan skyldes, at cannabis, som tidligere nævnt, ikke bliver opfattet på lige fod med andre euforiserende stoffer (Bilag 11:3). Der eksisterer en fornemmelse af, at cannabis bliver mere og mere acceptabelt, ikke bare for brugerne, men også resten af samfundet. Vores informanter omtaler blandt andet, at brugerne selv er blevet mere åbne omkring det (Bilag 11:1). Derudover mener de heller ikke, at cannabis kan påvirke deres fremtidsmuligheder

(Bilag 12:10). I forbindelse med dette nævner de, hvor vigtigt det er, at kunne opretholde en balance i forhold til sit forbrug. De mener for eksempel, at det godt kan fungere at have en familie samtidig, så længe forbruget ikke tager overhånd (Bilag 11:17).

7.2.2 Den første gang

Da samtalen falder på, hvorfor vores informanter tror, at nogle unge vælger at prøve cannabis første gang, er der forskellige opfattelser. En af vores informanter tror, at unge mennesker er ligeglade med eventuelle konsekvenser, og at det er noget, der skal prøves (Bilag 11:16). Det at prøve cannabis oplever han desuden som en livsoplevelse på lige fod med så mange andre ting (Bilag 11:7). Ifølge ham er det at prøve cannabis altså bare en del af det at være ung, hvilket vi vil komme nærmere ind på senere i analysen (jf. Identitet i et krævende samfund). Dette stemmer desuden overens med nogle af de svar, vi fik fra vores respondenter i den tidligere undersøgelse, hvor de lægger vægt på, at det var noget, der skulle prøves (Bilag 1:3ff).

Ifølge disse udtalelser er konsekvenserne ved brug af cannabis ikke med til at afholde unge fra at prøve det. Ydermere fortæller en informant, at han godt vidste, der var konsekvenser ved brugen af cannabis, men han var ligeglad i øjeblikket (Bilag 11:23). En anden af vores informanter udtaler dog, at han opfattede cannabis som værende farligt, før han prøvede det.

”Før jeg prøvede det, vidste jeg jo ikke, hvad det var, og jeg troede at det var noget farligt. [...] Jeg var meget ung, så imod det altså, ikke? Ja og nej. Jeg brød mig ikke om det, men jeg røg heller ikke smøger, kan man så sige. Og jeg drak heller ikke. Jeg tror, at jeg var 14 eller sådan noget der, 13-14 år, og jeg vidste ikke, hvad det var, og så da jeg prøvede det, fandt jeg ud af, hvad det var. Så blev det ligesom en vane, så blev det ligesom slik, og så ændrede min holdning sig. Så var det ikke så farligt, som jeg gik rundt og troede, at det var [...]” (Bilag 11:5)

Der er her tale om en informant, der engang opfattede cannabis som farligt og hverken røg eller drak, men alligevel endte med at prøve det. Informanten mener selv, at hans holdning til cannabis først ændrede sig, efter han prøvede det første gang. Dette perspektiv kan dog, ifølge Akers, tolkes anderledes. Tager vi udgangspunkt i den sociale læringsteori, kan vi argumentere for, at informanten må have været udsat for noget, som ændrede hans definitioner i forhold til cannabis (jf. Social læringsteori). Denne ændring førte således til, at han blev mere åben for at prøve cannabis. Det er derudover interessant, at informanten beskriver, hvordan brugen af cannabis eskaleres, efter han

prøvede det. Det blev en vane for ham. Der må således være nogle psyko-biologiske effekter ved at indtage cannabis, som informanten ikke selv indser, da han lige efter påstår, at det ikke var så farligt, som han troede.

7.2.3 Holdninger i et socialt læringsperspektiv

Det kan være svært for unge, at danne sig en holdning til cannabis. Dette skyldes blandt andet, at de i dag hører meget forskelligt om, hvorvidt det er godt eller skidt at tage cannabis.

” [...] det er jo ikke sundt for en, men det er meget svært sådan at komme med en holdning til det, fordi man hører så meget om hvor godt det har gjort nogen, men også at det har sine dårlige sider. Så det er sådan lidt svært at finde ud af, hvad det egentlig er man skal tro på.”

(Bilag 12:2)

Dette citat tegner et tydeligt billede af, hvor svært vores informant har haft det i forbindelse med at danne en holdning til cannabis. Ifølge social læringsteori kan vi sige, at hun har svært ved at danne sine egne definitioner ud fra de holdninger, hun støder på (jf. Social læringsteori). De unge møder i dag flere forskellige syn på cannabis.

”Altså det man ofte ser er sådan et lidt mere fjendtligt syn fra ældre generationer og det man også sådan bliver lært i en tidlig alder både i skolen og i hjemmet er jo, at alle stoffer er et no go og at det er farligt. Man får ikke rigtig noget andet syn på det andet end at det er noget man skal holde sig fra, og det er også sådan det har været i medierne i mange år.” (Bilag 12:3)

Informanten fortæller her, hvordan den ældre generation har et meget negativt syn på cannabis, som han også har mødt gennem sin skolegang. Derudover mener han, at medierne i mange år har fremstillet cannabis som noget negativt. I modsætning til dette møder de unge en anden tilgang til cannabis indenfor popkulturen:

”Og jeg tror også, at det har noget at gøre med popkulturen, idoler, kendisser og sådan noget der, du ved [...] Står på scene og råber op der [...] Flasher med marihuana-blade, du ved, symboler. Der er det blevet sådan. Og de får det til at lyde som om, at det er harmløst.” (Bilag 11:4)

Her er det særligt den sidste bemærkning, hvor informanten fortæller, hvor harmløs cannabis fremstår, når de unges idoler og andre kendisser taler om det, der er interessant. Dette perspektiv mødte vi desuden i vores tidligere undersøgelse, hvor blandt andet omtale i film og musik var med til at øge interessen for cannabis (Bilag 1:3, 5, 9). Dette har stor effekt på de unge, så det er ikke overraskende, at de bliver forvirrede, når de skal til at danne deres egen holdning. Ifølge Akers kan dette skyldes, at de unge møder to forskellige holdninger til cannabis, fra personer de er vant til at stole på og respektere. Det er den normative dimension, der bliver påvirket når de unge ser deres idoler fremhæve marihuana-blade og andre cannabis-venlige objekter. De unge bliver dermed eksponeret for positive normer og værdier i forhold til cannabis, hvilket øger risikoen for, at de selv prøver det (jf. Social læringsteori). I forlængelse af dette beskriver Balvig og Holmberg, hvordan medierne kan være en årsag til sociale misforståelser, hvor cannabis fremstår mere udbredt, end det er tilfældet (Balvig & Holmberg, 2014:22). Medierne har ifølge Balvig og Holmberg en tendens til at fremhæve det afvigende, hvormed det bliver overrepræsenteret (ibid.). I nedenstående citat fremgår det desuden, hvordan cannabis bliver legitimeret af, at unges idoler, og deres brug af cannabis, bliver fremhævet i medierne:

”Jamen de blåstempler det på en eller anden måde, ikke. De legitimerer det på en eller anden måde. Og det er svært at forklare unge mennesker, at de skal lade være med det, fordi de tænker ’jamen hvorfor skal jeg lade være med det?’. Du kan se, at de rige mennesker de gør det, og de har det fint [...]” (Bilag 11:4)

Ifølge Akers kan der være tale om en differential forstærkning (jf. Social læringsteori). De unge ser, at deres idoler tager cannabis, og har det fint. De observerer dermed ikke nogen negative konsekvenser, ved brugen af cannabis – tværtimod. På denne måde danner de en definition, hvor cannabis ikke nødvendigvis er noget negativt, hvilket igen øger sandsynligheden for, at de selv prøver det.

Ifølge Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune, er det vigtigt, vi ikke glemmer hvor eksponerede de unge er for, hvad der bliver fremstillet i medierne:

”Man skal ikke være blind for, hvor meget det betyder, når man begynder at diskutere et eller andet [...] det vi ser på samfundsniveau, det smitter af, kan vi se på de unge i forhold til

forståelsen af legalitet, hvad er det for noget, hvorfor er det legalt, hvorfor er det ikke, er der en god grund. Når voksenbefolkningen, politikere og så videre, begynder at diskutere løsrevet på må og få, politikere melder sig ud af politik og går ind i hamp-dyrkelse i stedet for, så begynder det at sende nogle signaler, som vi får svært ved at håndtere, men vi forsøger at gøre det.” (Bilag 3:17, 1f)

Når et spørgsmål om cannabis og legitimitet så ofte bliver fremhævet i medierne, og selv politikerne har forskellige holdninger til det, så oplever Mads Haugaard, at det påvirker de unge. Når de personer, der plejer at have ret og bestemme tingene, ikke kan blive enige, medfører det, at de unge står tilbage med mange spørgsmål. Den differentiale associerings-proces, som vi kender den fra Akers, bliver påvirket, og de unge står tilbage og er forvirrede (jf. Social læringsteori).

7.2.4 Ændring af holdninger

Når vi spørger ind til, om vores informanternes holdning har ændret sig, fortæller de, at det ikke umiddelbart er tilfældet:

”Det tror jeg ikke. Jeg tror måske man er kommet lidt tættere på det nu. Så man oplever flere, der har prøvet det.” (Bilag 12:2)

Ifølge denne informant har holdningen ikke ændret sig, men eksponeringen for cannabis er blevet større. De unge oplever, at der er flere omkring dem, der prøver det. Her kan det være den interaktionelle dimension, der bliver påvirket, hvor en direkte observation af brug af cannabis påvirker, hvorvidt unge selv vælger at gøre det (jf. Social læringsteori). Betydningen af denne direkte observation, fremhæves ligeledes af vores informanter:

”Altså jeg vil sige at vennegruppen har en stor betydning. Både for sådan først at få en til at tænke, okay det kunne være man skulle prøve det her, men så også sådan, altså i nogle vennegrupper bliver man lidt sådan presset ud i det, men andre gange kan det også bare komme trinvis.” (Bilag 12:4)

Det fremgår af dette citat, at de unges venner har en stor effekt på deres holdning til og valg om at tage cannabis. Til at belyse dette kan vi trække på Akers' begreb om differential association, da unges holdninger påvirkes af, hvad deres venner synes (jf. Social læringsteori).

”Enten have hørt fra deres kammerater, at de havde en mega fed fest, fordi de havde røget en joint. Og så skal de sgu også prøve det næste gang. Bare sådan for hyggen.” (Bilag 11:21)

Informanten beskriver her, hvordan opfattelsen af venners reaktion kan være medvirkende til, at man vælger at prøve cannabis. Endnu en gang kan der være tale om differential association, både med inddragelse af den interaktionelle og normative dimension (jf. Social læringsteori). Her udgøres den interaktionelle dimension eksempelvis af den direkte interaktion, når de unge er sammen med venner, der indtager cannabis. Den normative dimension udgøres derimod af de værdier og normmønstre, som de unge observerer, når vennerne omtaler brugen af cannabis, hvordan de havde en rigtig god fest efter at have røget og ikke mindst, at der ikke ser ud til at opstå nogle konsekvenser for dem. Denne observation gør formentlig, at den unge senere vil være mere tilbøjelig til at deltage i aktiviteten.

Ud fra ovenstående er omgangskredsen med til at danne de unges holdninger i forhold til cannabis, hvilket forebyggelsesbetjent ved Hjørring Lokalpoliti Ib Andreassen ligeledes omtaler:

”Det kommer an på den der kreds du kommer i, din omgangskreds tror jeg faktisk har noget at sige. [...] der er forskellige hvad hedder sådan noget, forskellige omgangskredse man har, ja, sociale forhold.” (Bilag 13:5)

Ib Andreassen fortæller her, hvordan han mener, at den vennekreds man er en del af, har noget at sige, når det kommer til brug af cannabis. Til at understøtte dette fandt vi desuden, i vores tidligere undersøgelse, at det kun er en ganske lille procentdel af unge, der er alene første gang de prøver cannabis. Størstedelen prøver det sammen med nogen, oftest jævnaldrende eller ældre personer (Andersen et al., 2017:8). Derudover beskrev mange af vores respondenter ligeledes, at det var noget de prøvede med en ven eller en større vennegruppe (Bilag 1:3ff).

På trods af at vores informanter ikke selv mener deres holdning til cannabis har ændret sig, fremgår det dog af vores interviews, at en ændring af holdning er muligt.

”Så snakker ens venner om det med en positiv holdning, så oplever man at de ryger uden selv at være med og til sidst er man sådan, ja okay det kunne godt være, så meget skader det vel ikke en enkelt gang og når man så først har oplevet det og fået sin egen sådan oplevelse, så kan det godt ændre ens synspunkt vil jeg mene.” (Bilag 12:4)

Informanten fortæller her, at han mener, ens holdning til cannabis kan ændre sig, når man får sin egen oplevelse med det. I dette tilfælde er der tale om, at den unge prøver cannabis, igen på baggrund af at have observeret og hørt om vennernes oplevelse, hvorefter holdningen til det ændres. En negativ holdning til cannabis er dermed ikke en garanti for ikke at prøve det. Ud fra dette kan vi argumentere for, at den unges definitioner i forhold til cannabis hele tiden kan ændre sig. Ifølge Akers afhænger det dog af hvilke differentiale associationer, den unge bliver eksponeret for, og hvorvidt der bliver observeret nogle betydningsfulde konsekvenser i forbindelse med den givne adfærd (jf. Social læringsteori). Det vil sige, at hvis den unge for eksempel møder positive holdninger til cannabis samtidig med, at der ikke bliver observeret nogle negative konsekvenser ved brugen af det, kan det medføre at dets definitioner, dets holdning, i forhold til cannabis ændres til at være positiv. Det kan ligeledes have den modsatte effekt, hvis den unge ikke eksponeres for positive holdninger til cannabis, men måske endda negative, samtidig med at der ikke observeres nogle positive virkninger ved brugen af det.

I forlængelse af ovenstående er det dog værd at nævne, at der kan være tilfælde, hvor vennernes positive holdning til cannabis ikke påvirker den unges definitioner.

”Ja, som man er som person, men jeg vil også sige ens forældre. Min mor har selv, hun er fuldstændig antiryger og alt muligt antistoffer og, men jeg vil sige at jeg har selv dannet min egen holdning. Jeg vil sige, jeg har jo også fået fra begge verdener, jeg har jo også selv venner som har prøvet eller som der ryger osv. Men det er bare noget jeg har valgt at sige nej til.” (Bilag 12:17)

På trods af at vores informant i dette citat nævner, at hun har dannet sin egen holdning, er det alligevel værd at bemærke forældrenes betydning for hendes holdning til cannabis. Der er nogle i informantens vennekreds, der har prøvet cannabis, og stadig gør det, men hun har alligevel valgt det fra. Dette kan skyldes, at hun er blevet eksponeret for hendes forældres negative syn på cannabis, og at det har været med til, at danne en holdning til cannabis, så hun fravælger det. Flere af vores informanter er enige i,

at forældrene er en faktor, der kan være medvirkende til, at man ikke prøver cannabis (Bilag 12:9, 19). I forlængelse af dette er det dog svært at svare på, hvad der egentlig vægter højest, når unge skal danne deres egen holdning til cannabis; vennerne eller forældrene. Dette er et område vi vil komme nærmere ind på senere i vores diskussionsafsnit (jf. Holdningsdannelse).

7.2.5 Opsamling

Alle vores informanter mener således, at det er i orden at prøve cannabis. De fleste af dem tænker ikke over hvilke fysiske konsekvenser, det kan have, inden de prøver det. Dette bunder i høj grad i, at de har observeret deres venners brug og reaktion på det, og dermed vurderer, at der ikke er tale om nogen fare. Omgangskredsen har dermed en betydning for deres holdning. Det viser sig dog, at forældrene ligeledes kan have en betydning for de unges holdning, særligt når de er små. Når de vokser op, og begynder at stifte nærmere bekendtskab med cannabis, bliver deres holdning dog udfordret af de mange modstridende opfattelser, de møder, specielt i mediebilledet. Dette kan være årsagen til, at mange unge vælger at tage sagen i egen hånd, og undersøge det, uafhængig af hvad andre siger.

7.3 Når unge neutraliserer

I dette afsnit vil vi anvende Sykes og Matzas teori om neutraliseringsteknikker til at belyse de unges holdninger til cannabis, og hvordan disse bliver dannet.

Kriminel adfærd læres, ifølge Sykes og Matza, gennem social interaktion (jf. Neutraliseringsteknikker). Denne pointe viser sig at have en vis forklaringskraft, når man anskuer de unges egne udsagn i forhold til, hvorfor de prøver cannabis første gang. Hertil angiver en del af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse årsager som vennekredsen, fællesskabet samt det sociale aspekt, som en forklaring på, hvorfor de prøvede cannabis (Bilag 1:3ff). Desuden mener Sykes og Matza, at der er bevis for, at en stor del af de kriminelle oplever en følelse af skyld og skam, og hertil at neutraliseringsteknikker kan opstå som en form for beskyttelse mod selvbebrejdelse såvel som bebrejdelser fra andre (jf. Neutraliseringsteknikker). I forbindelse med undersøgelsens fokusgruppeinterviews, blev det tydeligt at informanterne gjorde brug af flere af Sykes og Matzas neutraliseringsteknikker i deres udtalelser. Her viste det sig, at særligt 'benægtelse af skade', 'fordømmelse af fordømmeren' samt 'appel til højere loyalitet' var anvendte teknikker blandt de unge.

7.3.1 Benægtelse af skade

Benægtelse af skade henviser til, at linket mellem en given handling og dens konsekvenser er blevet brudt (jf. Neutraliseringsteknikker). Hvis informanterne ikke mener, at deres indtagelse af cannabis har medført nogen form for skade, vil dette ikke stoppe dem i at indtage cannabis igen. Det er således relevant, at se på de unges holdninger til skadesvirkningerne ved indtagelse af cannabis. Her er det bemærkelsesværdigt, at samtlige informanter giver udtryk for, at de, med større eller mindre sikkerhed, tror, at det er muligt at indtage cannabis uden at blive afhængig af det (Bilag 11:8; Bilag 12:5). Informanterne giver således udtryk for en benægtelse af de skadevirkninger, som indtagelse af cannabis kan medføre. Hertil uddyber en af vores informanter:

” [...] altså jeg tænker man godt kan gøre det uden at blive afhængig, men det kræver også noget viljestyrke og at man ved hvad det kan koste hvis man bare smider tingene på gulvet og siger, okay nu ryger jeg bare cannabis og det lige meget.” (Bilag 12:5)

Informanten har således gjort sig nogle overvejelser om, at det ikke nødvendigvis er nemt at indtage cannabis uden at blive afhængig heraf, og at det er noget, man skal kæmpe for, men at det dermed er muligt. I modsætning hertil udtaler en af vores informanter dog følgende i forhold til hans indtagelse af cannabis:

“Så blev det ligesom en vane, så blev det ligesom slik [...]” (Bilag 11:5)

For ham blev cannabis således en vane på lige fod med slik, hvormed man kan tale om en form for afhængighed. Dette på trods af, at han selv senere i interviewet medgiver, at det er muligt at indtage cannabis i mange år og alligevel stoppe fra den ene dag til den anden (Bilag 11:8). Der er dermed en diskrepans mellem hans egen oplevelse på den ene side og hans holdning til afhængighed på den anden side.

I tilknytning hertil angiver 25 procent af respondenterne i den tidligere undersøgelse, at de er delvist eller meget uenige i udsagnet 'Cannabis er farligt', mens 25 procent er hverken enig eller uenig (Bilag 1:12). Der er således en vis procentdel af respondenterne, der ikke mener, at cannabis er farligt, og som benægter skaderne herved. I forbindelse hermed er det desuden bemærkelsesværdigt, at flere af respondenterne i vores tidligere undersøgelse, på spørgsmålene om hvorfor de prøvede cannabis

første gang, samt hvorfor de fortsat indtager cannabis, netop nævner skadesvirkningerne. Hertil nævner nogle af dem blandt andet, at det ikke kunne skade at prøve, samt at der aldrig er sket stor skade ved at indtage cannabis. Andre respondenter finder cannabis harmløst, og mener ikke, at der er noget galt med at indtage det (Bilag 1:3, 5, 7, 10).

I forhold til de negative konsekvenser, der er ved at indtage cannabis, er informanterne generelt set forholdsvis orienterede samt reflekterende. De angiver således en del fysiske, psykiske og sociale følger af indtagelse af cannabis (Bilag 11:2, 10f, 13; Bilag 12:6). To af informanterne udtaler dog, at de ikke tror, at der er nogen sundhedsskadelige effekter på lang sigt (Bilag 11:16; Bilag 12:6). I forlængelse heraf, er det bemærkelsesværdigt, at de informanter, der, under interviewet, selv angiver, at de før i tiden har indtaget cannabis, eller stadig gør det, finder forskellige måder at takle denne viden på, således at linket mellem handlingen og dens konsekvenser bliver brudt (jf. Neutraliseringsteknikker). En af informanterne henviser eksempelvis til, hvordan andre personer kan opleve at blive paranoide, når de ryger cannabis, og at dette kan påvirke dem flere dage efter, fordi de ikke kan styre det (Bilag 12:6). Informanten er således klar over denne negative følge af indtagelsen af cannabis, men tager selv afstand herfra. Det bliver ligeledes tydeligt, at informanterne forsøger at benægte skaden ved at sammenligne cannabis med andre og farligere stoffer. I den forbindelse henviser en af informanterne til dødeligheden ved de forskellige stoffer. Han pointerer, at det er fysisk umuligt at dø af en cannabisoverdosis, men at der er en overdosis-grænse for alle andre stoffer, og at der derved er en risiko for at dø af det. Hertil knytter han en kommentar om, at der desuden er større chance for at blive sindssyg af andre stoffer end cannabis (Bilag 11:3). I tillæg hertil fortæller en af de øvrige informanter, at han før i tiden troede, at cannabis virkelig var narkotika som alle andre stoffer, men at hans holdning ændrede sig, efter han prøvede cannabis og fandt ud af, at det ikke var så farligt, som han gik rundt og troede (Bilag 11:5). Denne pointe tydeliggør han desuden med følgende udsagn:

”Cannabis er harmløst, meget harmløst i forhold til alle de andre stoffer, men dermed ikke sagt, at det ikke skader. Det gør det jo alligevel, ikke. Men skaden er meget lille.” (Bilag 11:2)

Informanten er således klar over, at cannabis har nogle negative konsekvenser, men ifølge teorien om neutraliseringsteknikker, prøver informanten at benægte skaderne, ved at sammenligne med andre stoffer, som er mere skadelige. Som beskrevet ovenfor deles denne opfattelse af de andre informanter. Dermed fremstår de negative konsekvenser ved indtagelse af cannabis som værende harmløse. Hertil

er det væsentligt at nævne, at 86 procent af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse, er delvist eller meget enige i udsagnet 'Et eller flere euforiserende stoffer er farlige', hvorimod otte procent er delvist eller meget uenige heri. Til sammenligning angiver 50 procent, at de er delvist eller meget enige i udsagnet 'Cannabis er farligt', mens 25 procent er delvist eller meget uenige heri (Bilag 1:12). Respondenterne fra vores tidligere undersøgelse deler således informanternes holdning om, at cannabis er mindre farligt sammenlignet med andre euforiserende stoffer. I den forbindelse udtaler Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune, følgende:

”Altså det der nok er mest problematisk, det er det der med, at det er med til stadigvæk, at få unge til at sige ‘jamen jeg tager i hvert fald ikke hårde stoffer’. Ja, men det kan godt være, men det bliver sådan en sovepude for at sige, at ‘jamen jeg tager jo ikke det der, jeg er jo faktisk nærmest normal.’” (Bilag 3:19)

Han ser således problematikken i denne sammenligning, da det bliver en måde, hvormed de unge legaliserer deres indtagelse af cannabis med argumentet om, at de i hvert fald ikke indtager andre og hårdere euforiserende stoffer. Overordnet set kan man således tale om, at såvel informanter som respondenter anvender Sykes og Matzas neutraliseringsteknik benægtelse af skade, idet de på forskellig vis afviser de fysiske konsekvenser, der forekommer ved indtagelse af cannabis (jf. Neutraliseringsteknikker).

Udover den fysiske virkning af cannabis, er det relevant at anskue påvirkningen af det daglige virke. Her ser flere af informanterne ikke noget galt i at indtage cannabis, hvis bare man kan styre det, og som en af informanterne formulerede det:

”[...] ikke sidder og ryger hash klokken to om natten sammen med sine venner nu når man skal i skole næste dag. Man kan sagtens stå op næste morgen og være frisk og klar i hovedet.” (Bilag 12:1)

I forlængelse heraf udtaler en af de øvrige informanter, at man selvfølgelig bliver træt og sløv, hvis man indtager cannabis hele tiden, men at det ikke er et stort problem (Bilag 11:10). Informanterne mener således ikke, at indtagelse af cannabis nødvendigvis vil påvirke deres daglige virke på en negativ måde. Dog nævner nogle af informanterne selv, senere i interviewet, at nogle af de største udfordringer ved at være ung er det ansvar, som de generelt føler, samt det at tage sig sammen på sit

studie (Bilag 11:14). I forlængelse heraf udtaler Ib Andreassen, forebyggelsesbetjent ved Hjørring Lokalpoliti, følgende:

” [...] *det [er] ikke særligt heldigt hvis en elev, eller nogle studerende, ryger hash i weekenden, og de så tror, at om mandagen er de klar i hovedet, for det er de altså ikke. Så hvis de ryger næste weekend igen, så bliver de mere og mere uklare [...]*” (Bilag 13:2)

Han mener således ikke, at de unge er i stand til at udføre deres daglige virke som normalt, hvis de sideløbende indtager cannabis. Dette bekræftes af Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune (Bilag 3:18).

Mads Haugaard nævner desuden, at nogle af de unge, som han via sit arbejde er i kontakt med, har en holdning om, at cannabis er sundere end broccoli (Bilag 3:12). I tillæg hertil udtaler han følgende:

”*For jo flere gange du siger det, jo flere gange er du ved at overbevise dig selv om, at det er faktisk sundt.*” (Bilag 3:15)

Han mener således, at de unge selv er med til at producere den positive holdning til cannabis, som eksisterer blandt unge i Hjørring Kommune. Hertil fungerer benægtelse af skade ved indtagelse af cannabis som en neutraliseringsteknik, som vores informanter anvender (jf. Neutraliseringsteknikker).

7.3.2 Fordømmelse af fordømmeren

Når det kriminelle individ anser regelsætterne som hyklere, kan man tale om *fordømmelse af fordømmeren*, hvilket kan undertrykke eller fjerne det forkerte ved en handling (jf. Neutraliseringsteknikker). Såfremt der er tale om fordømmelse af eksempelvis politikere, ved anvendelse af udsagn om, at cannabis ikke er farligere end alkohol, vil indtagelse af cannabis således ikke blive betragtet som en kriminel handling. I den forbindelse er det relevant, at de fleste af vores informanter ytrer en holdning om, at cannabis kan sidestilles med alkohol (Bilag 11:2, 7; Bilag 12:1). Dette understreger en af vores informanter med følgende udtalelse:

”*Jeg synes at man på mange måder kan sætte lighedstegn mellem alkohol og cannabis, fordi virkningen på cannabis er ikke så stærk, altså der er ikke noget trip eller noget som der er på*

stærkere stoffer og så er det også i større grad naturligt end de kemisk fremstillede stoffer.”

(Bilag 12:1)

Denne holdning deles desuden af flere af respondenterne fra den tidligere undersøgelse, når de spørges ind til, hvorfor de prøvede cannabis første gang, samt hvorfor de fortsat indtager cannabis (Bilag 1:7, 8, 10). Hertil er det bemærkelsesværdigt, at nogle af informanterne foretrækker cannabis, da de mener, at nogle af de negative virkninger ved alkohol ikke eksisterer ved indtagelse af cannabis, herunder får man blandt andet ikke tømmermænd (Bilag 11:7). En af informanterne mener desuden, at det er muligt at køre bil ved indtagelse af cannabis (Bilag 11:12). Her kan der sættes spørgsmålstegn ved, hvordan dette skal forstås, da det naturligvis ikke er lovligt i juridisk forstand. Der kan således argumenteres for, at informanten med denne udtalelse mener, at han fysisk føler sig i stand til at køre bil, når han er påvirket af cannabis, på trods af at det er ulovligt. I tilknytning hertil nævner en af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse, at cannabis er sjovere end alkohol, og at det er uden sideeffekter, når der spørges ind til, hvorfor vedkommende fortsat indtager cannabis (Bilag 1:12). En af de øvrige respondenter forklarer desuden den fortsatte indtagelse med, at cannabis er en bedre løsning end alkohol (Bilag 1:11). Der er dermed en enighed blandt flere af informanterne samt flere af respondenterne om, at cannabis kan sidestilles med alkohol, men at nogle af alkoholens negative virkninger ikke forefindes ved indtagelse af cannabis. Nogle af informanterne tager dog skridtet videre og mener, at alkohol kan anses som værende farligere end cannabis. Dette begrundes med argumentet om, at man kan drikke sig selv ihjel, men at man ikke kan dø af cannabis alene (Bilag 11:8). I tillæg hertil udtaler en af de øvrige informanter følgende:

”Jeg kom lige i tanke om, at alkohol det er jo også, det er faktisk farligere end stoffer, har man fundet ud af.” (Bilag 12:19)

I tilknytning hertil ytrede flere af respondenterne, fra vores tidligere undersøgelse, en holdning om, at de anser cannabis som værende mindre sundhedsskadeligt end alkohol, og tobaksrygning for den sags skyld (Bilag 1:4, 5, 7, 11). Det lader således til, at der eksisterer en underliggende fordømmelse af fordømmeren, idet alkohol i henhold til loven betragtes som et lovligt rusmiddel. Dette på trods af, at de unge, i flere tilfælde, anser alkohol som værende mere sundhedsskadeligt end cannabis.

En af de informanter der under interviewet selv fortæller, at hun aldrig har prøvet at indtage cannabis, udtaler desuden, at hun tror, at hun godt kunne finde på at ryge cannabis i stedet for at drikke alkohol,

hvis dette bliver mere accepteret (Bilag 12:19). På samme måde forholder det sig med en af de øvrige informanter, som ligeledes angiver, at han aldrig har prøvet at indtage cannabis (Bilag 12:9). I tillæg hertil ytrede en af respondenterne fra den tidligere undersøgelse følgende holdning:

”Jeg vil langt hellere ryge hash end at drikke alkohol, men loven forhindrer mig lidt i det.”

(Bilag 1:11)

Hertil kommer desuden det sociale aspekt, som en af vores øvrige respondenter kommer ind på i følgende udtalelse:

”Alkohol er mindst lige så skadeligt, men blot socialt accepteret.” (Bilag 1:7)

Det lader således til, at flere af vores informanter samt respondenter har overvejelser angående indtagelse af cannabis, men at lovgivningen, samt den samfundsmæssige opfattelse heraf, afholder dem fra at udøve denne adfærd i praksis. I den forbindelse kan man tale om, at såvel informanter som respondenter fordømmer fordømmeren, i dette tilfælde politikere, idet lovgivningen forhindrer dem i at indtage cannabis (jf. Neutraliseringsteknikker).

Ved at sidestille cannabis med alkohol, eller anse alkohol som værende mere skadeligt end cannabis, benægter informanterne ikke nødvendigvis skaden, men da alkohol er et accepteret rusmiddel i samfundet, neutraliseres skadesvirkningerne ved indtagelse af cannabis (jf. Neutraliseringsteknikker). Hertil udtaler Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune, følgende:

”Der er meget, meget stor forskel på at gå i skole på at have drukket lørdag aften, og så på at gå i skole på at have røget hash. [...] Det kommer til at gå ud over deres skolegang. Vi kan se, at det gør det – modsat alkoholen. Det er et problem uden nogen som helst tvivl. Der er bare forskel på, hvordan det påvirker resten af deres skoleforløb. [...] Det ødelægger noget for dem i deres hverdagsliv, som alkoholen ikke ødelægger.” (Bilag 3:18)

Vores ekspert er således uenig i de unges holdning om, at cannabis kan sidestilles med alkohol, idet skadesvirkningerne ved førstnævnte overgår skadesvirkningerne for sidstnævnte. I tilknytning til de unges holdning hertil, udtaler han desuden følgende:

”Men det vi ser på samfundsniveau, det smitter af, kan vi se på de unge i forhold til forståelsen af legalitet [...]. Når voksenbefolkningen, politikere og så videre, begynder at diskutere løsrevet på må og få, politikere melder sig ud af politik og går ind i hamp-dyrkelse i stedet for, så begynder det at sende nogle signaler, som vi får svært ved at håndtere, men vi forsøger at gøre det.” (Bilag 3:1f)

Det lader til, at Mads Haugaard godt kan forstå de unges forvirring samt frustration over den manglende legalisering af cannabis. Vores informanter anser således cannabis dels som værende sidestillet med alkohol, og dels som værende mindre sundhedsskadeligt end alkohol, på trods af at alkohol er socialt accepteret samt lovligt at indtage. Denne kobling lader til at skabe en underliggende fordømmelse af politikerne, da de i denne funktion agerer som lovgivere, hvormed det forkerte ved indtagelse af cannabis undertrykkes eller fjernes (jf. Neutraliseringsteknikker).

7.3.3 Appel til højere loyalitet

Endelig er det relevant at inddrage neutraliseringsteknikken *appel til højere loyalitet*, som henviser til, at kravene fra samfundet tilsidesættes til fordel for eksempelvis vennegruppen (jf. Neutraliseringsteknikker). Individet kan således opleve at stå over for et dilemma mellem at overholde loven på den ene side, ved ikke at indtage cannabis, eller på den anden side at være en del af vennegruppen, ved netop at indtage det. Hertil er det relevant, at en del af respondenterne fra den tidligere undersøgelse angiver årsager som vennekredsen, fællesskabet samt det sociale aspekt som forklaring på, hvorfor de prøvede cannabis første gang, samt hvorfor de har fortsat deres indtagelse heraf (Bilag 1:3ff). I den forbindelse kommer en af respondenterne med følgende forklaring på, hvorfor vedkommende prøvede cannabis første gang:

”Det har meget med ens venner at gøre. Altså miljø.” (Bilag 1:8)

I tillæg hertil angiver en af de øvrige respondenter følgende:

”Unge udnytter rusmidler for at [...] være en del af et slags fællesskab.” (Bilag 1:9)

Respondenterne mener således, at det miljø som man færdes i, og dermed de venner som man omgiver sig med, har en betydning for hvorfor unge prøver cannabis i første omgang. Hertil mener flere af vores informanter, at vennekredsen er altafgørende for, hvorvidt de unge indlader sig på indtagelse af cannabis eller ej (Bilag 11:24). Flere af vores informanter mener desuden, at man gerne selv vil være en del af det, hvis vennerne gør noget, herunder eksempelvis indtager cannabis (Bilag 11:22). Vores informanter tilsidesætter dermed kravene fra samfundet ved at vægte betydningen af deres venskaber højere, hvormed der, ifølge Sykes og Matza, sker en appel til højere loyalitet (jf. Neutraliseringsteknikker). I følgende udtalelse sætter en af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse ord på, hvor stor betydning vennerne egentlig har i denne sammenhæng:

”Nogle af mine venner havde gjort det, så det var en slags mødom der skulle tages.” (Bilag 1:6)

Det fremgår således ikke, som om vedkommende mener, at der har været tale om et egentligt valg, men blot noget, som skulle gøres, fordi vennerne havde gjort det. Det, at de øvrige personer i vennekredsen har prøvet at indtage cannabis, er ikke den eneste medvirkende faktor til, at de unge selv har debut med indtagelsen af cannabis. Hertil angiver en af de øvrige respondenter følgende forklaring på sin debut:

”Skulle vise mig frem for mine venner. [...] ville gerne være en af de seje.” (Bilag 1:7)

Cannabis bliver således en måde, hvorpå de unge kan vise sig frem i vennekredsen, hvilket fremstår som en væsentlig årsag til, at de indtager cannabis i første omgang. Man kan i den forbindelse sætte spørgsmålstegn ved, hvorvidt valget om indtagelse af cannabis er op til den enkelte selv. Hertil er det relevant, at en af vores informanter italesætter, at man i nogle vennekredse kan blive presset ud i det (Bilag 12:4). I tilknytning hertil angiver flere af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse gruppepres, samt det at de har følt sig presset af deres venner, som forklaring på deres indtagelse af cannabis (Bilag 1:3, 4, 8).

Det er bemærkelsesværdigt, at flere af de unge føler sig presset af deres vennekreds til at indtage cannabis. Der kan således argumenteres for, at de unge vælger at vægte deres andel i vennekredsen højere end at overholde loven. Hertil er det dog væsentligt at nævne, at flere af vores informanter udtaler, at der ikke har været tale om gruppepres i forhold til deres vennekreds (Bilag 11:22). I tilknytning hertil understreger en enkelt af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse ligeledes,

at der ikke har været tale om gruppepres i forhold til vedkommendes debut med indtagelse af cannabis (Bilag 1:8). Under alle omstændigheder bliver det tydeligt, at såvel informanter som respondenter i høj grad står overfor et dilemma mellem på den ene side at overholde loven, eller på den anden side at være en del af vennegruppen ved at indtage cannabis. Her vælger flere af vores informanter og respondenter at tilsidesætte kravene fra samfundet til fordel for vennegruppen (jf. Neutraliseringsteknikker)

7.3.4 Opsamling

De unges indtagelse af cannabis kan således, set i lyset af Sykes og Matzas teori om neutraliseringsteknikker, anskues som en kriminel adfærd, der læres gennem social interaktion. I tilknytning hertil gjorde såvel vores informanter som respondenterne fra vores tidligere undersøgelse brug af forskellige neutraliseringsteknikker i forhold til deres indtagelse eller holdning til indtagelse af cannabis. De unge anvender især benægtelse af skade, når de negligerer de fysiske og sociale konsekvenser, som indtagelsen af cannabis kan medføre. Hertil fungerer sammenligningen mellem cannabis og andre euforiserende stoffer som et væsentligt argument ifølge de unge. Desuden er der tale om fordømmelse af fordømmeren, når de unge anvender udsagn om, at cannabis kan sidestilles med alkohol, som netop betragtes som et socialt accepteret og lovligt rusmiddel i samfundet. Endelig kan de unge opleve at stå over for et dilemma mellem at overholde loven, ved ikke at indtage cannabis, på den ene side, eller at være en del af vennegruppen, ved netop at indtage det, på den anden side, hvormed der er tale om appel til højere loyalitet. Hertil er det væsentligt, at de unge i høj grad angiver årsager som vennekredsen, fællesskabet og det sociale aspekt som forklaring på deres indtagelse af cannabis.

7.4 Identitetsdannelse i et krævende samfund

For at belyse de unges holdning til cannabis, ses der i følgende afsnit på, hvilken ungdomskultur der eksisterer i Hjørring, og hvorvidt ungdomskulturen samt de unges identitet har betydning for deres holdning til cannabis.

Sørensen og Nielsen argumenterer for, at unge er blevet mere frisatte i forhold til de valg de skal træffe. Unge forsøger at leve op til den perfekte normalitet, der bliver opstillet i samfundet, og hvis dette ikke kan lade sig gøre, kan de komme til at se sig selv som værende uperfekte (jf. Selvet i ungdomsforskningen). Ydermere argumenterer Järvinen og Ravn for, at unge må tilpasse deres

personlige tid til samfundet. En meningsfuld indlejring af personlig tid er afgørende for deres formål og retning i livet, hvis fremtiden nærmer sig for hurtigt kan unge opleve en tidsmæssig panik, som i sidste ende kan føre til, at de bliver låst fast i nutiden uden forestilling om fortid eller fremtid (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv).

7.4.1 Holdninger i et identitetsperspektiv

Diskussionen omkring cannabis, og hvorvidt det skal legaliseres eller ej, har betydning for unge og deres holdning til det. Dette kommer vores ekspert fra kommunen, Mads Haugaard, ind på, da han fortæller omkring den ungdomskultur, der eksisterer i samfundet, og hvordan debatten i samfundet går ind og påvirker de unge og deres holdninger. Han forklarer, at man ikke skal undervurdere, hvor stor en betydning debatten i samfundet har, og at det også har stor betydning, hvad der diskuteres (Bilag 3:17). Han kommer dertil også ind på, at han godt forstår de unges forvirring i forhold til, hvordan de skal forholde sig til cannabis (Bilag 3:18).

Når de unge får både positive og negative ting at vide om cannabis, må de finde ud af, hvad de vægter højest, for at kunne danne sig en holdning til det. Mads Haugaard mener desuden, at samfundsdebatten omkring cannabis har stor betydning for, hvordan unge ser på cannabis (Bilag 3:17). Vi kan således argumentere for, at samfundsdebatten, er med til at præge udfaldet af de unges holdninger. De unge har derfor svært ved at se, hvorfor de ikke kan indtage cannabis, på trods af, at stoffet er ulovligt. Hertil nævner Mads Haugaard:

”Det er bare ikke sådan, at det er at samfundet er indrettet. Det er ikke altid logisk. Så for unge i oprørssituationer, så er det også nogle gange lidt svært at forstå noget der ikke giver mening [...]. Og det er så den opposition, man kan være nødt til at gå ind i og finde ud af, hvordan forholder man sig så til den. Og så gøre det til deres projekt, i stedet for dem mod verden, fordi der er nogen af dem, de kæmper mod verden, og det er for tungt.” (Bilag 3:18)

De unge må således selv finde ud af, hvad deres holdning til cannabis er, når det debatteres i samfundet og, som vores ekspert også nævner, så gør de det til deres eget projekt at finde ud af, hvordan de skal forholde sig til cannabis. Det kan dog være svært for de unge, når de får at vide, at det er forbudt og farligt, samtidig med at der bliver argumenteret for en mulig legalisering, fordi cannabis kan være godt for nogen. Dette nævner en af vores informanter ligeledes (Bilag 12:2).

Samfundsdebatten omkring cannabis kan potentielt give anledning til, at flere får lyst til at prøve det for dermed at danne sin egen holdning. Som vores ekspert nævner, opstår problemet, når de, som prøver det, bliver ved med at gøre brug af cannabis, fordi de finder det hyggeligt (Bilag 3:18). Det er dog, ifølge vores ekspert, ikke kun samfundsdebatten omkring legalisering eller ej, der har betydning for ungdomskulturen og de unges holdninger, men også internettet og de sociale medier. På Facebook findes der forskellige fora, hvor man blandt andet kan købe og sælge cannabis og, som vores ekspert nævner i nedenstående, kan det at være en del af disse fora også gøre, at de unge ser cannabis som værende en normalitet. De unge spejler sig således i andre og i det, der virker normalt:

”Altså internettet har en kæmpe betydning, Facebook-sider. Jo mere noget virker normalt, altså det gælder jo også med alt mulig andet. Så den sociale pejling, flertalsmisforståelsen om, at det gør alle jo, og den bliver jo tydeligere, hvis man render ind i fora, gang på gang, hvor der sælges et eller andet, og så siger man ”nå ja, men så er det jo nok meget normalt.” (Bilag 3:17)

Ovenstående udtalelse understøttes af det vores informanter fortæller omkring sociale medier og det at være ung i dag. Hertil udtaler en af informanterne følgende:

”Altså verden bliver fremstillet i medierne og det er også det man bliver nødt til at tage forbehold for, man kan ikke bare tænke [...] okay jamen det er sådan de vil have jeg skal gøre. Det er et ideal man opstiller så der er noget at stræbe efter.” (Bilag 12:9)

Mange af de øvrige informanter deler samme holdning, som ovenstående udtalelse. De unge mener desuden, at man skal forsøge at være kritisk, overfor det man får at vide i medierne, og på den måde også forsøge at danne sin egen holdning.

7.4.2 Et perfekt selv

Når medierne opstiller et ideal, forsøger mange unge at stræbe efter og måle sig med dette. I den forbindelse udtaler en af vores informanter:

”Der er så mange krav til unge i dag, med ja både indeni og udenpå og man har altid lyst til at fremstille den bedste side af sig selv, så de andre også kan få samme billede af en, som man ønsker man selv havde.” (Bilag 12:7)

Ovenstående udtalelse kan forstås indenfor rammerne af den perfekte normalitet, og hvordan unge forsøger at jage det perfekte. Unge forsøger at leve op til den perfekte normalitet, som bliver fremstillet både i samfundet og på de sociale medier. Hvis det for de unge ikke kan lade sig gøre, at være en del af denne normalitet, får de et billede af sig selv som værende et uperfekt selv (jf. Selvet i Ungdomsforskningen).

Nedenstående udtalelse, fra en af vores informanter, forklarer ligeledes hvordan unge bliver præget af skolen og samfundet:

”Så er der jo også skolen og også samfundet generelt, de vil jo gerne lave os perfekte og så videre og vi skal jo helst alle sammen være 12-tals elever, vi skal se godt ud og vi skal have mange penge og alt det der som der bliver snakket om i dag.” (Bilag 12:8)

Hertil nævner en anden informant:

”Man bliver jo altid smittet af, hvordan samfundet ser på ting. Så det er jo ligesom det samfund, man kommer ind i, der bestemmer, hvordan man ser på tingene meget af tiden.” (Bilag 11:3)

Disse udtalelser kan forstås i forhold til den tidsmæssige synkronitet og presset om, at unge skal danne deres liv og valg, for at vise deres normalitet i samfundet (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). De unges personlige tid må derfor tilpasses samfundet. Når unge skal klare sig godt og hurtigt gennem en uddannelse, og derefter komme ud på arbejdsmarkedet, bliver dette derfor den perfekte normalitet. Dette kommer også til at præge de sociale medier og de personer, som de unge vælger at spejle sig i, eller se op til. Dette skyldes, at der er mennesker på de sociale medier, som også bliver påvirket af den normalitet, der eksisterer i samfundet, og derfor vælger enten at forsøge at efterligne denne normalitet, eller at gøre oprør mod den, ved for eksempel at indtage cannabis. Dette kan sættes i rammerne af den tidsmæssige panik, hvor cannabis bliver en måde, hvorpå unge forsøger at gøre oprør med kravet om at tage stilling til deres fremtid (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Der er, for de unge, mange muligheder og veje de kan gå, hvorfor de må træffe et valg om, hvad der er rigtigt og forkert. Unge kan, som følge heraf, komme til at sidde i klemme mellem de valg, der skal træffes og deres selvkonstruktion i forhold til, hvem de er, og hvem de kan blive (jf. Selvet i

Ungdomsforskningen). Derudover opstiller samfundet nogle valg, som den unge er nødt til at forholde sig til for at vise sin normalitet, for eksempel i forhold til uddannelse:

”Vores samfund er netop bygget op til det her, du fandeme en verdensmand uanset hvem du er. Når man så finder ud af det er man ikke, så fungerer alt jo ikke.” (Bilag 11:25)

En manglende overholdelse af de krav samfundet opstiller, blandt andet i forhold til uddannelse, kan gøre, at der fra samfundets side bliver sat spørgsmålstejn ved den pågældende unges moral. På baggrund af dette kan de unge blive set som dovne eller usikre, fordi samfundet ikke mener, at de bruger deres personlige tid meningsfuldt (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Vi kan argumentere for at dette sker, når unge gør brug af cannabis.

Den perfekte normalitet kan omvendt være at indtage cannabis, da unge kommer fra forskellige baggrunde, som de ikke nødvendigvis lægger mærke til har indflydelse på dem. Dette ser vi også Mads Haugaard argumentere for, da han nævner tre typer af unge cannabisbrugere. Først nævner han de *socialt udsatte*, som kommer fra hjem, hvor de har det svært på flere måder, og hvor de unge oplever en mangel på kærlighed fra deres forældre. Dernæst nævnes *hippie-unge*, der lever under trygge rammer og kommer fra hjem, hvor forældrene har en holdning til, at mennesket generelt set er eksperimenterende. Sidst at nævne er dem, han kalder for *rich-kids*, hvor de unge oplever, at forældrene på en eller anden måde har forsømt dem følelsesmæssigt, så de ikke tror på sig selv. Disse unge er vant til at have en vis status, uden at have selvindsigt i deres eget liv (Bilag 3:15). Mads Haugaard lægger vægt på, at det er de unges subjektive oplevelse af omsorg og kærlighed fra forældrene, og dermed ikke nødvendigvis forældrenes manglende evne til at udtrykke sig. Forældre udtrykker kærlighed efter evne, og nogle evner desværre ikke at give ret meget grundet egen livssituation (Bilag 3:15).

I forbindelse med ovenstående, kan man argumentere for, at den perfekte normalitet kan være forskellig fra miljø til miljø (jf. Selvet i Ungdomsforskningen). Det kan være forskelligt, hvor hårdt unge rammes af den perfekte normalitet, og dette kan have noget at gøre med de klasse-mæssige forskelle, der er i samfundet. Dette kan have betydning for, at unge, fra mindre privilegerede miljøer, har sværere ved at håndtere deres egen selvkonstruktion, og derfor begynder at gøre brug af cannabis. Det kan dog også ses fra en anden vinkel, som kan have noget at gøre med, at den unge ser den perfekte normalitet ud fra det miljø, den unge kommer fra. Cannabis kan, i nogle miljøer, ses som en normalitet, hvorfor disse unge kan se cannabis som værende et normalt stof at indtage. Dette hænger

dog ikke sammen med resten af samfundets opfattelse af cannabis, hvor det anses som en afvigende adfærd (jf. Tidstyring i unge stofbrugeres liv). Som vores ekspert også nævner, oplever de socialt udsatte unge, at der er noget, der mangler på hjemmefronten. Det kan blandt andet være mangel på kærlighed eller følelsen af, at forældrene er ligeglade. De socialt udsatte unge oplever derfor ikke, at der er noget at miste på hjemmefronten, hvorfor nogle begynder at gøre brug af cannabis (Bilag 3:15). Forskellen fra de socialt udsatte unge til hippie-unge er, at hippie-unge ofte kommer fra gode hjem, hvor disse unge oplever omsorg og kærlighed, hvorfor de har en oplevelse af, at der vil være noget at miste, hvis de fortsatte en livsstil med cannabis. Hippe-unge har det ofte godt både socialt og på hjemmefronten, hvorfor cannabis måske ikke er så tiltrækkende. Cannabis kan derfor være noget, der skal prøves, men sandsynligheden for, at disse unge vil få et problem med det, er ikke stort. Derudover er der dem, han kalder for rich-kids, der på en eller anden måde oplever, at de mangler følelsesmæssig omsorg på hjemmefronten. De tror ikke på sig selv, og det kan i sidste ende blive farligt, da disse rich-kids ikke har selvindsigt og er ligeglade med at få et forbrug af cannabis, fordi de oplever, at de ikke har noget at miste på hjemmefronten (Bilag 3:15). Mads Haugaard udtaler dertil, at der i alle kategorierne kan være tale om nogle unge, der udadtil virker som om, at de har styr på tingene, hvilket reelt set ikke er tilfældet (Bilag 3:16).

7.4.3 At spejle sig i andre

Vigtigheden i at unge har det godt på hjemmefronten er essentiel for deres identitet og holdning til cannabis (jf. Selvet i Ungdomsforskningen; Bilag 3:15). Dette kan, som Mads Haugaard kommer ind på, være altafgørende for, om den unge blot prøver cannabis eller fortsætter et forbrug, de har svært ved at komme ud af igen. Dette fremgår ligeledes i vores tidligere undersøgelse, hvor unges forhold til deres forældre er væsentligt, i forhold til om de prøver cannabis eller ej (Andersen et al., 2017:20). Det er derfor vigtigt, hvem de unge spejler sig i, både som før nævnt med sociale medier, men også fra hjemmets side. Mads Haugaard forklarer videre:

”Forældre-delen. Venskabsdelen i forhold til hvem man spejler sig i.” (Bilag 3:17)

Lige netop venskabsdelen spiller også en stor rolle for de unge, og hvem de spejler sig i. Dette gælder både i samfundet, på sociale medier og i forhold til unges sociale bekendtskaber. Da unge selv er ansvarlige for deres liv og deres egen selvkonstruktion, må de, som tidligere nævnt, overveje hvem de er, og hvem de kan blive. Dette kan være frustrerende i forhold til, hvorvidt der findes et rigtigt og

forkert valg, og hvad dette er, hvorfor de spejler sig i andre unge (jf. Selvet i Ungdomsforskningen). Ifølge en af vores informanter, spiller dette således en vigtig rolle, når det kommer til brugen af cannabis. Han fortæller for eksempel, at vennegruppen er med til at skabe den indledende nysgerrighed omkring cannabis (Bilag 12:4). I forlængelse heraf kan vi i vores tidligere undersøgelse se, at flere af respondenterne forklarede deres brug af cannabis med, at flere af deres venner gjorde det (Bilag 1:3ff). Det svære for den unge er ikke nødvendigvis de mange valg, der skal træffes, men derimod oplevelsen af ikke at kunne måle sig med de andre. De vil gerne opnå samme succes, eller mere, i forhold til deres venner, søskende eller andre på sociale medier de ser har et liv, de gerne vil leve. I forlængelse heraf udtaler en af vores informanter følgende:

“ [...] jeg har selv en far der er meget imod, [...] men så har jeg også en storebror der snakkede meget positivt om det, ikke tvang mig til at prøve det, men viste mig nogle dokumentarer og sådan noget, så der havde jeg sådan lidt en rollemodel der sagde en ting og en rollemodel der sagde en anden [...]” (Bilag 12:19f)

Informanten fortæller her hvordan han har to rollemodeller, med modstridende holdninger til cannabis, hvormed han skulle vælge, hvem han ønskede at spejle sig i. Dette kan således udgøre en del af det pres, de unge føler i forhold til at skulle konstruere sig selv, samt at skulle passe ind i den perfekte normalitet. En reaktion på dette kan være en selv-rettet adfærd, som kan være, at de indtager cannabis (jf. Selvet i Ungdomsforskningen). Dette kan forstås i rammerne af den tidsmæssige stratifikation, hvor de unge selv må finde ud af, hvordan de bruger deres tid. De unges personlige tid skal tilpasses samfundet, for på den måde at blive socialt integreret. Da omgangskredsen er en vigtig del, når det drejer sig om at vise sin normalitet, kan den også have stor betydning, når det drejer sig om unges identitet og holdning til cannabis (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Man kender måske nogen, der har prøvet cannabis, og som fortæller om deres positive oplevelser, hvilket kan gøre, at unge ændrer holdning eller får lyst til at prøve det, som nævnt tidligere (jf. Cannabis - en tillært adfærd). Selvom vennegruppen har stor betydning, mener mange af vores informanter, at det er ens eget valg at indtage cannabis. Det handler om at turde at sige fra, selvom man står i en vennegruppe, der gør brug af cannabis.

“ [...] det er sit eget valg. Jeg har mange venner der har prøvet og en som var afhængig og så videre, men altså jeg føler bare selv at jeg har haft, hvad skal man sige, at jeg har mod til at

tage mine egne beslutninger og føler også at jeg kan det uden at blive set ned på eller sådan.”
(Bilag 12:4)

I denne udtalelse ses vigtigheden i, at de unge kan få lov til at danne sig selv og få lov til at tage beslutninger, uden at blive set ned på. Det er før nævnt, at hvis unge ikke følger de opstillede normer om blandt andet uddannelse, bliver der sat spørgsmålstegn ved deres moral, samt opstillet anklager om usikkerhed og dovenskab (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Der kan dog med dette citat argumenteres for, at unge har mod på selv at finde deres vej og ikke er bange for, at andre sætter spørgsmålstegn ved deres valg og beslutninger.

Der er flere faktorer der spiller ind, når det handler om, hvorfor de unge vælger at indtage cannabis. Både samfundet, de sociale medier, forældrene og omgangskredsen har en betydning. Informanterne kommer desuden ind på, at omgangskredsen, der består af andre brugere af cannabis, helt sikkert er noget, de er bange for at miste, hvis de på et tidspunkt vil ud af et forbrug af cannabis. Omgangskredsen kommer således til at spille en væsentlig rolle i forhold til brugen af cannabis. Nogle accepterer ikke, at deres venner indtager cannabis, og derfor tager de afstand til det. Dette forklares her:

“ [...] altså de venner der ikke ryger, altså når vi sidder og ryger en joint så er de der ikke, fordi de gider da ikke sidde i sådan et rum hvor der er fuldstændig koget vel.” (Bilag 12:5)

Man kan derfor også miste nogle af sine venner, hvis man begynder at eksperimentere med ting, som ikke er i vennernes interesse. Dette kommer Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune, også ind på, da han fortæller:

“ [...] men hvis du nu kigger rundt på din omgangskreds, var der ikke nogen af dem, som du ikke ser nu, som egentlig kunne være okay at se”. Og så er det, at de begynder at sige “nå ja, det kunne egentlig godt være.” (Bilag 3:18)

De venner, man eventuelt kommer til at miste, kunne netop være dem, som var gode at holde fast i, for at komme ud af et forbrug, eller lade være med at prøve det til at starte med. Eftersom debatten omkring cannabis stadig finder sted, synes unge det er spændende, at danne deres egne erfaringer. De tænker derfor ikke over de konsekvenser, det eventuelt har i forhold til venner, familie og skolen.

7.4.4 Et nysgerrigt selv

Som en forklaring på hvorfor nogle unge indtager cannabis, fortæller Mads Haugaard, at der er tale om en nysgerrighed, kombineret med en følelse af udødelighed (Bilag 3:16).

Netop nysgerrigheden omkring cannabis er noget, mange af respondenterne fra vores tidligere undersøgelse lægger stor vægt på, hvor der blandt andet nævnes, at man som ung er nysgerrig:

“Det er jo ret kontroversielt, og som ung er man jo nysgerrig.” (Bilag 1:5)

For at tilfredsstille denne nysgerrighed finder de unge således sammen med andre unge, som har samme passion og nyder cannabis. Det kan være venner, de hele tiden har haft, nye venner de får på uddannelsen eller i omgangskredsen af cannabisbrugere. Dette aspekt kan yderligere belyses af subkulturteori, hvor individer finder sammen i grupper, der lever efter normer og værdier, der afviger fra de, der er opstillet af samfundet (Cohen, 2014:188). Denne gruppeadskillelse bunder, ifølge Cohen, i en statusfrustration, der opstår, når individet ikke er i stand til at leve op til samfundets forventninger (ibid.:186). I forlængelse heraf udtaler en vores informanter:

“Alle dem der ryger meget, dem kender man alle sammen, vi kender alle sammen hinanden.”

(Bilag 12:4)

Her kan vi inddrage den tidsmæssige indlejring, som forstås på den måde, at jo mere socialt integreret den unge er i forhold til meningsfulde sociale roller, desto hurtigere passerer tiden (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Hvis de unge er i en omgangskreds, hvor det giver mening at være, og hvor de har det godt, passerer tiden således hurtigere. Denne følelse af at høre til, og at tingene giver mening, kan afholde unge fra at blive en del af en subkultur. Meningsfulde sociale roller er, for de unge, med til at danne dem som personer, da de spejler sig i andre (jf. Selvet i ungdomsforskningen). Disse roller kan både være forældrene, omgangskredsen eller en helt tredje part, der er med til at holde den unge på rette spor. De meningsfulde sociale roller er dem, der lever op til samfundets forventninger omkring de valg, den unge bliver nødt til at tage. Der kan for eksempel være tale om valg af uddannelse. Når de unge følges ad og støtter hinanden i disse roller, danner de sig nogle erfaringer. Dog tænker de stadig over, hvordan de vil forme deres liv, ud fra de valg der kræves, de tager, hvormed de viser deres normalitet (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). De mange valg kan

desuden medføre, at de unge finder det uoverskueligt at skulle tage stilling til uddannelse, job og familie. Dette kommer en af vores informanter ind på, da der udtales:

“ [...] alle de muligheder og alt det man gerne vil være med til, der er mange ting og det er måske ikke det hele man kan nå. Så kan det være man måske kompensere lidt for det ved at tage en pind [joint] eller et eller andet [...]” (Bilag 12:8)

Dette kan ligeledes ses indenfor rammerne af de unges mange valg, hvilket kan skabe en tidsmæssig panik. Denne tidsmæssige panik kan skabe forvirring omkring de valg, der skal tages (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Dette kan få nogle unge til at føle, de bliver nødt til at kompensere for de valg, eller fravalg, de har fortrudt, hvilket kan skabe en følelse af rastløshed.

7.4.5 Et normalt selv

Cannabis giver ikke kun unge problemer, men er også en måde hvormed de forsøger at løse de problemer, de har. Nogle unge ved ikke, hvad de skal bruge fritiden på, eller også kan der være for meget fritid til, at de kan udfylde den med spændende og meningsfulde handlinger og gøremål, hvorfor der kan opstå et tomrum (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Dette kan opfattes som problematisk, og cannabis kan derfor blive en måde, hvorpå unge forsøger at udfylde dette tomrum. I den forbindelse udtaler en af vores informanter følgende:

“Jeg synes det er lidt svært fordi, jeg tror sådan lidt på at på nogle punkter udfylder cannabis et lidt sådan tomrum. Altså man har noget sådan fritid eller et eller andet hvor man ikke har noget at give sig til og så tænker man sådan lidt, okay så kan jeg gøre det her og så får man den her [...]” (Bilag 12:5)

Her fortæller han, at cannabis kan være med til at udfylde et tomrum, som nogle unge kan føle, hvis de ikke ved, hvad de skal give sig til i deres fritid. Cannabis bliver således en løsning og ikke et problem. Det bliver en måde, hvorpå unge stadig kan føle, de har truffet et valg, i og med de har et tomrum i fritiden, som de forsøger at kompensere for, ved at indtage cannabis. I forhold til de unges selvkonstruktion er det vigtigt, at deres personlige tid bliver brugt på noget meningsfuldt, da dette er afgørende for deres identitet og følelsen af formål og retning i deres liv (jf. Selvet i Ungdomsforskningen). Mads Haugaard mener desuden, at det er problematisk, hvis der ikke sker noget i de unges liv:

”Typisk er problemet, at der sker ikke en skid. Der sker ikke noget i skolen, de får ikke lavet noget som helst, de flytter sig ikke nogen steder hen i positiv retning. I bedste fald står de i stampe, i værste fald går det stille og roligt nedad, og de kan ikke selv se det.” (Bilag 3:4f)

Det kan dog være, at de unge ikke selv har den samme opfattelse. Mads Haugaard kan dog godt sætte sig ind i, hvorfor de unge prøver cannabis:

”Jeg kan godt forstå, at man prøver det af. Det er spændende og det giver noget, selvfølgelig gør det det, for ellers bliver man ikke ved.” (Bilag 3:17)

Han mener dog stadig ikke, at cannabis er en meningsfuld handling i de unges liv. Der kan derfor argumenteres for, at unge, som i deres personlige tid gør brug af cannabis, kan miste følelsen af formål og retning i deres liv, og at dette har betydning for deres identitet. Hertil nævner en af vores informanter desuden:

”Alt det som man har opbygget med ens tankegang og sådan noget, det fungerer jo ikke længere. Fordi det hele hænger ikke sammen, som sådan et puslespil. Du har most brikkerne ned, og så fungerer det jo ikke, så kolliderer du jo, og så kan du ikke en skid. Du går helt ned og bliver deprimeret.” (Bilag 11:25)

Ifølge informanten kan man gå i stå og blive deprimeret, hvilket kan give anledning til et videre forbrug af cannabis, for at skabe en følelse af, at fungere normalt. Hertil udtaler en af de øvrige informanter:

”Man siger, at når du ryger for at blive skæv, så er det et forbrug, men når du bare ryger for at holde dig normal, så er det et misbrug. Der er nogle af dem, der er så afhængige af hash, de bliver jo ikke engang skæve af det mere. De ryger bare for at holde sig normale.” (Bilag 11:9)

Når brugen af cannabis bliver et forsøg på at forholde sig normal, prøver den unge samtidig at skabe et perfekt selv under velkendte omstændigheder. Disse unge sammenligner sig selv med hvad de

opfatter som normalt, og ikke med samfundets perfekte normalitet. En af vores informanter fortæller desuden:

“ [...] man kommer ikke rigtig videre [...] mange får ikke taget en uddannelse, man skal gå om, fordi man bare ryger og bare sidder derhjemme og spiller computer.” (Bilag 12:20)

Man kan argumentere for, at unge, som har et tomrum, ser deres personlige tid som fri fra samfundets strukturer, hvilket vil sige, at de ikke vil opleve et tidspres fra omgivelserne. De kan dog forsøge, at udfylde tomrummet ved brug af cannabis. Unge, der indtager cannabis, kan derfor tabe deres orientering mod fremtiden og komme til at sidde fast i frosset tid (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Dette kommer en af vores informanter ind på her:

”Jeg tænker sådan ambitionsmæssigt, så er det lidt en måde, altså i stedet for at sådan, altså at kontrollere ens impulser og sige nu tilsidesætter vi lige de her behov, så siger man ej det er lige meget, jeg gider ikke se lagt frem i tiden, jeg ryger bare en pind [joint]. Altså man bliver mere kortsigtet og tænker ikke sådan ud i fremtiden.” (Bilag 12:10)

Unge med et forbrug af cannabis kan derfor risikere at sidde fast i nutiden og ikke forholde sig til fortiden eller fremtiden. De unge, der sidder fast i frossen tid, vil derfor forsøge at få tiden til at gå og dermed prøve at finde alternative løsninger, som kan være indtagelse af cannabis. Hvis de unge ikke er ordentligt socialt indlejret, passerer tiden langsomt, og de kan derfor komme til at mærke et tomrum, som gør, at de kan overveje at indtage cannabis (jf. Tidsstyring i unge stofbrugeres liv). Disse unge bliver derfor låst fast i nutiden, hvilket ikke hænger sammen med samfundets norm omkring uddannelse, job og familie. Hertil fortæller en af informanterne følgende:

“Altså der er nogle de bliver lud dovne og så ved man den person ikke skal ryge, fordi lige så snart de ryger en uge i træk så går de rundt som nogle zombier [...]” (Bilag 12:7)

Cannabis bliver således også en flugt fra hverdagen og en flugt fra at skulle tage valg, hvor ens selv kan blive sat overfor samfundets perfekte normalitet.

Nogle respondenter forklarer desuden indtagelsen af cannabis med, at det er en god måde at få tankerne væk fra hverdagen på, hvor andre beskriver brugen af cannabis som værende en

virkelighedsflugt fra hverdagen (Bilag 1:4, 10ff). Andre respondenter forklarer, at cannabis hjælper de unge med at slappe af samt afstresse efter en hård uge, hvor de har brug for at tænke på andre ting end skolen (Bilag 1:5, 10, 11, 12). Respondenterne nævner især skolen som værende en af grundene til, at gøre brug af cannabis. En respondent skriver:

“Skole- og den generelle livstræthed, gør at tilværelsen indimellem kan være svær. Og psykologer er dyrere end rusmidler.” (Bilag 1:10)

Samfundets perfekte normalitet, hvad angår uddannelse, kan skabe et forventningspres, som unge forsøger at undgå ved at indtage cannabis. Hertil nævner en informant:

“Jeg tror da for eksempel, at folk som ikke ryger har et eller andet forventningspres det synes jeg generelt der er ved unge. I skolerne og sådan noget.” (Bilag 11:14)

Der kan med dette citat argumenteres for, at unge, der ikke indtager cannabis, har et forventningspres til sig selv, eller føler et forventningspres fra andre, som kan være svært at leve op til i forhold til deres egen selvkonstruktion (jf. Selvet i Ungdomsforskningen). Unge møder blandt andet forventninger i skolen, som kan blive for meget, og de vil derfor forsøge at undgå dem. Hertil udtaler en af vores informanter følgende:

”[...] jeg skal lave lektier for eksempel, jamen så har jeg noget andet, som jeg gerne vil i stedet for, fordi jeg har den her vane med at gøre de her ting, og så kan det være meget svært at passe noget andet.” (Bilag 11:9f)

På trods af denne informants udtalelser er det dog vigtigt, at passe sin skole, for det er uddannelse der, i sidste ende, giver et arbejde, hvilket de unge ser som værende en vigtig del af livet og en vigtig del i forhold til fremtiden. En informant fortæller hertil:

”Jamen altså man skal lige have sin uddannelse, inden man kan begynde og tjene flere penge. [...] at kunne forsørge sig selv og andre [...]” (Bilag 11:15)

Cannabis kan derudover blive en måde, hvorpå unge kan holde ud at være i skolen, da det for nogle kan være svært at følge med, som det nævnes her:

” [...] da jeg gik på HTX, jeg kunne ikke altid følge ordentligt med i timerne og sådan noget. Jeg havde ikke lysten. Så det var meget mere spændende at snakke med andre end at sidde der lige pludselig.” (Bilag 11:14)

På den måde må unge cannabisbrugere have en forestilling om fremtiden, og hvad de vil med deres liv. Ud fra ovenstående citater kan vi se, at vores informanter ved, hvad der er vigtigt for at opnå succes og status som et perfekt selv i samfundets perfekte normalitet. De ved godt, det er vigtigt med en uddannelse, selvom det kan være hårdt at komme igennem, svært at følge med i timerne og fokusere på lektier, når man kommer hjem. På trods af dette stræber de alligevel efter den perfekte normalitet. Cannabis kan være måden, hvorpå de kan forsøge at holde fast i fremtidsdrømmen, men hvis de unge ikke kan styre deres forbrug, kan det skade deres fremtidsdrømme.

7.4.6 Opsamling

I forhold til de unges identitet og brugen af cannabis kan der ses en relation mellem, at de ikke ved, hvad de skal bruge fritiden på, at de kan blive forvirrede over, hvilke valg der er rigtige eller forkerte, hvordan de bruger deres personlige tid og indflydelsen fra familie, samfund, sociale medier og venner. Disse er desuden med til at danne de unges holdninger til cannabis. Generelt set kan man sige, at holdningen til cannabis har stor betydning for, om de vælger at indtage det eller ej. Vennerne viser sig også, at have stor betydning, når det drejer sig om unges syn på cannabis, og hvorvidt de prøver det. Der kan blive skabt et forventningspres til de unge, som de forsøger at flygte fra og i deres selvkonstruktion må de finde ud af, hvilken vej de vil gå. Nogle kommer til at træffe valg, som i sidste ende får dem til at sidde fast i nutiden uden nogen orientering om fremtiden.

7.5 Hvad virker, hvad virker ikke?

I dette analyseafsnit vil der være fokus på forebyggelsesarbejdet omkring unge og cannabis. Dette indebærer en redegørelse for hvad vores informanter selv har oplevet af forebyggelsesarbejdet, og hvad de tror kan virke fremadrettet. Eftersom spørgsmålene i vores interviewguide er inspireret af de orienterende begreber differential forstærkning og neutralisering, vil disse begreber gå igen i selve analysen.

I løbet af vores interviews fremgår det tydeligt, at både vores eksperter og de unge mener, at en saglig dialog og vidensdeling omkring cannabis er vejen frem inden for forebyggelsesarbejdet med fokus på cannabis. En af vores informanter udtaler følgende:

“ [...] hvis det er mere sådanne studier og altså tal empiri, så tror jeg det vil have større effekt. Og måske også hvis man får nogle anekdoter, nogle der har haft oplevelser med det, men så skal det selvfølgelig ikke være en skræmmekampagne, jeg synes stadig at man skal have et neutraliseret syn.” (Bilag 12:21)

Informanten efterlyser her en information omkring cannabis, der ikke går ud på at skræmme de unge, eller fortælle dem hvad de skal og ikke skal gøre. Derimod mener han, at hvis de unge får tilbudt den faktiske viden om sagen baseret på videnskabelig forskning, vil det have en større effekt. Dette er et interessant perspektiv, når det kommer til forebyggelse. Der er ikke bare tale om generel viden omkring cannabis, men viden der er baseret på forskning, med en højere validitet end den information, som for eksempel bliver leveret af Sundhedsstyrelsen. Denne iagttagelse bygger på informantens valg af ord som ‘studier’ og ‘talempiri,’ hvilket er et særpræget ordvalg, for en på en ungdomsuddannelse. I forlængelse heraf er det værd at bemærke, at der i dag er unge, som er vidensopsøgende, og ikke bare tager det, andre siger, for gode varer, uden selv at undersøge det. Udover dette nævner informanten, at forebyggelsen skal levere et neutralt syn på cannabis. Der er således tale om en person, der ikke lader sig narre af ‘de voksnes’ udtalelser, men tager sagen i egen hånd. Ligeledes var der nogle af vores respondenter fra den tidligere undersøgelse, der beskrev hvordan de selv undersøgte det, inden de prøvede cannabis (Bilag 1:5, 10). Det er derfor vigtigt ikke at glemme denne gruppe af unge, når vi taler om forebyggelse i forbindelse med brug af cannabis.

Endvidere udtaler en af vores andre informanter følgende, da vi spørger ind til hvordan det forebyggende arbejde kunne have størst effekt:

“Folk de skal oplyses 100 procent [...]” (Bilag 12:18)

Han mener ligeledes, at oplysning er den bedste måde at nå de unge på. Igen er der dog tale om, at de unge får alt at vide om cannabis, både de positive og negative sider. I forlængelse af dette udtaler Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune:

“Altså hvis vi ligesom alle andre, var jeg lige ved at sige, siger ”uha, det er noget farligt noget, det vil vi ikke have noget med at gøre,” jamen så kommer vi ingen vegne. Så vi er nødt til at være i dialog med dem, selvom de har en anden holdning [...]” (Bilag 3:5)

Her lægges der vægt på vigtigheden i, at være i dialog med de unge så de også bliver hørt, uanset hvilken holdning de har. På denne måde får de mulighed for, at danne deres egne holdninger ud fra fordomsfrie oplysninger.

Som det fremgår af ovenstående, tager både vores eksperter og informanter afstand til skræmmekampagner og den løftede pegefinger, der siger, 'det må du ikke'. Ud fra dette kan det antages, at de mulige konsekvenser ved brug af cannabis, ikke har den ønskede effekt på de unge. Netop på grund af dette, ser både informanter og eksperter upartisk information og saglig dialog som vejen frem inden for forebyggelsesarbejdet.

Dette kan til dels skyldes, at der er nogle konsekvenser, ved brug af cannabis, der er med til at afholde nogle unge fra at prøve cannabis, eller som en af informanterne fortæller:

“Altså for mig, det der med at der er de uklarheder, det har gjort, at jeg holder mig væk [...]” (Bilag 12:4)

For denne informant har uvisheden omkring cannabissens virkning været med til, at holde ham væk fra cannabis. Dette kan belyses ved hjælp af Akers' begreb differential forstærkning, hvor den eventuelle straf eller konsekvenserne, som handlingen kan medføre, afholder ham fra at agere (jf. Social læringsteori). I forbindelse med nedenstående citat, snakker informanterne om, hvor længe cannabis kan spores i kroppen, og det er tydeligt, at der ikke er nogen af dem, der ved det præcist:

”For hvis man bliver stoppet, hvad er det en måned eller 14 dage, så kan de jo tage det i blodet. [...] Det er meget længere. [...] Er det det? [...] Det kommer an på hvor meget du har røget og i hvor lang tid i streg du har røge.t” (Bilag 12:3)

På trods af dette er der dog stadig unge, der vælger at prøve cannabis. Det er muligt, at en dialog med de unge, som nævnt ovenfor, kan have både en positiv og negativ effekt i forhold til dette. Nogle af de unge vil måske blive skubbet længere i retning af at prøve cannabis, mens andre vil afholde sig fra

det. Dette er en interessant diskussion, som vi vil tage op senere i et diskussionsafsnit. Uvidenhed omkring cannabis kan dog medføre andre og værre konsekvenser, som en af vores informanter kommer ind på i følgende udtalelse:

”Det er nok det der kan være lidt skræmmende ved det, det er også fordi folk ikke ved noget om det og de bare ryger så meget igennem og slet ikke styrer det.” (Bilag 12:6)

Informanten nævner her, hvordan manglende viden omkring cannabis, og den effekt det har, kan føre til, at de unge ikke kan styre deres forbrug. Hvis det ikke er muligt fuldstændig at stoppe brugen af cannabis, kan et alternativ således være at informere omkring stoffet, så man kan sørge for, at det ikke tager overhånd, og i værste fald fører til et misbrug.

Ud fra hvad vores informanter fortæller, kan vi udelukke at en skærpelse af lovgivningen, for eksempel i form af hårdere straffe, vil have nogen effekt på problemets omfang. Hertil nævner en af vores informanter følgende:

”Altså sådan rent lovligt så har det aldrig været noget jeg sådan har tænkt over. Det er virkelig begrænset, det har ikke været, altså mit spørgsmål har ikke været er det lovligt eller ej, det har mere været om det er skadeligt eller ej [...]” (Bilag 12:4)

Det fremgår af dette citat, tænker vores informant ikke over, at det er ulovligt at indtage cannabis. I forlængelse af dette kan vi se, at det er en opfattelse, han deler med flere af de andre informanter (Bilag 11:17; Bilag 12:11). Ydermere udtaler informanten:

”Jeg tror det er noget man ser meget bort fra. Det har i hvert fald aldrig været noget, jeg snakkede også lige med nogle af mine venner inden, det er jo aldrig noget nogen af os har tænkt over.” (Bilag 12:11)

Ud fra dette citat fremgår det, at den mulige straf, og det, at der er tale om en ulovlig handling, ikke spiller nogen rolle for, hvorvidt de unge indtager cannabis. Det vil sige, at hvis forebyggelsesarbejdet skal lægge vægt på konsekvenserne ved brugen af cannabis, så bør den ulovlige del blive inddraget i begrænset omfang. Der skal derfor fremhæves andre former for konsekvenser ved brug af cannabis,

der har en større påvirkning på de unge. Her kan der for eksempel lægges vægt på tabet af venner. I den forbindelse udtaler en af vores informanter følgende:

” [...] men jeg tænker også hvis man er i et fællesskab hvor der ikke ligefrem er en populær holdning til cannabis, så kan der også være nogle konsekvenser ved det, hvis at man selv har lyst til at prøve, altså hvis de andre ikke synes det er en god idé.” (Bilag 12:6)

I citatet lægger informanten vægt på, at omgangskredsen kan have en stor betydning for, hvorvidt unge prøver cannabis. Der henvises til konsekvensen ved at gå imod sine venners holdning til cannabis, da det kan føre til, at man mister dem. Derimod nævner en af vores informanter dog, at brug af cannabis kan åbne op for en helt ny vennekreds:

”Min oplevelse det har været at jeg har fået mange, altså sådan en hel omgangskreds af rygere. Alle dem der ryger meget, dem kender man alle sammen, vi kender alle sammen hinanden og hilser alle sammen på hinanden og jeg kender i hvert fald 200 her i Nordjylland der ryger meget. Jeg tror også at det er det der trækker nogen, mange folk er jo glade, så sidder man og ryger en joint og så sidder man og griner en hel aften hvor man har det skidesjovt, vågner næste dag og så har man det dejligt igen.” (Bilag 12:4)

Informanten har her oplevet at få en meget stor kreds af bekendte i regionen, som han altid kan være sikker på, at have det sjovt sammen med. På trods af dette må vi ikke glemme, at nogle unge ofte mister en del af deres omgangskreds, når de begynder at indtage cannabis. I den forbindelse udtaler en af vores informanter:

”Det opdeler vel ens omgangskreds lidt. Altså dem der ryger og dem der ikke ryger. Det er i hvert fald det, som jeg har oplevet med kollegaer og sådan noget der.” (Bilag 11:11)

Her fortæller informanten om, hvordan han selv har oplevet, at hans omgangskreds er blevet opdelt på grund af et brug af cannabis. Der er således nogle venskaber, der ikke kan overleve, hvis den ene part vælger at tage cannabis, og den anden ikke gør. I forlængelse af dette taler vores informanter senere i interviewet om, hvad man kunne have gjort for at forhindre, at de tog cannabis.

”Sat mig i et andet selskab [...] Ja, det sku nok helt fra skolen af.” (Bilag 11:24)

Vores informanter er således enige om, at det har været deres omgangskreds, der har været medvirkende til deres forbrug af cannabis. Den ene nævner blandt andet, at det er noget, der skulle have været fokus på allerede, da de gik i grundskolen (Bilag 11:24). Her finder vi det relevant at bemærke, at vi, i forbindelse med deltagelse i et forældremøde i en 7. klasse, oplevede, at forældrene ikke kunne forstå, at de allerede skulle have en samtale omkring alkohol (Bilag 7:2). I forlængelse af dette kan vi argumentere for, at de ligeledes finder det for tidligt, at diskutere cannabis og andre euforiserende stoffer. Der eksisterer dermed en diskrepans mellem, hvornår nogle unge stifter bekendtskab med cannabis, og hvornår forældrene mener, at de gør.

Endvidere har vi i vores tidligere arbejde med dette emne fundet, at unges omgangskreds har betydning for hvorvidt de prøver cannabis. Det er særligt vennernes alder samt i hvor høj grad, de er sammen med dem i løbet af ugen, der har betydning (Andersen et al., 2017:8, 20). I den forbindelse fandt vi, at jo oftere du er sammen med dine venner i løbet af ugen, desto større er sandsynligheden for, at du prøver cannabis. Ydermere fremgik det, at hvis størstedelen af ens vennegruppe består af ældre personer, er der en større sandsynlighed for, at man prøver cannabis (Andersen et al., 2017:20). Da informanterne bliver spurgt ind til, hvad skolerne kan gøre for at mindske de unges forbrug af cannabis, kommer en af dem med følgende forslag:

”Jeg ved i hvert fald hvis der var kommet en politirazzia, så ville der være noget mindre der havde hash med sig, og så ville de derfor også ryge lidt mindre.” (Bilag 12:15)

Ud fra dette citat kan vi udlede, at der er nogle former for skræmmekampanjer, der kan have en effekt på de unges brug af cannabis. Uanmeldte razziaer på skolen kan først og fremmest føre til, at de unge ikke medbringer euforiserende stoffer i skolen. Dernæst kan det føre til, at de ikke indtager cannabis i skoletiden, og således generelt indtager mindre i løbet af dagen. Konsekvensen og dermed straffen for, at være i besiddelse af og indtage cannabis bliver dermed tydeligere for de unge. Endnu engang viser begrebet differential forstærkning sin relevans, da den kan belyse, hvordan frygten for at blive opdaget under en razzia på skolen, kan mindske brugen af cannabis. Dette kræver selvfølgelig, at der eksisterer en tydelig konsekvens, hvis den unge bliver taget i en razzia. Det har ingen effekt, hvis reglerne ikke bliver håndholdt. Hertil udtaler en af informanterne følgende:

”Man bliver smidt ud, hvis man er i besiddelse af noget på skolen, men det er ikke noget de er særlig gode til at opretholde vil jeg sige [...]” (Bilag 12:14)

I dette citat kommer det frem, at vores informant ikke er særlig imponeret over sin skole, når det kommer til at håndhæve deres egne regler. Ifølge hende er konsekvensen for besiddelse af cannabis og andre stoffer på skolens område nærmest ikke eksisterende. Følger vi Akers’ begreb om differential forstærkning, kan denne manglende håndhævelse være medvirkende til, at skolens elever indtager cannabis, på trods af de opstillede regler.

”Altså selvfølgelig gør man det ikke i skolen, hvis det er man er mega bange for at blive smidt ud. Så gør man det nok ikke lige i skolen.” (Bilag 11:21)

I dette citat fremstår det tydeligt, at nogle klare og tydelige konsekvenser, hvis man bliver taget med cannabis, kan være med til at mindske de unges forbrug.

Når vores informanter taler om konsekvenserne ved brug af cannabis, er der dog én ting, de alle er enige om, der påvirker dem; forholdet til deres forældre. Hertil udtaler en af informanterne følgende:

”Altså før jeg blev 18, hvor min mor gik og tjekkede mine ting og sådan noget, der var der da også et socialt forhold der gik lidt galt der, fordi hun var jo ikke enig i, hvad jeg gjorde. Men nu er jeg jo 18, så der er ikke rigtig noget der længere. Men altså det var jo også svært at komme hjem sådan.” (Bilag 11:13)

Ifølge ovenstående citat var brugen af cannabis med til at udfordre informantens forhold til sin mor, fordi hun ikke brød sig om hans brug af cannabis, hvilket han var klar over, før han begyndte. Det er gennemgående, at vores informanter er bekymrede for, at skuffe deres forældre, hvis de finder ud af det. Denne pointe understreger en af vores øvrige informanter:

”Jeg tænker sådan, selve elementet med ens forældre synes jeg selv spiller større end når man ryger, fordi man vil virkelig ikke blive opdaget, hvis ens forældre heller ikke kan lide det, for så skuffer man dem. Så der vil jeg sige det holder det lidt mere både dæmpet, men også holder det væk sådan i smug, fordi man ikke vil skuffe, sådan har jeg det i hvert fald, jeg vil ikke skuffe mine forældre. Jeg vil ikke have de opdager det.” (Bilag 12:17)

For denne informant er det meget vigtigt, at hans forældre ikke finder ud af at han indtager cannabis, fordi han nødt vil skuffe dem. Denne frygt for at skuffe sine forældre er medvirkende til, at informanten forsøger, at holde sit forbrug af cannabis mere afdæmpet. Forældrene har dermed en væsentlig påvirkning i forhold til de unges opfattelse af deres eget forbrug af cannabis. Endvidere fortæller vores informanter følgende, da snakken falder på, hvorfor de tror, der er nogle, der vælger cannabis fra:

“ [...] måske er det fordi, at der nogen der har lyttet for meget til deres forældre. Så har de fået at vide, at det er dårligt, og så gør de det ikke. Dem jeg oplever, det er nogen som har ret strikse forældre.” (Bilag 11:22)

Ifølge denne informant har forældrenes opdragelsesstil meget at sige i forhold til, om den unge vælger at indtage cannabis. Dette understøttes desuden af, at vi tidligere har fundet frem til, at der er en signifikant sammenhæng mellem de unges forhold til deres forældre, og hvorvidt de har taget cannabis (Andersen et al., 2017:20).

Slutteligt er det værd at fremhæve, at valget om at indtage cannabis, ifølge vores informanter, opstår spontant for mange (Bilag 11:23). Dette fremhæves desuden af nogle af vores respondenter fra den tidligere undersøgelse (Bilag 1:9). For de fleste gælder det, at de 'bare lige ville prøve det,' hvorefter det ender ud med at blive en vane (Bilag 11:5, 7, 21). En bredere information omkring cannabis, dets faktiske effekt på kroppen, både hvis man kan styre det, og hvis man ikke kan, vil derfor, ifølge vores informanter, være med til at afholde nogle af de unge fra at prøve det i første omgang. I de fleste tilfælde, er det således de unges nysgerrighed omkring cannabis, som forebyggelsesarbejdet skal fokusere på.

7.5.1 Opsamling

Ud fra ovenstående er det blevet tydeligt, at unge i dag er vidensopsøgende. Dette er således med til at påvirke, hvilken effekt forebyggelsesarbejdet har i forhold til holdningen og brugen af cannabis. Skræmmekampanjer omhandlende cannabissens påvirkning på kroppen og ens sociale liv har således ikke længere nogen effekt. I forlængelse af dette er det desuden tydeligt, at det for vores informanter øjensynlig ikke spiller nogen rolle, at det er ulovligt. De unge mener derfor, at det kan have en bedre

virkning, hvis der er tale om en vidensdeling, der har fokus på at oplyse de unge, frem for at afskrække dem. Denne form for forebyggelse kan medføre færre brugere, og i særdeleshed færre misbrugere. Så vidt cannabis fortsat er ulovligt, mener de unge desuden, at det er vigtigt at de opstillede regler omkring brugen af det, bliver håndhævet. Hvis dette ikke er tilfældet, eksisterer der ikke nogen forventning om straf, hvorfor de unge bliver mere tilbøjelige til at prøve det.

8.0 Diskussion

8.1 Ulovligt – og hvad så?

I forbindelse med vores analyse er det blevet tydeligt, at vores informanter ikke tænker over, at cannabis er ulovligt. Denne del af diskussionen vil derfor se på, hvorfor unge gør noget, de godt ved er ulovligt.

Der kan være flere årsager til, at unge gør noget ulovligt, som for eksempel at tage cannabis. Unge befinder sig i en periode i deres liv, hvor de i høj grad afprøver grænser i forbindelse med dannelsen af deres identitet. Nogle unge gør det blot ved at udfordre forældrenes opstillede regler, for eksempel ved at være for længe ude om aftenen eller lade være med at rydde op på deres værelse. Dette kan anses for at være en harmløs måde at presse grænserne, hvis man sammenligner med andre unge, som tager det til et nyt niveau og udfordrer, hvad der er ulovligt, for eksempel ved at indtage cannabis. Ud fra vores analyse kan vi dog se, at det faktum, at cannabis er ulovligt, sjældent er en del af de unges overvejelser, før de vælger at tage det. Det kan her diskuteres, hvordan dette aspekt skal opfattes; bundet opfattelsen af cannabis i, at unge simpelthen glemmer, at det er ulovligt, er det deres måde at udfordre samfundet og dermed gøre oprør eller er der tale om noget helt tredje?

I forbindelse med vores fokusgruppeinterviews fremgik det, at vores informanter godt var klar over, at cannabis er et ulovligt stof. Derudover har vi den opfattelse, at de fleste unge, på et eller andet tidspunkt har haft en samtale omkring cannabis, enten i skolen i forbindelse med forebyggelsesarbejde, eller derhjemme med deres forældre, hvor de er blevet klar over, at det er ulovligt. Vi mener dermed, at en simpel forglemmelse, som årsag til at unge tager cannabis, kan afvises. Derudover blev vi, af flere omgange i forbindelse med vores fokusgruppeinterviews, mødt med en holdning om, at cannabis ikke er farligt, eftersom vores informanter af flere omgange sidestillede det med alkohol (Bilag 11:2, 7; Bilag 12:1, 9, 19). I analysen har vi belyst dette aspekt som en neutraliseringsteknik, hvor de unge forsøger at legitimere deres positive holdning til og brug af cannabis (jf. Fordømmelse af fordømmeren). Dette kan dog anses for at være de unges måde at udfordre det syn på cannabis, der er dannet på baggrund af lovgivningen. I undersøgelsen *The importance of cannabis culture in young adult cannabis use* fandt de ligeledes, at informanterne ikke anså cannabis for at være farligt (jf. Litteraturreview). Hertil kan brug af cannabis desuden ses som et opgør med den perfekte normalitet, som samfundet, ifølge Sørensen og Nielsen, lægger op til (jf. Et perfekt selv; Sørensen & Nielsen, 2014:47). Ydermere kan vi argumentere for, at det samfund, vi

har i dag, har åbnet op for, at de unge udfordrer de opstillede regler. Som vi kommer frem til i analysen har debatten, om hvorvidt cannabis skal legaliseres eller afkriminaliseres, været med til at forvirre de unge i forhold til, hvordan de skal forholde sig til det (jf. Holdninger i et identitetsperspektiv). På den måde bliver der skabt en yderligere nysgerrighed omkring, hvad cannabis egentligt er, og som en af vores respondenter fra den tidligere undersøgelse skrev, så er unge af natur, nysgerrige (Bilag 1:5). Flere af vores respondenter angav desuden selv nysgerrighed som årsagen til, at de prøvede cannabis første gang (Bilag 1:3ff). For selv at kunne komme med en velovervejede vurdering af, hvorvidt cannabis skal være lovligt eller ej, bliver de unge inspireret til at få deres egne erfaringer med det. Debatten skaber en nysgerrighed, der 'tvinger' den unge til at prøve cannabis. Endvidere kan vi argumentere for, at de unge opfatter cannabis som værende i en gråzone, fordi forskellige aktører ikke kan blive enige om dets kategorisering som ulovligt. Det er således denne gråzone, der kan være en medvirkende årsag til, at de unge er villige til at bryde loven, når de tager cannabis. I forhold til overholdelse af lovgivningen er der flere steder, hvor man opererer i en gråzone, eftersom der er personer, der kører 85 kilometer i timen, hvor de kun må køre 80, et eksempel en af vores informanter da også benytter sig af (Bilag 11:17). De fleste går højst sandsynlig også rundt med en opfattelse af, at alle kører for stærkt, eller i hvert fald har gjort det, og derfor kan det vel ikke gøre nogen forskel, at vi også selv gør det? Ifølge en undersøgelse foretaget af TV2 i 2010 har ni ud af ti danskere kørt for stærkt (Fisker, 2010). Når der påstås, at stort set alle har kørt for stærkt på et eller andet tidspunkt, er der, ifølge Balvig og Holmberg, således tale om en mindre social overdrivelse, næsten en social overensstemmelse (Balvig & Holmberg, 2014:21). Dette brud på loven kan medføre, at de unge legitimerer deres lovbrud ved brug af cannabis. Hvis der er mange mennesker, der hver dag bryder loven ved at køre for stærkt, fordi der eksisterer en gråzone, hvorfor skulle det så ikke også være i orden, at de unge bryder loven på deres egen måde? Det at køre en smule for stærkt anses højst sandsynlig for at være socialt acceptabelt, eftersom mange af os gør det, og noget tyder på, at brug af cannabis, i nogle samfundslag, er ved at opnå samme status.

8.2 Blot en ungdomskultur?

I det ovenstående er der fokus på årsager til førstegangsbrug af cannabis på trods af, at det er ulovligt. Ser vi på hvorfor nogle unge prøver cannabis mere end én gang, efter at have stillet sin nysgerrighed, er det nærliggende at se på hvilken ungdomskultur, der eksisterer. De mange valg, som de unge bliver stillet overfor i en tidlig alder, bliver ofte fremhævet i medierne, og som nævnt tidligere kan det sætte

dem i en tidsmæssig panik, hvor de ikke ved, hvad de skal gøre (jf. Holdninger i et identitetsperspektiv). Cannabis bliver deres måde at flygte fra både nutid og fremtid, og eftersom de har gjort op med det ulovlige perspektiv i forhold til brugen, så spiller dette ikke længere nogen rolle. På den anden side har vi fundet frem til, at cannabis kan være en måde, hvorpå de unge udfylder et tomrum, der opstår i deres fritid (jf. Et normalt selv). I tillæg til dette har McIntosh, MacDonald og McKeganey fundet frem til, at kedsomhed er en væsentlig faktor for, hvorfor nogle unge vælger at tage cannabis. Det er desuden værd at nævne, at de også fandt frem til, at det ikke spiller nogen rolle, at cannabis er ulovligt. Endvidere nævner de, at forebyggelsesarbejdet skal have fokus på at opstille alternative aktiviteter, for at de unge ikke 'hænger ud på gaden,' hvilket vi ikke har fundet noget yderligere omkring i denne undersøgelse (jf. Litteraturreview).

Der kan dog også være tale om, at brug af cannabis er et ungdomsfænomen, der aldrig helt forsvinder. For nogle er det simpelthen bare en del af det at være ung. Det vil sige, at de benytter sig af cannabis i deres ungdomsår, men at de vokser fra det og automatisk holder op med at tage cannabis, når de bliver ældre. Socialdemokratiets gruppeformand Henrik Sass Larsen mener desuden, at kampen mod stoffer de sidste 50 år ikke har ført noget med sig, idet andelen af personer, der tager cannabis, ikke har ændret sig (Ritzau, 2018). I tilknytning hertil udtaler Kim Møller, at det ikke er til at sige, hvorvidt de mange års kamp mod stoffer har gjort en forskel (Møller ifl. Salomonsen, 2016). I vores samfund er der blevet brugt ressourcer på indsatser, der ikke har haft nogen effekt på udbredelsen af cannabis. Der kan således være tale om noget, der sandsynligvis altid vil være til stede. I forlængelse af dette mener nogle af vores informanter, at cannabis er noget 'der skal prøves,' hvilket taler for, at cannabis, for nogle, er et ungdomsfænomen (Bilag 11:7; Bilag 1:3ff). Et perspektiv kan her være, at de unge blot skal have lov til at gøre det. Først og fremmest fordi det lader til at være spild af ressourcer at jage dem, der er i besiddelse af cannabis. For det andet er der i de fleste tilfælde tale om personer, der kun bruger det i en periode i deres ungdomsår, hvorefter de stopper af sig selv. Disse personer har således, i større eller mindre grad, et forbrug, mens de er unge, men de ender aldrig i et misbrug, eftersom forbruget bliver udfaset i takt med, at de bliver ældre.

8.3 Oplysning som forebyggende indsats

Der er flere elementer vi kan se på i forhold til forebyggelse af cannabis for eksempel strengere straffe, herunder håndhævelse af straffen. At strengere straffe ikke har nogen effekt på brugen af cannabis, hvis der ikke også medfølger en reel risiko for at blive taget, er et synspunkt vores informanter deler med deltagerne i undersøgelsen foretaget af McIntosh, MacDonald og McKeganey

(Bilag 11:17f; Bilag 12:11; McIntosh, MacDonald & McKeganey, 2005:259). Derudover er det en mulighed at legalisere brugen af cannabis, som vi tidligere har nævnt (jf. Legalisering af cannabis). I forlængelse af dette har vi i dette diskussionsafsnit således valgt at fokusere på vores informanternes forslag i forhold til oplysning som en forebyggende indsats. Nedenstående afsnit vil dermed indeholde en diskussion over de virkninger, som dette tiltag vil kunne resultere i.

De unge efterlyser saglig dialog samt vidensdeling hvad angår cannabis og virkningen heraf. Der er således tale om information i form af faktisk viden baseret på videnskabelig forskning, som skal bidrage med et neutralt syn på cannabis. Hermed får de unge mulighed for selv at danne deres egne holdninger ud fra fordomsfrie oplysninger (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). I forlængelse heraf er det værd at have in mente, hvilken karakter disse oplysninger, ifølge de unge, skal have. Af analysen fremgår det således, at de unge tager afstand fra skræmmekampagner generelt set, samt at de ikke skænker det en tanke, at deres indtagelse af cannabis er ulovlig, hvorfor dette kun bør inddrages i begrænset omfang i forebyggelsesarbejdet (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune, er indforstået med at skræmmekampagnerne ingen effekt har på de unge, samt at dialog er vejen frem (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). De unge bør derimod i højere grad blive oplyst om de fysiske, psykiske og sociale virkninger og konsekvenser ved indtagelsen af cannabis.

En mere oplysende forebyggelsesindsats kan resultere i, at nogle af de inkarnerede cannabis-brugere indser, at deres argumenter ikke holder, eller at indtagelsen af cannabis faktisk ikke er så udtalt positiv, som først antaget. En af vores informanter fortæller i den forbindelse, at nogle personer ikke ved nok omkring det; de ryger meget cannabis og kan ikke styre det (Bilag 12:6). Vi kan således argumentere for, at en mere objektiv viden omkring cannabis, indtagelsen samt virkningen heraf vil kunne føre til, at de unge bedre vil kunne styre deres forbrug, og at det således ikke tager overhånd. I forlængelse heraf bliver det, i analysen, tydeligt, at der blandt vores informanter er en vis uklarhed omkring, hvor længe cannabis kan spores i kroppen. Dette på trods af, at samtalen inkluderer informanter, der jævnligt indtager cannabis (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Det bliver således tydeligt, at selv de personer, der jævnligt indtager cannabis, ikke er klar over, hvor længe virkningen, som denne handling kan medføre, varer.

Den oplysende tilgang kan derudover have en påvirkning i forhold til de personer, der endnu ikke har prøvet at indtage cannabis, således, at de overvejer denne handling en ekstra gang grundet konsekvenserne heraf. Dette argument understøttes af resultaterne fra undersøgelsen *The reasons why children in their pre and early teenage years do or do not use illegal drugs*. Her findes der frem til,

at årsagerne til, at unge ikke vælger at tage euforiserende stoffer blandt andet skyldes frygten for, hvad der kan ske, hvis de gør det (jf. Litteraturreview). I forlængelse heraf, giver en af vores informanter udtryk for at grunden til, at han har afholdt sig fra at indtage cannabis, skyldes uklarheder i forhold til dette (Bilag 12:4). Uklarhederne ved brug af cannabis kan være med til at skabe en frygt hos de unge, hvilket afholder dem fra at prøve det. Såfremt de oplysninger, der kommunikeres ud om cannabis, samt dennes virkning, af de unge, vurderes som værende negative, vil de således kunne være med til at bremse de unge i at indtage cannabis. Anses disse oplysninger derimod som værende acceptable, kan et resultat af den øgede oplysning være, at de unge netop vil begynde at eksperimentere med cannabis.

Et andet væsentligt aspekt er desuden, at vi, gennem interviewene, fik en opfattelse af, at de unge nogle gange har svært ved at adskille cannabis fra medicinsk cannabis. Denne opfattelse understøttes desuden af Mads Haugaard, SSP-konsulent ved Hjørring Kommune (Bilag 3:14). Et øget fokus på objektiv oplysning kan således være medvirkende til at tydeliggøre denne adskillelse. Dermed vil en del af de positive virkninger, som de unge tilskriver cannabis, men som egentlig kun findes ved medicinsk cannabis, vise sig ikke at være tilstede. Dette kan resultere i, at nogle unge ikke vil anse cannabis som værende attraktivt, og dermed helt fravælge det.

I tilknytning hertil mener et par af vores informanter, at der skal være fokus på cannabis allerede i grundskolen, hvis man ønsker at afholde de unge fra at indtage det (Bilag 11:24). Hertil fortæller Ib Andreassen, forebyggelsesbetjent ved Nordjyllands Politi i Hjørring, at de, før i tiden, kunne finde på at tage rundt på de forskellige folkeskoler og vise dem en kuffert med diverse euforiserende stoffer, inklusiv cannabis. Dette for at vise, hvad de unge skulle holde sig fra. Det stoppede dog, da de blev opmærksomme på, at det i bedste fald havde en nul-procentsvirkning, mens det i værste fald havde en negativ virkning (Bilag 13:3). Der kan argumenteres for, at det vil have samme udfald, såfremt man fortæller om cannabis. Dette skaber således et dilemma i forhold til at oplyse de unge i folkeskolen, der allerede har prøvet cannabis, uden at inspirere andre unge, som endnu ikke har prøvet dette.

I forlængelse af denne diskussion af oplysning i forbindelse med det forebyggende arbejde, er det relevant at berøre håndhævelsen heraf. De negative konsekvenser og sanktioner ved besiddelse samt indtagelse af cannabis, der kommunikeres ud til de unge, skal således være nogle, som rent faktisk påvirker de unge i en sådan grad, at de overvejer deres handling. Desuden nævner de unge selv, håndhævelsen heraf som et væsentligt element. Som vi kommer frem til i analysen, kan den manglende håndhævelse således være medvirkende til, at de unge fortsat indtager cannabis, på trods

af de opstillede regler (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Det fremgår desuden i analysen, at opdagelsesrisikoen på uddannelsesinstitutionerne kommer til at spille en væsentlig rolle, i forhold til det forebyggende arbejde. Noget, der kan få unge til at afholde sig fra cannabis, er politirazziaer på skolerne. Dette kan få unge til ikke at have cannabis med i skolen, da der er en risiko for, at de unge bliver smidt ud af uddannelsesinstitutionen (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Hvis de unge bliver smidt ud af skolen, ødelægger det deres fremtidsmuligheder, hvilket det lader til, at de ikke er interesserede i.

8.4 Holdningsdannelse

Det viser sig i analysen, at forældre, venner og medierne har stor betydning, når det drejer sig om unges holdning til cannabis. I det følgende vil vi derfor diskutere vennernes og forældrenes indflydelse på unge og deres holdning til cannabis.

Den svenske undersøgelse *Ungdomars förhållningssätt till cannabis - En kvalitativ studie med fokusgruppsintervjuer i en västsvensk kommun* finder frem til, at jo ældre unge bliver, desto mindre påvirker forældrene de unges handlinger (jf. Litteraturreview). På samme måde, som det beskrives i den svenske undersøgelse, bliver forældrene i vores undersøgelse beskrevet som den primære kilde til, i starten, at danne unges holdning til cannabis (jf. Litteraturreview; jf. Holdninger i et socialt læringsperspektiv). Det viser sig, at nogle af vores informanternes forældre har et meget skarpt forhold til cannabis, men dette er ikke noget alle unge tillægger særlig stor betydning for deres holdning. Unge, med forældre der har et negativt syn på cannabis, vil dog ikke opdages af deres forældre, da de alligevel er bange for, hvad forældrene vil sige (jf. At spejle sig i andre; jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Nogle unge har forældre, der selv har haft et forbrug af cannabis, men som nu har en negativ holdning til det, hvilket også kan være medvirkende til, at disse unge gerne vil prøve stoffet af og danne sig sin egen holdning. Forældrene har indflydelse på dannelsen af rammer for deres børns holdninger, når de er mindre, men i takt med at de bliver ældre, kommer forældrene til at have mindre indflydelse på deres børns holdninger (jf. At spejle sig i andre). Dette kan skyldes, at vennerne og omgangskredsen får en større betydning i forhold til den mere nysgerrige holdning til cannabis. Dette er noget som undersøgelsen *Jeg ryger for hyggens skyld-agtigt. Fællesskabet. Et kvalitativt studie af danske unge og deres cannabisforbrug* også kommer frem til. Her lægges der vægt på, at unge indtager cannabis med vennerne første gang, og at de også foretrækker et videre forbrug sammen med deres venner (jf. Litteraturreview). Dette er noget vi, i denne undersøgelse, også har lagt mærke til.

Flere af de unge cannabisbrugere har fået en mere åben holdning til cannabis, efter de er blevet præsenteret for det af nogle i deres vennekreds (jf. Ændring af holdninger). Flere af vores informanter beskriver cannabis som værende bindeled mellem dem og deres venner. Det viser sig også, at unge mister nogle af de venner, som ikke indtager cannabis, på grund af deres cannabisforbrug. I forlængelse af dette fandt vi desuden i analysen frem til, at venner med en negativ holdning til cannabis, tager afstand til de af deres venner, som har et vedvarende forbrug. Dette er venner som de unge har mistet kontakten til, men som de gerne ville have opretholdt kontakten med. Nogle unge kan på den måde blive låst fast i en vennekreds af cannabisbrugere, som de vil miste, hvis de vælger at stoppe deres forbrug (jf. At spejle sig i andre). Der er et særligt fællesskab omkring cannabis, som det også fremgår i undersøgelsen *Jeg ryger for hyggens skyld-agtigt. Fællesskabet. Et kvalitativt studie af danske unge og deres cannabisforbrug* (jf. Litteraturreview). Vi ser, at unge, der gør brug af cannabis, lægger stor vægt på, at de ikke vil miste det fællesskab, de har omkring det, selvom de måske gerne vil stoppe deres forbrug. På den måde kan unge miste deres vennekreds af cannabisbrugere (jf. At spejle sig i andre).

Det at have rollemodeller tillægges en særlig betydning i forhold til unges brug af cannabis. Rollemodeller kan både være forældre, søskende eller venner. Undersøgelsen *Jeg ryger for hyggens skyld-agtigt. Fællesskabet. Et kvalitativt studie af danske unge og deres cannabisforbrug* viser, at unge påvirkes mere af deres venner end af deres forældre (jf. Litteraturreview). Vores resultater understøtter dette, men vi har dog fundet frem til, at forældrene har haft en større betydning under opvæksten, mens vennernes betydning gradvist bliver større, når de bliver ældre. Dette aspekt viser undersøgelsen *Ungdomars förhållningssätt till cannabis - En kvalitativ studie med fokusgruppsintervjuer i en västsvensk kommun* ligeledes (jf. Litteraturreview). Denne undersøgelse påpeger desuden, at der kommer en særlig påvirkning fra den ungdomskultur, der eksisterer i samfundet. Denne ungdomskultur indebærer, at faktorer som normer, social tilknytning, gruppepres og venner påvirker den unges holdning til cannabis (jf. Litteraturreview). I vores undersøgelse bliver ungdomskulturen også tillagt en væsentlig rolle, hvor vi blandt andet er inde på, hvordan det er at være ung i dagens Danmark. Her forklarer de unge, at medierne spiller en væsentlig rolle i forhold til deres holdning til cannabis (jf. Holdninger i et identitetsperspektiv). Dette er noget, der ligeledes forklares i *Ungdomars förhållningssätt till cannabis - En kvalitativ studie med fokusgruppsintervjuer i en västsvensk kommun*, som værende af betydning for, om unge indtager cannabis eller ej (jf. Litteraturreview). Når unge bliver ældre, og stifter bekendtskab med cannabis, både gennem venner og medierne, bliver deres holdning udfordret. Dette fordi der er mange modstridende opfattelser af

cannabis, og det er derfor svært for unge at danne deres egne billeder af cannabis. Der kan således argumenteres for, at medierne har et ansvar i forhold til, hvad de offentliggør, da dette påvirker de unges holdninger til cannabis. Dette gælder ligeledes for de sociale medier og de idoler, de unge ser op til og spejler sig i. Dog skal man forholde sig til, at der i Danmark er ytringsfrihed, og at det er op til borgerne selv, at kontrollere og forholde sig til medierne generelt.

Med ovenstående kan der argumenteres for vigtigheden i, at unge holder fast i venner, som ikke gør brug af cannabis samt vigtigheden i, at kommunikere åbent med sine forældre omkring det. Som det fremgår i analysen, behøver unge ikke en løftet pegefinger, men et mere åbent forum, hvor de kan tale om cannabis (jf. Hvad virker, hvad virker ikke?). Den svenske undersøgelse *Det drogförebyggande arbetet i Sverige 2008: Rapport om det förebyggande arbete mot alkohol-, narkotika-, tobaks-och dopingsproblem* viser også, hvor vigtigt det er at påvirke normerne samt unges holdning til euforiserende stoffer (jf. Litteraturreview). Der kan argumenteres for, at dette også er gældende i vores undersøgelse, da det ligeledes viser sig, at unge påvirkes af den ungdomskultur, der befinder sig i samfundet. Det forebyggende arbejde skal derfor rettes mod, at arbejde med normerne omkring cannabis, for på den måde at påvirke unges holdning hertil. Dette inkluderer både forældre, venner og medierne. Den ovenstående undersøgelse af forebyggelsearbejdet i Sverige fandt desuden frem til, at unges opfattelse af cannabissens tilgængelighed har betydning for deres brug af det, hvilket flere af teksterne i vores litteraturreview også har fundet frem til (jf. Litteraturreview). Dette er dog ikke noget vores informanter har nævnt, når de kommer med deres bud på, hvorfor nogle unge indtager cannabis.

Ud fra det ovenstående kan vi argumentere for, at når det kommer til unge og cannabis, har vennerne større indflydelse på deres holdning end forældrene.

8.5 Kvalitetskriterier

I det følgende vil vi vurdere undersøgelsens validitet samt reliabilitet. Der vil i afsnittet blive skelnet mellem intern validitet og ekstern validitet som begge vil blive beskrevet. Disse begreber inddrages for at skabe større gennemsigtighed i undersøgelsen samt vurdere denne mere generelt.

Den interne validitet har fokus på undersøgelsens gyldighed, herunder hvorvidt der er en overensstemmelse mellem opgavens dele, eksempelvis problemformulering, teorivalg, empiri samt analyse (Riis, 2012:359). Den adaptive tilgang har givet mulighed for hele tiden at revurdere vores

undersøgelse, hvilket har medført en løbende tilpasning af metoder såvel som teorier. Det semistrukturerede interview åbner desuden for muligheden for, at andre aspekter, end de allerede inddragede, kan have en betydning i forbindelse med besvarelse af undersøgelsens problemformulering. Vi har således haft mulighed for, at stille uddybende spørgsmål til de udtalelser som vores eksperter og informanter kom med. Dette har bidraget til, at vi har fået en dybere indsigt i de unges holdninger til cannabis og i politiets, såvel som kommunens, arbejde med unge og det forebyggende arbejde (Kvale og Brinkmann, 2009:270-273). Vi kan dermed argumentere for, at vi med denne tilgang, har forsøgt at tilpasse undersøgelsen således, at den besvarer problemformuleringen, og højner undersøgelsens validitet. Eftersom undersøgelsens fokus er rettet mod de unges holdning, ser vi i høj grad informanternes udtalelser som værende pålidelige. Dette skyldes, at vi ikke ser nogen anledning til, at de skulle fordreje eller fortie noget, eftersom de er anonyme i undersøgelsen og deltager frivilligt. De vil hverken fremstå offentligt med deres deltagelse eller udtalelser, hvilket kunne have ændret opfattelsen af pålideligheden. Det er dog værd at nævne, at gruppedynamikken internt i fokusgrupperne kan have haft indvirkning på informanternes udtalelser eller udeladelse heraf. Vi har dog ikke en opfattelse af, at dette var gældende, eftersom vores informanter ikke var bange for at komme med modstridende synspunkter (Bilag 12:14). Derudover blev der hurtigt dannet en form for kammeratskab blandt nogle af vores informanter, hvor de indbyrdes diskuterede os, og vores viden om emnet (Bilag 11:21).

Den eksterne validitet refererer til, hvorvidt denne undersøgelse kan generaliseres til andre kontekster (Kvale og Brinkmann, 2009:272f). I dette tilfælde er det nærliggende at generalisere til andre kommuner. Det er dog relevant at have in mente, at informanterne ikke er valgt ud fra kriterier, som gør dem repræsentative i forhold til andelen af unge i Hjørring, men ud fra at de er indenfor denne undersøgelses målgruppe. På trods af dette kan der argumenteres for, at denne undersøgelse kan generaliseres ud til andre kommuner, der ligner Hjørring. Eksempelvis kommuner med samme demografi, socioøkonomiske forhold, uddannelsesfrekvens samt regionale beliggenhed. Her ville det være muligt at foretage en vis generalisering samt drage paralleller. Det vil dog være essentielt at overveje og beskrive konteksten, som undersøgelsen sættes i relation til. Det havde dog højnet undersøgelsens generaliserbarhed, hvis der i undersøgelsen havde indgået flere informanter. For at øge den eksterne validitet, forsøgte vi at sætte undersøgelsens begrænsede mængde empiri i relation med vores tidligere undersøgelse, hvor der viste sig at være god overensstemmelse mellem resultaterne.

Reliabilitet, som omhandler undersøgelsens målenøjagtighed (Kvale og Brinkmann, 2009:271f), kan i kraft af den adaptive tilgang anskues som værende lav, da der kan opstå ting undervejs i processen, der ikke på forhånd lader sig forudse, og derfor er meget kontekstafhængig. Valget af såvel fokusgruppeinterviews som semistrukturerede interviewguides kan ligeledes siges, at have denne påvirkning på undersøgelsens reliabilitet. Dette skyldes, at det vil være svært, hvis ikke umuligt, at genskabe et interview, der ligner vores fuldstændig. I udformning af vores interviewguide, har vi forsøgt at formulere spørgsmålene således, at de er forståelige for målgruppen, så alle kan svare. Dette er med til at højne reliabiliteten, idet vi sikrer os, at alle har en forståelse af, hvad de svarer på. Reliabiliteten ville således kunne påvirkes af de deltagende informanternes udtalelser, deres sammenspil under interviewet samt interviewerens måde at stille spørgsmål på. I et forsøg på at sikre gennemsigtighed, har vi forsøgt løbende at tydeliggøre undersøgelsens fremgangsmåde, idet de enkelte processer undervejs er beskrevet. Vi kan således argumentere for, at denne gennemsigtighed vil være medvirkende til at undersøgelsens reliabilitet øges (Riis, 2012:353). Dette vil således gøre det nemmere for andre at udføre en lignende undersøgelse.

9.0 Konklusion

I det nedenstående vil vi konkludere på problemformuleringen;

Hvordan dannes holdningen til brug af cannabis blandt unge i Hjørring Kommune, og hvad kan der gøres for at forebygge brug af cannabis?

Ud fra ovenstående problemformulering kan vi konkludere, at unges holdning til cannabis dannes i et sammenspil mellem forældre, venner og medier. I dette sammenspil viser forældrenes påvirkning sig at være betydningsfuld, mens deres børn er små, hvorimod venner i højere grad får indflydelse i takt med, at de bliver ældre. Det at være en del af et fællesskab samt den sociale overdrivelse, der eksisterer blandt unge, er nogle af de faktorer, der har betydning for, hvorfor de indtager cannabis. Det står endvidere klart, at de sociale medier, idoler og debatten i mediebildet generelt har en stor indvirkning på de unges opfattelse af cannabis. Både de sociale og mere traditionelle medier er til tider med til at skabe et harmløst billede af cannabis, som adopteres af de unge. Den samfundsdebat hvor nogle politikere taler for en legalisering er, ifølge vores eksperter, en medvirkende faktor til, at unge kan have svært ved at skabe et ståsted og er grundlag for mange misforståelser, som ikke er fordrende i det forebyggende arbejde. Hertil kan det nævnes, at der i undersøgelsen tegnes et billede af nogle unge, der ikke virker til at være opmærksomme på de psykiske såvel som fysiske konsekvenser ved brugen af cannabis. De unge nævner desuden, at de i høj grad sammenligner cannabis og alkohol, og i visse tilfælde anser alkohol, som værende mere sundhedsskadeligt.

Ydermere kan de unge opleve, at der bliver skabt et forventningspres i forhold til deres fremtid. Hertil har de svært ved at navigere i de indtryk, de får fra forældre, venner og medierne, hvilket kan føre til, at de får svært ved at vurdere, hvad der er rigtigt eller forkert. Cannabis kan blive en måde, hvormed nogle af de unge forsøger at flygte fra det forventningspres de oplever fra deres omgivelser. Dette kan resultere i, at de unge mister deres orientering mod fremtiden.

At de unge gennem deres opvækst bliver mødt af et negativt syn på cannabis og udsættes for det, som både vores informanter og eksperter beskriver som skræmmekampagner, har tilsyneladende ingen effekt på de unge. På trods af dette lader det til, at unge påvirkes af nogle skræmmekampagner såfremt de håndhæves, og de unge selv ser konsekvenserne som værende negative for deres fremtid. Her lægges der især vægt på tab af uddannelse. Det er således denne form for konsekvens, der bør lægges vægt på i det forebyggende arbejde, frem for det faktum, at det er ulovligt. Dette skyldes, at vi har fundet frem til, at det ulovlige aspekt ved handlingen ikke har nogen betydning, når det kommer til

de unges valg om at indtage cannabis eller ej. Endvidere efterspørger de unge en bredere og mere nuanceret tilgang samt dialog, som skal bygge på fakta og videnskabelig forskning. Dette kan, ifølge de unge, virke mere præventivt end det forebyggende arbejde, de tidligere har oplevet i forbindelse med deres uddannelse. Der har således tegnet sig et billede af nogle reflekterede unge mennesker, som alle, i større eller mindre grad, ønsker et opgør med de førnævnte skræmmekampagner, og i langt højere grad ønsker saglig viden i det forebyggende arbejde. Vi kan dermed konkludere, at viden og oplysning, som en del af det forebyggende arbejde, kan tænkes at påvirke de unges holdning til cannabis, og dermed have betydning for deres eventuelle brug heraf.

10.0 Kildehenvisning

Abassifar, S. & Eriksson, J. (2012). Mellan kontroll och stöd - Om socialarbetares drogförebyggande arbete bland ungdomar. Lund: Lund University.

Akers, R. L. (2014). A social learning theory of crime. In Cullen F. T.; Agnew R. & Wilcox P. (Eds.), *Criminological theory: Past to present* (5th ed., pp. 140-153). New York: Oxford University Press.

Andersen, A.; Bach, C. N.; Christensen, N. H.; Kjær, J. & Taagaard, A. (2017). Undersøgelse af narkotikaforbruget blandt unge i Hjørring kommune. Unpublished manuscript.

Balvig, F. & Holmberg, L. (2014). Flamingoeffekten. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Becker, H. S. (1953). Becoming a Marihuana user. *The American Journal of Sociology*, 59(3), pp. 235-242.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). *Kvalitative metoder - En grundbog*. København: Hans Reitzels Forlag.

Cohen, A. K. (2014). Delinquent Boys: The Culture in the Gang. In Cullen F. T.; Agnew R. & Wilcox P. (Eds.), *Criminological theory: Past to present* (5th ed., pp. 186-190). New York: Oxford University Press.

Dahlin, U. (2017). Nu vil Københavns kommune til at sælge danskdyrket hash. Retrieved Februar 13, 2018, from: <https://www.information.dk/indland/2017/01/koebenhavns-kommune-saelge-danskdyrket-hash>

Danmarks Statistik. Folketal 1. januar efter kommune, bystørrelse, alder og køn. Retrieved March 20, 2018 from: <http://www.statistikbanken.dk/10021>

Ege, P. (2010). Stofmisbrug. In Simonsen, E. & Møhl, B. (Eds.), *Grundbog i Psykiatri*. København: Hans Reitzels Forlag, pp. 269-286.

Enström, S. og Sjöstrand, L. (2013). Ungdomars förhållningssätt till cannabis - En kvalitativ studie med fokusgruppsintervjuer i en västsvensk kommun. Göteborg: Göteborgs Universitet.

Fisker, T. (2010). Ni ud af ti kører for stærkt. Retrieved 17. maj, 2018, from: <http://nyheder.tv2.dk/article.php/id-34388752%253Ani-ud-af-ti->

Frank, V. A. (2008). Danish drug policy - shifting from liberalism to repression. *Drugs and Alcohol Today*, 8 (2), pp. 26-33.

Frank, V. A., & Dahl, H. V. (2012). *Cannabis – Forbrug, interventioner og marked i Danmark*. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

- Furan, M. (2006). "En måte å synes at livet er litt bedre" En kvalitativ studie av rekreasjonell cannabisbruk". Institutt for Sosiologi og Samfunnsgeografi. Oslo: Universitetet i Oslo.
- Haislund, J. (2015). Tunge narkosager binder mange af politiets ressourcer. Retrieved 3. maj 2018 from: <https://jyllands-posten.dk/aarhus/politiretsvaesen/ECE7671791/tunge-narkosager-binder-mange-af-politiets-ressourcer1/>
- Henningsen, T. S. (2018): Om kommunen. Retrieved 8. marts 2018, from: <https://hjoerring.dk/om-kommunen/>
- Holm, S.; Sandberg, S.; Kolind, T. & Hesse, M. (2014). The importance of cannabis culture in young adult cannabis use. *Journal of Substance use*, 19(3), pp. 251-256.
- Jacobsen, M. H. (2012). Adaptiv teori - den tredje vej til viden: En stående invitation til syntesesociologi. In Antoft, R.; Jacobsen, M. H.; Jørgensen, A. & Kristiansen, S. (red.) *Håndværk & horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Viborg: Syddansk Universitetsforlag.
- Jakshøj, M. & Boisen, A (2017). Flere unge med misbrug rimer ikke på færre penge til behandling. Retrieved 3. maj 2018 from: <https://www.kristeligt-dagblad.dk/debat/stofmisbrug.-flere-unge-med-misbrug-rimer-ikke-paa-faerre-penge-til-behandling>
- Justitsministeriet (2001). Lov om forbud mod besøgende i bestemte lokaler. Retrieved 7. maj 2018 from: <https://www.retsinformation.dk/eli/ta/2001/471>
- Järvinen, M. & Ravn, S. (2017). Out of sync: Time management in the lives of young drug users. *Time and Society*, 26(2), pp. 244-264.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interview - introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Larsen, J. B. (2017). Halvdelen af befolkningen vil legalisere hash. Retrieved 13. februar 2018, from: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/halvdelen-af-befolkningen-vil-legalisere-hash>
- Layder, D. (1998). *Sociological practice: Linking theory and social research*. Californien: Sage Publication.
- Martin, P. A. (1995). Recruitment of Research Subjects. *Applied Nursing Research*, 25(1), pp. 50-54.
- McIntosh, J.; MacDonald, F. & McKeganey, N. (2005). *The reasons why children in their pre and early teenage years do or do not use illegal drugs*. Centre for Drug Misuse Research. Glasgow: University of Glasgow.
- Møller, K. (2011). *Kontrolregimer og narkotikapolitik: Hvordan balanceres borgernes velbefindende og selvbestemmelse?* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

- Møller, K. (2012). Forbrug, kontrol og normalisering af cannabis. In Dahl, H. V. & Frank, V. A. (red.) *Cannabis - forbrug, interventioner og marked i Danmark* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, pp. 51-72.
- Nordentoft, M.; Ege, P.; Erritzøe, D.; Hjorthøj, C.; Lange, P. & Pedersen, M. U. (2015). *Cannabis og sundhed*. København: Vidensråd for Forebyggelse, pp. 1-152.
- Preut, E. M. (2017). *Jeg ryger for hyggens skyld-agtigt. Fællesskabet. Et kvalitativt studie af danske unge og deres cannabisforbrug*. Aalborg: Aalborg Universitet.
- Riis, O. (2012). Kvalitet i kvalitative studier. In Jacobsen, M. H. & Jensen, S. Q. (red.) *Kvalitative udfordringer*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Ritzau (2018). *Henrik Sass Larsen vil afkriminalisere hash: "Alt, hvad vi har gjort de seneste 50 år, har været nytteløst"*. Retrieved 16. maj 2018, from: <https://www.b.dk/politiko/henrik-sass-larsen-vil-afkriminalisere-hash-alt-hvad-vi-har-gjort-de-seneste-50>
- Salomonsen, J. (2016). *Krigen mod narko er slået fejl. Hvad nu?* Retrieved 22. maj 2018, from: <https://videnskab.dk/kultur-samfund/krigen-mod-narko-er-slaet-fejl-hvad-nu>
- Schultz-Nielsen, M. L. & Skaksen, J. R. (2016). *Den økonomiske gevinst ved at inkludere de udsatte unge*. Rockwool Fondens Forskningsenhed.
- Statens Folkhälsoinstitut (2009). *Det drogförebyggande arbetet i Sverige 2008: Rapport om det förebyggande arbetet mot alkohol-, narkotika-, tobaks- och dopningsproblem*. Statens Folkhälsoinstitut: Östersund.
- Sundhedsstyrelsen (2018). *Cannabis*. Retrieved 13. maj 2018, from: <https://www.sst.dk/da/sundhed-og-livsstil/narkotika/viden/cannabis>
- Sundhedsstyrelsen (2006). *Om hash for forældre*. Retrieved 31. maj 2018, from: <https://www.sst.dk/~media/9CAD831574FC4C85A40F6ABE5F852802.ashx>
- Sørensen, N. U. & Nielsen, J. C. (2014). *Selvet i ungdomsforskningen*. København: Dansk Sociologi.
- Sykes, G. M. & Matza, D. (1957). *Techniques of Neutralization*. *American Sociological Review* 22(6), pp. 664-670.
- Thomsen, J. (2016). *Unge i Danmark - 18 år og på vej til voksenlivet - Årgang 95 - Forløbsanalyse af børn født i 1995*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.